

"Jedna vec, ktorá si myslím, že je veľmi nebezpečná v mnohých náboženstvách, je, že dáva ľuďom pozlátenu výhovorku aby prestali myslieť: nemusím na toto myslieť, pretože moje náboženstvo hovorí: toto je správne, toto je zlé, je to jasné, čiernobiele - nemusím o tom už viac premýšľať, je to vec viery. A toto my ctíme - hovoríme: "och, toto je vec viery". Myslím si, že **musíme prestať ctíť ľudí za to, že prestali myslieť**. Myslím, že musíme ľuďom povedať: dobre, máte svoju vieru, skvelé - potom vašou úlohou je vysvetliť tým z nás, ktorí nezdíelame vašu vieru, prečo máte v tomto pravdu."

- Daniel Dennett

1.0. Analýza hypotézy Boha: Úvod

"Ja nechcem veriť, ja chcem vedieť. Robíme náš svet významným odvahou našich otázok a hĺbkou našich odpovedí."

- Carl Sagan

Tu je môj príbeh čo sa viery v Boha týka. Okienko do hlavy jedného ateistu.

Ako dieťa som prirodzene netušil, či by mohol nebeský raj, duše a Boh existovať, takže mi nezostávalo iné ako skopírovať názory okolia. Bol som svedkom toho, ako ateisti a veriaci rovnako presvedčene trvajú na svojich nezlúčiteľných tvrdeniach. Podobne tak moji rodičia zastávali voči sebe opačné postoje. Ako hej? Ani skúsení dospeláci to nevedia? Dohadujú sa o Bohu ako malé deti o vianočnom Ježiškovi. Napokon nie sú o veľa múdrejší než my, deti. Ak všetky tie roky života v tom istom svete nestačia, aby sa zhodli v tak zásadnej otázke, potom spoliehať sa na ich životné skúsenosti nie je cestou pre odhalenie pravdy - takže to musím skúsiť sám. Vzhľadom na názory iných som posadil svoje počiatočné očakávania ohľadom nadprirodzena do stredu pravdepodobnostnej škály - môže to tak byť, nemusí. *Neviem*. Aspoň zatiaľ. Pozícia *agnostika*. To bol môj *začiatok*. Deti sa rodia ako prirodzene veriace rodičom až do puberty, ale to sa nedá v prípade, ak sa rodičia vo veci sami nezhodnú.

Vtedy som sa rozhorčene opýtal sám seba niečo takéto:

"Máme tu cirkev a potom ateistov, obe strany vyzerajú, že sú si príliš isté sami sebou a očividne nedokážu pochopiť ako to vidí druhá strana. Jedni z nich verejne šíria nepravdy, čo je dosť zlé. Nebolo by skvelé, keby sa našiel *niekto*, kto by objektívne prehodnotil, ako to s pravdepodobnosťou Božej existencie vlastne je? *Niekto*, kto sa vžije do myslenia oboch strán, pozrie sa na fakty a vysvetlí kúsok po kúsok svoju úvahu tak, že sa nebude dať napadnúť. Skrátka *niekto*, kto odhalí rozsudok podľa zákonov vyvodzovania záverov z faktov. To by malo byť možné."

Moje 10-ročné ja si vtedy toto povedalo. Moje 20-ročné ja sa tým *niekým* stalo.

Pamätám si, že už na začiatku sa mi nezdalo, že všetky známe vynálezy sú dielom ľudí, žiaden nemáme od Boha a svätých kníh. Alebo aj to, že by niečo ako jemná duša mohlo po smrti človeka prejsť hore do neba cez steny budov a atmosféru bez akéhokoľvek poškodenia. Nevidel som dôvod nespájať moje predstavy o fyzike s duchovnom. Mnoho zo svojho pubertálneho voľného času som strávil témou náboženstvo, úvahami nad rôznymi argumentami a študujúc pravidlá rozumnosti. Strata času? Pre tých, ktorým nezáleží na pravde...

Preto som sa na to dal? Pre veselý záujem po poznaní? Čiastočne. Ale hlavne kvôli frustrácii z iracionality ostatných na túto tému. Začalo to z prirodzenej zvedavosti - opakované pýtanie sa otázky "A prečo?" svojich rodičov až kým prišli na koniec reťaze vlastných vedomostí bolo počas môjho raného detstva časté. Miloval som veľké záhady a zaujímal sa o nadpozemské veci ako vesmír a existenciálne otázky, pretože práve tam zvedavosť vyúsťuje. Téma náboženstva je medzi ľuďmi rozšírenou koncepciou pre zodpovedanie týchto otázok. Lenže moja zvedavosť potrebovala presné poznanie aby som ju nakrmil, takže som potreboval vedu, alebo skôr vedeckú filozofiu, a vyrástol som na nej - najmä dokumentárne filmy, populárno-vedecké knihy a princípy strategických hier, ktoré som sa väčšinou neučil, ale skôr čerpal inšpirácie a potom sám vymýšľal. Čím hlbšie som v tom plával, tým viac som sa zžil s prístupom "RIEŠ!" Zvykol som si, že odtajňovanie sveta je štandardný prístup normálnych ľudí, tradičné krmivo pre zvedavosť. V matematike a taktických hrách som bol vďaka tomu nadpriemer, na úkor socializácie. Takže bol som introvert presvedčený, že názory viac vybudované na vede sú kvalifikovanejšie a záležalo mi na tom, aby sa rozšírili, aby ľudia mali pravdivé názory, čo je záujem, ktorý za zúfalo dôležitý budem považovať až do svojej smrti.

A potom, keď som sa neskôr zapájal do online diskusií, mimo kukly svojej rodiny a školy, nuž... väčšina anti-vedeckých postojov, ktoré ma občas hnevali a zároveň mi boli ľúto, a inokedy som sa nad nimi zase dobre zabával, išla z náboženskej strany. Treba uznať, že mnoho veriacich filozofické absurdnosti nepíše - ale tí, ktorí ich píšú, sa mimoriadne často hlásia k náboženstvu. Podobne som sa dostával do konfliktu s ezoterickými názormi svojej mamy a v kombinácii s prevalenciou veriacich na online fórach som bol sústavne iritovaný a motivovaný riešiť túto tému. Nikdy som nebol z tých, ktorí nad prítomnosťou konfliktu, aj keď iba názorového, iba mávnu rukou, radšej takzvané nepichajú do hovna aby si ruky nezašpinili a mohli prosperovať v špinavom prostredí. Z postoja verejnej mienky som bol občas až zhrozený. A aby som nemusel byť, čítal som knižky o stredoveku, kedy to bolo ešte horšie a začal som zhromažďovať teóriu, aby som sebe a aj ostatným vysvetlil, na akých princípoch náboženstvo funguje. Bez toho by som sa nezbavil frustrácie a hnevu, ktoré mi vzali chuť venovať sa apolitickej zábave či kariére.

A teraz sa dostávame k pointe tohto článku - neľutujem to. Tie emócie boli oprávnené. A ak si človek myslí, že výpočty sú správne, ale cíti sa s výsledkom horšie než bez neho, je žiadúce dotiahnuť to do akcie a dotiahnuť aj akciu až do konca a neustupovať z dôvodu pohodlia ani o milimeter. Rovnako ako je žiadúce cítiť bolesť druhých ako svoju vlastnú.

Vo svete kde nadprirodzených javov nieto je rovnako cnostné neveriť v ne, ako vo svete s nadprirodzenými javmi v ne veriť, pretože uvedomovať si pravdu a konať na jej základe je to, na čom záleží omnoho viac než na súkromných výhodách nejakého oslepenia pravdy.

Vtedy som si takto explicitne neuvedomoval ako uvažujem, ale viem, že som si nemyslel, že by niekto mohol v záujme vlastnej spokojnosti v spoločnosti ustupovať pred pravdou a vedieť sa tým netrápiť. Keď mi táto možnosť napadla, reagoval som v zmysle: "To by predsa musel byť blázon, kto by oceňoval niečo iné ako pravdivosť. Potom by musel v jeho zmätenej hlave nevyhnutne nastať konflikt záujmov medzi pravdivosťou a tým, čo iné na názore ešte oceňuje, a minimálne niečo z jeho názoru a tvrdení by muselo byť nepravdivé. To by si normálny človek všimol! Pre tieto iné účely máme skvelé umenie beletrie, fiktívnych žánrov, rozprávok, kde sa môžeme krásne pohliť do fantázie koľko len chceme. A zase do laboratória faktu musíme svoju predstavivosť očistiť od každej fantázie a vážne chcieť vedieť ako to JE. Všetko *medzi* tým je očividná samozrejmá chyba a treba ju karhať úplne despoticky. Pretože inak by buď zašpinila naše krásne laboratórium, alebo obmedzovala slobodu fantázie."

A predsa, vyvarovanie sa tejto chybe až tak samozrejmé nie je. Samozrejmosť chyby a jej vyvarovania, to je rozdiel. Fajčí sa ďalej, aj keď je na krabíčkách "FAJČENIE ZABÍJA" a všeobecne sa vie, že je to pravda, že výrazne skrakuje životnosť pľúc. V kontraste s týmto veľkým prehliadaným očividného, nasledovanie zvedavosti po detailoch si tiež pýta svoju daň. Zvedavosť je v konflikte s pohodlnosťou a priamo ju vo veciach súvisiacich s predmetom záujmu vytláča do ostatných oblastí života zvedavého, ktoré tak človek zanedbáva. Vierovyznanie teda funguje ako nástroj odtlačenia zvedavosti človeka od intelektuálnych výšok s cieľom presmerovať jeho produktivitu do ostatných oblastí života.

Táto stránka vecí ma však spočiatku nezaujímala a náboženstvo som bral doslova, akoby jeho hlavným dôvodom existencie bolo vysvetliť pozorované, tak ako existencia komentátora v dokumentárnom filme. Je to pozícia, ktorú si nárokuje. Vierouka je tam však skôr racionalizáciou náboženskej praxe, s ktorou sa väčšina ľudí stretne skôr než s teóriou a pochopí, že teória nie je to hlavné. Ja som v kostole bol až neskôr, preto som tú ASMR pointu kolektívnej modlitby nezažil a nebol ňou kúpený pre ignorovanie problémov s teóriou. Videl som najmä zbierku odpovedí na otázky typu *čo bolo?* a *čo sa stane?* so silnou podporou dospelého obyvateľstva.

Preto ma ako malého agnostika zvedavosť naozaj neznesiteľne hrýzla do hlavy. Kto prisudzuje úprimnú možnosť *pravdivosti* viery, toho myšlienky sú asi takéto:

"Pánabeka! Ja neviem či moja duša prežije telesnú smrť! Ale to je oveľa zásadnejšia otázka než všetky ostatné; či moje vedomie vyhasne o niekoľko rokov, alebo bude niekde možno NAVEKY. Uvedomujú si ľudia vôbec nekonečný rozdiel medzi jediným ľudským životom a večným životom duše? Mal by som zhromaždiť všetky vedomosti ohľadom tohto a zistiť, či naozaj, a prípadne ako sa dá za života ovplyvniť posmrtný život... neuspokojiť sa s prvou nepreverenou odpoveďou, ale naozaj poctivo to vyskúmať, veď táto informácia presahuje dôležitosť všetkého ostatného! Ak tomu druhí úprimne veria, prečo sa nesnažia horúčkovo zistiť všetkými možnými prostriedkami aká presne tá večnosť po smrti bude? Prečo sú takí pasívni? Veria tomu vôbec? Haló, vy rituálne maškary, chcem to s vami skúmať, nie sa s vami modliť či meditovať... tak asi bez vás, no."

Prečo sa zaujímať o náboženstvo?

Ak je pravdivé:

- budeš v raji žiť navždy
- alebo horieť navždy
- v stávke je osud každého, koho miluješ
- najdôležitejší fakt na svete

Ak je nepravdivé:

- spoločnosť premrhá množstvo času a financií na klamstvá
- nikdy neobjavená pravá povaha reality
- vedenie zastaralými zákonmi založenými na poverách
- spomaľuje vedecký progres dávaním nádeje na neexistujúce miesto realizovateľného

"V akejsi hroznej, zvláštnej, paradoxnej podobe ateisti majú sklon brať náboženstvo vážnejšie ako praktizujúci." - Jonathon Miller

Ja by som skôr povedal, že v akejsi hroznej, zvláštnej, paradoxnej podobe **veriaci zvyknú v drvivej väčšine brať ich náboženstvo na extrémne ľahkú váhu.** Ignorovanie otázky pravdivosti náboženských tvrdení ako zbytočného a nezaujímavého filozofovania totiž viac než čokoľvek iné svedčí o tom, že títo praktickí ľudia, často nie-ateisti, sú na úrovni úplnej úprimnosti presvedčenými ateistami spôsobom:

"Emocionálne som ateista. Nemám dôkaz, že Boh neexistuje, ale tak silne to tuším, že nechcem strácať svoj čas."

- Isaac Asimov

Práve nekonzistentnosť, nesúlada správania veriacich s ich vierou, bolo to, čo mi na začiatku najviac smrdelo. Akoby v to všetko neverili, iba si to hrozne silno priali. Je v tom cítiť... hroznú úzkosť.

- 1.) Ak by naozaj verili, že po smrti bude lepšie, neplakali by na pohreboch, aspoň nie toľko ako presvedčení ateisti, a už vôbec nie viac (čo som ako malý chlapec počudovane pozoroval na pohreboch).
- 2.) Ak by naozaj verili, že po smrti bude lepšie, bolo by podľa nich dobré aby sa umieralo a super-šťastnou udalosťou by bol koniec sveta, nukleárna vojna alebo niečo iné, čo by spôsobilo hromadný odchod do neba.
- 3.) Ak by verili, že Boh ich naozaj chráni, tak by napríklad nestavali na kostoloch bleskozvody.
- 4.) Ak by dobrí ľudia naozaj verili, že zlí ľudia pôjdu do pekla, kde budú trpieť naveky, snažili by sa im zúfalo pomôcť a nie spomínať pekel v zmysle pohrozenia.
- 5.) Ak by kresťania naozaj verili, že Ježiš sa z vlastnej vôle, vedome a dobrovoľne, obetoval za ich hriechy, čím ich vykúpil, bolo by pre nich jeho ukrižovanie celkovo super-šťastnou udalosťou, záchrana Ježiša z kríža by bola hrozná nehanebnosť a bolo by logické byť vďačným za Judášovu zradu, pretože bola v súlade s Ježišovou vôľou a spásou sveta. Och, toľká radosť, že ho ukrižovali! Sláva krížu! Vyveste všade kríže, to by Ježiša určite potešilo!

Veriaci si zjavne mnohé veci, ktoré sú súčasťou ich viery, naozaj nemyslia, pretože neocceňujú ich pravdivosť, ale vieru v ne. Je to spôsob ako sa vysporiadať s nežiadanými udalosťami, akými... 1.) 2.) smrť, 3.) vyčíňanie prírody, 4.) nespravodlivosť, 5.) ukrižovanie Ježiša... rozhodne sú. Viera samotná je dôvodom, prečo niečomu veriť, nie predmet viery. Ako povedal Gabriel Laub: "*Veriaci zostávajú verní viere, aj keď zmenia Boha.*"

Analýza hypotézy Boha je súhrnom racionálnych úvah, ktoré ukazujú, že Boh, rovnako ako iné nadprirodzené nejasne definované emocionálne významné duchovné koncepty, je nevhodné vysvetlenie pozorovaných skutočností, prečo je to zahodena-hodné ako poctivá vedecká hypotéza (ktorou v prvom rade ani nikdy nebola). Ako ukazujú vyššie uvedené príklady, logická konzistentnosť tvrdení viery z princípu nezaujima, netýka sa príčin pre vieru, takže nekonzistentnosť nevyvracia to, o čo viere skutočne ide, a v čom je ako spoločenská inštitúcia efektívna. Kritizuje jej teologické produkty, to je niečo iné.

Budem menovať rôzne argumenty proti hypotéze Boha a rozoberať rôzne argumenty za existenciu Boha - každý jeden sa ukáže po kritickej úvahe byť buď:

- 1.) logicky neplatný,
- 2.) platný dokonca v opačnom zmysle, alebo
- 3.) použiteľný v prospech akejkoľvek inej hypotézy, takže neuprednostňuje práve Boha.

Ale ak už vopred považujete samotné racionálne myslenie za zaujaté v prospech ateizmu, ťažko vám analýza má čo dať. Ak v človeku nie je istý vlastný záujem prebiť sociálne a emocionálne väzby rozumom, jeho postoj môže byť zmenený jedine cez zmenu pôvodných väzieb vyplývajúcich z medziľudských vzťahov, materiálnych podmienok, osobných predispozícií a štýlu života, nie dobrovoľnou literatúrou. Ak sú dvere zamknuté, nezáleží na tom, koľko kľúčov je na tej druhej strane.

"Ak niekto neoceňuje dôkaz, aký dôkaz mu idete poskytnúť aby ste dokázali, že by ho mal oceňovať? Ak niekto neoceňuje logiku, aký logický argument mu môžete poskytnúť, aby ste ukázali dôležitosť logiky?" - Sam Harris

A ja mnohé svoje úvahy nemienim zjednodušovať na detsky pochopiteľnú úroveň aby oslovila aj tých, ktorých toto dumanie mudrcov sledujúcich večerný obzor nudí - mojím záujmom je analyzovať do hĺbky a písať si to ako chcem, nie argumentovať pred publikom za ateizmus, ako to robil napríklad Dawkins v priemernému čitateľovi prispôsobenej Delúzii Boha. Ak sa vyjadrujem nesympaticky formálne ála Sheldon Cooper, tak možno preto, že túto tému naozaj beriem vážne.

Ako alternatívu k náboženskému teizmu na konci analýzy menujem naturalistický panteizmus, pretože uznávam pravidlo, že nie je hodné kriticky posudzovať hypotézu A, ak namiesto nej nemáme vyspelejšiu hypotézu B, ktorá zodpovedá tú istú otázku lepšie a prípadne aj poskytuje emocionálne naplnenie, alebo ho dokonca zväčšuje, ako tvrdím, že tomu je v tomto prípade. O to človeka nechcem ukrátiť.

Toto je celkom iný prístup k Bohu než ako k predmetu viery. Veriaci sa pýta: "Núti ma veda neveriť?" a hľadá zdôvodnenia prečo nie, nejaké nájde, a spokojne vyhlási, že jeho presvedčenie je v súlade s vedou. Ale je TOTO veda?

Pointou viery je uctievať, pointou analýzy je *niečo sa dozvedieť*. Nie je obhájiteľný dôvod predpokladať, že ak prvý prístup uprednostňuje Boha, mal by ho uprednostňovať aj druhý. Práve naopak - vedomosť znižuje tajomnosť a nepredvídateľnosť javov, znižuje pocit ohrozenia, čiže odstraňuje dôvod uctievania. Na základe toho, že veriaci oceňujú konkrétny charakter hypotézy a nie čisto pravdivosť hypotézy bez ohľadu na jej charakter, je logický dôvod predpokladať, že vedecký záver bude iný.

Môžeme si to znázorniť takto:

Pravdivosť = Veda

Pravdivosť + to, čo viera/strana oceňuje okrem pravdivosti

= Náboženstvo/Propaganda

Ak za členy na ľavej strane rovníc dosadíme čísla, výsledok pre *Vedu* musí byť odlišný ako výsledok pre *Náboženstvo*. Preto je vedecký, analytický, alebo inakšie poctivý

prístup k otázke existencie Boha nesprávne považovať za útok na *to, čo viera oceňuje okrem pravdivosti*, no z princípu musí byť útokom na náboženstvo. A nie je oprávnené hnevať sa, tento krok je matematicky legitímny.

Prečo je sčítanie priorít nešťastné možno ešte aj inak ukázať rovnicou...

Veriaci bude tvrdiť: Pravda + Boh = Život

No to potom tiež znamená: Pravda = Život - Boh alebo Boh = Život - Pravda

Alebo ako znie to otravné heslo: "Mysli skepticky a biblicky."

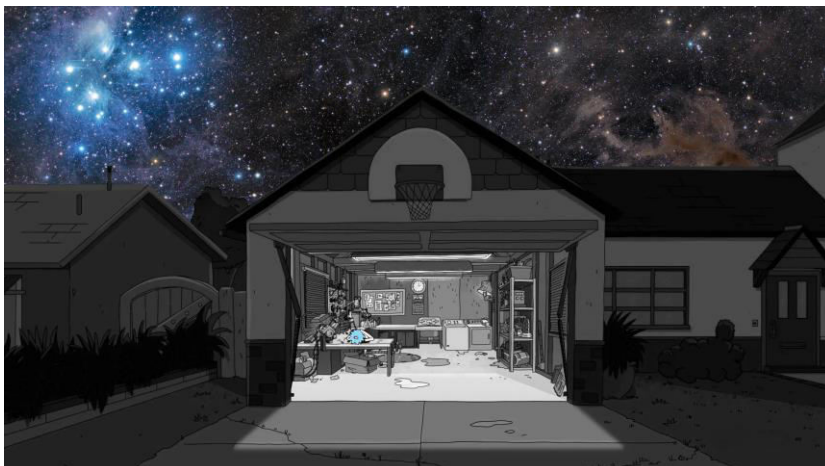
Mysli = Skepticky + Biblicky

Tiež znamená: Skepticky = Mysli - Biblicky alebo Biblicky = Mysli - Skepticky

Ak máme podmienku, že chceme, aby boli naše slová brané vážne ako pravda, ale máme aj druhú požiadavku, aby boli uspokojujúce pre pohladenie duše a ľahší spánok, pričom prvá podmienka nijako nezaručuje túto požiadavku, ale je navyše (+), potom stačí vedieť toto pre konštatovanie, že z týchto požiadaviek vzíde mačkopes ignorujúci protiindície.

A práve to je pointou tohto úvodu. Nie je chybou vedy, ak má odlišné závery ako náboženstvo, je chybou náboženstva, ak týmto záverom vzdoruje, pretože jemu vychádza iný výsledok kvôli nešťastnému sčítaniu priorít, medzi ktorými sa samo zaseklo a stalo sa ukážkovým druhom tohto zaseknutia. Podobne tak mnohí biblisti, odborníci na vieroučenia, považujú doslovné chápanie vieroučení za žánrový omyl - očakávanie historickej presnosti od literárneho žánru, ktorému o niečo také vôbec nešlo.

Chceš riešiť Boha a ateizmus seriózne ako vedci hypotézy: Čo môže byť zničené pravdou, nech je zničené? Ak áno, oprávnené preto oddeľme otázku vhodnosti hypotézy Boha od príčin pre vieru, aby sme o Bohu dokázali uvažovať ako o jednej z hypotéz, ktorej výhra či prehra nás ani neteší, ani nemrzí, ale zaujíma nás výsledok, nech je akýkoľvek. A v žiadnom prípade nemať odpor dozvedieť sa pravdu v očakávaní, že bude deprimujúca.

1.1. Prístup k Bohu ako hypotéze

"Kresťanská viera nie je iba veriť, že je Boh. Verí, že existuje Boh, bez ohľadu na to, čo môže byť dôkazom tejto otázky." - Richard Robinson

Ešte pred tým, ako sa vôbec pustím do konkrétnych racionálnych úvah o Bohu, treba si vyjasniť aspoň v skratke, čo "baviť sa o Bohu seriózne ako vedci o hypotéze" znamená, pretože nie je samozrejmé, aký prístup tomu zodpovedá. Bolo by fajn prečítať si [12 cností rozumnosti](#) a nasať ich ako ruský boomer vodku v piatok po šichte, ale to dôležité je týmto článkom zhrnúť.

Richard Robinson si všimol veľmi zásadnú vec. Neexistuje názor v ideálnej racionálnej mysli, o ktorom by nevedela, čo konkrétne má byť jeho dôkazom - bez dôkazu nielo pravdivého presvedčenia. Vedecké hypotézy sú vždy predbežné; sú navrhnuté tak, aby sa držali iba dovedy, kým sú v súlade s dôkazmi. Zástancovia teistickej hypotézy sú naopak presvedčení, že ich hypotéza je správna; hľadajú len dôkazy, ktoré podporia predčasný záver.

A tento dogmatický prístup zďaleka nie je jedinečný pre teizmus. Je nutné sa toho pred každou úvahou vzdať. Nechceme skončiť s neodôvodneným názorom postavenom na vzduchu, pre ktorý hľadáme korene, ale s odôvodňovacím stromom, ktorý je vyživovaný od koreňov ku korune. (Či sa ti to páči, má to postupnosť jak Fibonacci, Primetime!)

Naším cieľom nie je nájsť Boha ako v citáte *"Budete ma hľadať a nájdete ma; keď ma budete hľadať celým svojím srdcom, dám sa vám nájsť."*

Takýto prístup totiž znamená ignorovať negatívne indície a zameriavať sa len na pozitívne. Takto aj malá hromada piesku v prospech v kontraste voči hore dôkazov proti hypotéze bude stačiť, aby sme v nej pochovali hlavu.

Na rovnakej úrovni nesprávnou ateistickou verziou tohto infantilného prístupu je: *"Budete sa Bohu skrývať a nenájde vás; keď sa mu budete vyhýbať celým svojím srdcom, úspešne sa mu schováte."*

[V momente, kedy si určíte svoj cieľ, prehodnocovanie už skončilo.](#)

Miesto tohto samolúbeho prístupu treba chápať Boha ako **hypotézu, ktorá má byť vysvetlením pozorovaného**, čo môže byť. Pod "pozorovaním" sa chápe nielen čo vidíme - ako to môže niekto nepochopiť či zámerne dezinterpretovať - ale čo akokoľvek detekujeme, čiže každú informáciu, vrátane vlastných pocitov.

Preto je výrok matematika 17. storočia Blaisa Pascala *"Boha nemožno dokazovať, Boha možno jedine cítiť v srdci."* taký podozrivo vyhýbavý.

"Dobrý učiteľ chráni žiakov aj pred svojim vlastným vplyvom." - Bruce Lee

Odporúčam porovnať argumenty z teistických zdrojov s argumentmi z ateistických zdrojov. Niet postoja, ktorý viac ubližuje objektívite úsudku, než vystavovanie sa vyjadreniam len jednej strany (ako v kostole / mešite /...). Neutešeným zvykom je, že sa konfrontačné názory odseparujú do oddelených skupín, kde sa medzi sebou utvrdzujú a tľapkajú po pleci, čomu internetové možnosti dopomáhajú. Nejde o to aby ste strácali čas s ľuďmi, s ktorými si nerozumiete, ale aby ste priamo vyhľadali ich najlepšie argumenty.

Musíte vziať svoju terajšiu mienku a smelo ju poslať do konfrontácie s najsilnejšími argumentami protistrany. Túto radu nechápte len ako môj vlastný cieľ pôsobiť objektívne - naozaj dáva zmysel aby sme to robili, pretože ako píše Eliezer Yudkowsky:

"Ak chcete poctivo argumentovať proti nejakej myšlienke, mali by ste argumentovať proti najlepším argumentom jej najsilnejších zástancov. Argumentovanie proti slabším zástancam nedokazuje nič, pretože stále tá najsilnejšia myšlienka bude priťahovať slabých zástancov. Ak chcete argumentovať proti transhumanizmu alebo explózií inteligencie, musíte priamo čeliť argumentom Nicka Bostroma alebo Eliezera Yudkowskeho. Najmenej pohodlná cesta je tá jediná správna."

Ďalšou výhodou tohto prístupu - vystavovať sa v zvýšenej miere názorom oponenta - je, že má tendenciu vás robiť neistými so svojim záverom v jeho slabších miestach a v pozícií neistých budete viac náchylní skúmať "tak ako to teda je?" radšej než sa presviedčať o už uzavretom názore - o čo práve ide.

Iným obzvlášť zaujímavým uvedomením, ktoré je hlboko kontraintuitívne, je, že nemôžete legitímne očakávať, že prehodnotenie vášho súčasného názoru posunie vašu mienku konkrétnym smerom. Yudkowsky v článku [zákon zachovania očakávanej indície](#) uvádza veci na pravú mieru - ak vopred očakávate, že nové vedomosti posunú vašu mienku konkrétnym smerom, tak AJ TOTO je súčasťou vašej SÚČASNEJ mienky, ktorá vychádza z toho, čo viete DOTERAZ, a nie z toho, čo vám prinesú nové vedomosti.

Preto si práve teraz určite, akú pravdepodobnosť existencii Boha prisudzujete, a smer, ktorým budete svoju mienku posúvať, celkom predajte novým informáciám. Ľahšie sa to povie než urobí, ľudské ego si [nechce](#) priznať chybu, pretože by to znamenalo znížiť svoje postavenie v tlupe.

Avšak čo je chybou pre ľudské ego je úspechom racionalizmu a čo je racionalistickou chybou je víťazstvom ega. Zmena názoru neznamená "priznať si zahanbene chybu, že ste mali nesprávny názor". Nie je možné mať okamžite presné názory. Nie je

racionalistickou chybou vzhľadom na iné informácie mať iný názor! Chybou je naopak neupravovať názor podľa ďalších dostupných informácií, TO je pre racionalistov na smiech. Veľmi ma poteší, ak ohnem k sebe niekoho názor, ale "haha, vidíš, mal som pravdu a ty nie" je reakcia kreténov, ktorí to práve robia ťažším.

Ďalšie pravidlo, voči ktorému nepoctivci odmietajú byť otvorenými, je pravidlo, že ak nejaká informácia podporuje tvrdenie X (existuje Boh), opak tejto informácie musí v rovnakej miere podporovať opak tvrdenia X (neexistuje Boh).

Ak napríklad tvrdíte, že prekvapivé uzdravenie podporuje existenciu Boha, musíte zodpovedajúco tvrdiť niečo o tom, že náhle úmrtie podporuje Jeho neexistenciu. Ak napríklad tvrdíte, že zázraky podporujú existenciu Boha, musíte zodpovedajúco k tomu tvrdiť, že stabilné zákony podporujú neexistenciu.

Ak napríklad tvrdíte, že Boh je za "existenciu niečoho radšej než ničoho", čím naznačujete, že existencia sveta ako taká je už indíciou v prospech existencie Boha Stvoriteľa, ale priznávate, že slovné spojenie "existencia ničoho" neodkazuje na žiadny stav reality, čiže neobsahuje indície ani v prospech akéhokoľvek svetonázoru, ktorého vnútorná logika vylučuje odmietnutie teizmu, potom musíte zodpovedajúco k tomu tvrdiť, že existencia sveta tiež neodkazuje na žiadny špecifický stav reality, takže neuprednostňuje Boha.

Ak napríklad tvrdíte, že Boh je za dobro, ale že prítomnosť zla nepodporuje neexistenciu Boha, ale skôr značí prítomnosť Satana - musíte zodpovedajúco k tomu tvrdiť, že prítomnosť dobra nepodporuje Božiu existenciu a skôr značí neprítomnosť Satana. Ak napríklad tvrdíte, že Boh je za život, ale že mŕtve planéty nepodporujú neexistenciu Boha, musíte zodpovedajúco k tomu tvrdiť, že živá planéta nepodporuje Božiu existenciu...

Tieto konštatovania vychádzajú z logiky, že rovnako ako dôkazy môžu ukázať, že tvrdenie je pravdivé, rovnako môžu ukazovať, že je nesprávne. S týmto proti ateistom nesúhlasia mnohí agnostici tvrdiac, že tvrdenia možno dokázať, ale nemožno ich vyvrátiť, iba čakať na ich dokázanie ako vyschlá tráva na dážď. Vraj neveriaci z princípu nemôže tvrdiť, že Boh neexistuje, ale iba netvrdí, že existuje.

Jedná sa však o pokus mať svoju možnoexistenčnú hudbu zdarma, rovnako ako to robia mnohí teisti toho odtieňa, ktorý vzdal boj proti evolucionizmu a odrazu argumentuje vtákovpyskom:

"Kedysi biológovia neverili, že by opis zvieratá, ktoré dnes voláme vtákovpysk, cicavec rodiaci sa z vajec, mohol byť správnym opisom skutočného zvieratá, no ukázalo sa, že bol. Biológovia mohli vedieť len aké zvieratá existujú, ale nie dokázať, aké neexistujú. Rovnako tak vy nemôžete dokázať neexistenciu Boha."

Mnohí agnostici by s týmto teistom súhlasili. Ale čo je výsledkom takéhoto uvažovania? Koniec diskusie. "Nemôžeš dokázať (ne)existenciu Boha, takže môžem (ne)veriť tak ako doteraz. Dajte mi pokoj!" Takto ľudia skončia s odlišnými názormi.

Sloboda názoru je žiadúca ako spoločenské právo, nie však ako disciplína jednotlivca. "Nemusím mať dôvody pre (ne)vieru v to, že koronavírus bol vypustený úmyselne, kým nie je úplne jednoznačne dokázaný opak." - Toto je rovnako povýšenecké tvrdenie. Jasnejšie dokázané to môže byť len vďaka tomu, že sa o to budeme zaujímať, kým toto je najlepšia cesta ako zostať neinformovaní, s názormi podľa toho, čo sa nám páči. Ale argument morálnym rozhorčením je tupý. Nepresvedčí tých, pre ktorých je právo na vlastný názor posvätné. Logika za tým, prečo sú vedeckým prístupom tvrdenia dokazované, ale aj vyvracané, je takáto...

Tvrdenie: **Neexistenciu nemožno dokázať.**

Analýza: Ak povieť, že "plameniaky priletia k jazeru dnes ráno" a my budeme celé ráno sledovať jazeru, potom naše pozorovania dokážu alebo vyvrátia vaše tvrdenie ako celok. Ak plameniaky priletia, potom vieme mnoho vecí: existujú, lietajú, sú pri jazere, je to dnes ráno. Ak nepriletia, potom nevieme, čo zlyhalo: Neexistujú? Nelietajú? Nie k tomuto jazeru? Alebo len nie dnes? Alebo len nie ráno? Z toho vyplýva: absencia dôkazu je len natoľko silným dôkazom o neexistencii ako dokázanie o existencii, nakoľko testovaná hypotéza zodpovedá za pozorované - tvrdenie o plameniakoch ako celok zodpovedá a bolo by dokázané či vyvrátené úplne, jeho časti len čiastočne. A keďže sa zaujímate o to, aby vedecká hypotéza zodpovedala za pozorované a dávala predpovede - to je jej jediný zmysel - definujeme hypotézu tak, aby ju bolo rovnako možné dokazovať aj vyvracať.

Obhajoba "existencie" javu môže nepodporu pozorovaní prisúdiť iným faktorom, zatiaľ čo neexistencia nie - to je celý rozdiel. Obhajcovia existencie Boha sa môžu donekonečna odvolávať, že Boh NEJAKO a NIEKDE existuje. Avšak aký má také tvrdenie význam vo vzťahu k nám, keď nie je v kontakte s našimi životmi, našimi pozorovaniami? Keby sa obhajcovia existencie zhodli na existencii javu TU a TAKTO, ich tvrdenie by sa stalo overiteľné tak ako to o plameniakoch, a potom by čelilo rovnakému vyvráteniu ako potvrdeniu. A **tvrdenia majú práve takú váhu, nakoľko prísne sa vystavujú overeniu. Ak sa overeniu nevystavujú, ich váha je rovná nule.** Môžeme aj do detailu vykresliť aký jav má existovať, ale ak vôbec neurčíme miesto, potom sa týmto členom všetky tieto tvrdenia násobia nulou a dokopy netvrdíme doslova nič. Že náš slovník a chabá logika umožňujú neoveriteľnému tvrdeniu pôsobiť významne, je ich vadou, v rámci matematických tzv. bayesovských zákonov má negácia či potvrdenie plne overiteľného tvrdenia presne rovnaké pravidlá: Neprítomnosť indície je indíciou neprítomnosti.

O existencii Boha sa rozprávame napriek tomu, že keby sa stala súčasťou nejakého overiteľného tvrdenia ako je to s plameniakmi, neočakával by veriaci, že dôvodom nášho neúspechu by bolo, že sme ho hľadali na nesprávnom mieste v nesprávnom čase, pomocou nesprávnych alebo nekvalitných nástrojov, ale práve to, že sme ho hľadali fyzicky.

"Lenže aký je rozdiel medzi neviditeľným nehmotným lietajúcim drakom, ktorý chrlí oheň bez tepla, a vôbec žiadnym drakom?" - Carl Sagan, Svet zmietaný démonmi

Tvrdenie možno považovať len natoľko za vedecké tvrdenie, nakoľko zodpovedá za pozorované. Hypotéze umožňujete byť len natoľko faktami potvrdenou, nakoľko jej umožňujete byť faktami vyvrátenou. Ak ju odmietate definovať tak, aby priamo zodpovedala za pozorované, odmietate ju vyvrátiť, ale aj potvrdiť - odmietate hypotéze Boha dať zmysel, **robíte z Boha bezvýznamný príznak, ak trváte iba na liberálnom poňatí toho, že nejako "existuje"**, kým z jeho samotnej charakteristiky vyplýva, že by mal byť tak významný ako sa len dá. Nemá ani zmysel byť neveriacim voči takémuto prázdnemu chápaniu Boha, o ktoré by ani roztoč z krajiny Liliputánov nezakopol. Inými slovami, nejedná sa o fakticky aktívne tvrdenie, len prázdne slová. A keďže nejde o tvrdenie, nemožno ani tvrdiť, že nie je vyvrátené: *nie je čo vyvracať*.

To je moja odpoveď na horeuvedené tvrdenie, že "neexistenciu" nemožno dokázať. Akoby toto bola pointa, o ktorú ateistom či serióznym veriacim ide - riešiť s nami kauzálne nepreviazaného Boha - a že keď toho nevyvrátíme či nepotvrdíme, tak by sme "mali byť agnostici". Byť teista znamená tvrdiť, že existuje určité kauzálne previazanie s aktívnym Bohom, ktoré podlieha dokázaniu ako aj vyvráteniu, nie že Existuje "Boh", ktorý nerobí nič. Aj atóm vo vzdialených končinách vesmíru niečo robí - vyplýva z fyzikálnych zákonov, ktoré platia aj tu. Ak Boh existuje, nemôžete sa odvolať na jeho kauzálnu pasivitu úplne - musíte tvrdiť aspoň niečo, čo sa vystavuje vyvráteniu. Neexistuje niečo také ako "platné tvrdenie, ktoré sa nedá overiť". Buď sa riadite zákonmi pravdepodobnosti a snažte sa o čo najpresnejší odhad, alebo sa sami diskvalifikujete.

Navyše v prípade biológov a vtákopyška - ktorými argumentoval náš pomyselný obhajca prístupu "môžem veriť lebo nemôžeš dokázať" - ide o to, že vtákopyšk zodpovedá len za šuchoty v kroví, čľupoty v potoku, malé nory pod zemou a relatívne malú početnosť. Ale aj tak ho objavili! Vedci objavili mnoho nepatrných javov aj pod úrovňou ľudských zmyslov, ktoré zodpovedajú za veľmi malé účinky, o ktorých sa ľuďom donedávna ani nespomínalo. Nie je to tak, že by objav vtákopyška zvyšoval šance objavenia Boha, pretože objavenie nejakej neočakávanej existencie automaticky nie je indíciou v prospech dlho očakávanej, charakterom úplne odlišnej.

"Človek by mal hľadať to, čo je, a nie to, čo si myslí, že by malo byť." - Albert Einstein

Ďalšia vec o vedeckom prístupe je, že samotné považovanie "dokazovania" ako niečoho, na čom vôbec záleží, je mylné. Keď ideme hypotézu dokazovať alebo vyvracať, hovoriť áno alebo hovoriť nie, môžeme zablúdiť k mysleniu o hypotéze, ktorá je mimo kontakt s realitou, ktorá je celkom od veci. Veda nie je klaun, ktorý ignoruje svoje vedomosti a udiera si hlavu o zárubňu v snahe ju preraziť a dokázať

svoje. Veda nie je o tom dokazovať či vyvracať staticky dané hypotézy, ale upravovať ich s ľahkosťou ihneď ako je s nimi nejaký problém. Teda, lepšie povedané, [mala by](#).

Preto nerobme poslušných idiotov prístupom "Boh - existuje alebo nie?", ale podme na to prístupom "vysvetlenie pozorovaného - zahŕňa to takéhoto Boha?" a na záver tiež "aký Boh je v najlepšom súlade s pozorovaním?"

A znovu pripomínam, že súlad s pozorovaním neznamena "neuverím, kým neuvidím". Vezmime si napríklad teóriu mnohých svetov. Nemôžeme ich vidieť, ale sú [fyzikálne dôvody](#), prečo je ich neexistencia nepravdepodobná - ich existencia je teda súčasťou vysvetlenia pozorovaného. Rovnako tak tomu bolo, keď Einsteinova teória relativity predpovedala existenciu čiernych dier - boli súčasťou vysvetlenia ešte predtým, než boli vizuálne pozorované.

Na druhú stranu poverčivé tvrdenia nepomáhajú pozorovania vysvetliť. Môžeme prijať, že záhradné víly spôsobujú, že rastlina rastie, ale bude to len odstrčenie vysvetlenia do neskúmateľného druhu fantázie - budeme javom ešte menej presne rozumieť. Je to ako strčenie dielik puzzle tam, kde s ňou ostatné dieliky naokolo nesedia a je pravdepodobnejšie, že ten jeden je na zlom mieste, nie všetky ostatné. Ale ak ste dieťa, ktoré tie ostatné dieliky ešte neobjavilo, potom by dielik víly na tom mieste predbežne byť mohol.

Až keď sa vyznáte vo fungovaní prírody, viete, že určité predstaviteľné veci [sa nemôžu stať](#). Sila hypotézy nie je v tom, čo všetko dokáže vysvetliť, ale v tom, čo všetko *nedokáže* - hypoteticky, ak by ste mali všetky vedomosti, nevedeli by ste vysvetliť žiaden výsledok okrem jedného - toho, ktorý sa naozaj stane. Ak si teda dokážete vysvetliť akýkoľvek výsledok, máte nulové vedomosti.

Čo všetko by hypotéza Boha NEMOHLA vysvetliť?

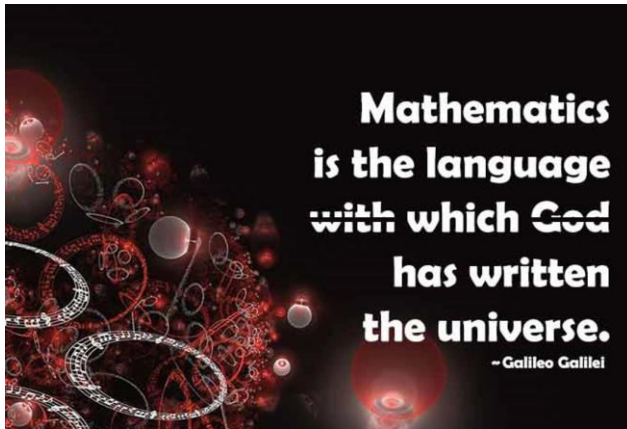
No zamyslite sa, hovorte! **Natoľko je váš Boh hypotézou.**

Čím viac možných udalostí hypotéza zakazuje, čím viac možných udalostí hypotézu vyvracia, TÝM je vedecky cennejšia. Boh v skutočnosti nie je slabá hypotéza - slabé je veriacich priznávanie si, že náš svet v moci potomkov opíc jazdiacich v kovových krabicach vďaka spaľovaniu zvyškov prehistorického života na kuse kameňa v pomedzí hviezdnych a atómových sústav rotujúcich dookola... sa s ňou v kontraste s predstavami pred 2000 rokmi akosi úplne nestotožňuje a tieto nezahody budem rozoberať aby boli nahradené hypotézou, ktorá je v zhode - z ktorej by bolo možné čo najjasnejšie túto povahu sveta predpokladať :)

"Vesmír s kreatívnym dozorcem by bol veľmi odlišný od vesmíru bez neho."

- Richard Dawkins

Predstavte si vesmír, ktorý vyzerá čo najmenej ako výsledok schopného Stvoriteľa. A predstavte si vesmír, ktorý vyzerá čo najbožskejšie. A potom sa vráťte späť do tejto reality. Čo je Bohom v našom vesmíre?

1.2. Koncept náboženského Boha + rózcestník

"Boh je čistá tabuľa, na ktorej nič nie je, len čo si ty sám na ňu napísal." - Martin Luther

"Boh nie je nič iné než povýšenie ľudských vlastností do dokonalých rozmerov, je to len výplod fantázie." - Karl Marx

Pre začiatok analýzy hypotézy Boha je nutné vhodne definovať jej význam podľa toho, čo ľudia pod Bohom rozumejú, aby sme si rozumeli navzájom. Riešim primárne abrahámsky, čiže židovsko-islamsko-kresťanský koncept Boha, ale moje myšlienky sú v opozícii aj voči deizmu, hinduizmu, budhizmu, satanizmu, ezoterike všeobecne, mnohým názorom v rámci ateizmu, aj agnosticizmu. Názory o Bohu majú širší dosah; presakujú do ďalších názorov v oblasti filozofie, politiky a vedy. Vybral som si kráľovskú hypotézu, ale kráľova podoba sa týka celej kráľovskej rodiny, preto nie je nutné špeciálne riešiť každú jednu kráľovu sesternicu, aby som súčasne niečo povedal aj o nej.

Definícia Boha nie je ani tak opisom konkrétnej predstavy, ako skôr zahŕňa zbierku superlatívnych tvrdení. Kto nestotožní svoj názor ani s polovicou, ten by sa mal zamyslieť, či jeho pohľad na vec stále stojí za to, aby obhajoval koncept Boha. Filozofia nie je čiernobiela - nevieru v Boha vždy neznamená, že človek súhlasí s materialistickými teóriami. Veľa ľudí verí v Boha práve preto, lebo z nematerialistickej filozofie je jednoduchšie veriť v niečo, čomu veria ostatní, aby spolu našli porozumenie, ktoré je im vzácnejšie než to, keby obhajovali podľa svojich merítok o čosi presnejší názor za cenu vnútrokupinového konfliktu. Poviem to takto: nemusíte obhajovať koncept Boha, aby ste so mnou v mnohom nesúhlasili.

Ak osobne neveríte v existenciu Boha s mnohými z nižšie uvedených vlastností, toto nie je dôvod pre vyhlásenie, že nasledujúce články sa vášho presvedčenia netýkajú. Články zahŕňajú kritiku všetkých kombinácií doleuvedených vlastností okrem tých, ktoré uvádzam ako správne.

Bohu sú prisudzované tieto vlastnosti:

1. Nadprirodzený - nefyzický - transcendentný
2. Príčina príčin vzniku - Stvoriteľ hmotného sveta, vesmíru, Zeme
3. Stelesnenie dobra - do bodky najmorálnejší
4. Kooperuje s kresťanstvom, nie inými náboženstvami
5. Existuje mimo dosahu logiky hmotného sveta, je nadradený rozumu
6. Vševediaci - vie aj na čo práve myslíš
7. Všemohúci - všemocný - Jeho vôli nemožno vzdorovať
8. Všadeprítomný - vždy je s tebou - nemožno mu ujsť
9. Večný - nesmrteľný - nestarne ani mu nehrozí nehoda
10. Zdroj hodnôt - ten, kto nám dal zmysel vnímať, cítiť
11. Optimalizačný činiteľ - vytvára veci spĺňajúce určité kritérium
12. Cieľavedomý činiteľ - optimalizuje k vopred určenému cieľu
13. Je osoba - bytosť - myseľ - niekto, nie niečo

Pre pointu toto akurát stačí. Ďalšie vlastnosti sú viacmenej odvodenými z uvedených. Nasledujúce články budú postupne rozmotávať kombinácie týchto vlastností. Výsledkom sú vysvetlené dôvody, prečo:

1. / 2. / 3. / 4. / 5. / 6. sú vlastnosti, ktoré sú absurdné už samé o sebe
 7. + 8. + 9. sú popisom všetkého, čo existuje - fyzikálnej podstaty
 10. + 11. je evolúcia prirodzeným výberom
 12. + 13. sú ľudské vlastnosti, vlastnosti výtvorov evolúcie
- a všetky ostatné kombinácie sú neplatné, kde pridaním každej jednej vlastnosti Bohu navyše pravdepodobnosť jeho neexistencie exponenciálne narastá.

Rázcestník analýzy hypotézy Boha

Články podľa ich zaoberania sa horeuvedenými vlastnosťami a ich kombináciami:

- 1.3. [Klam inteligentného dizajnu](#) → 2. + 3. + 10. + 11. + 12. + 13.
- 1.4. [Vesmír je nevyhnutne večný a nekonečný](#) → 1. + 2. + 8. + 9.
- 1.5. [Úlohy pre Boha ležiace v nevedomosti](#) → 5.
- 1.6. [Pôvod hodnôt vysvetlený](#) → 2. + 3. + 10. + 11. + 12.
- 1.7. [Dokonalosť stvorenia, hriech a úpadok?](#) → 2. + 3. + 6. + 7.
- 1.8. [Nadprirodzenosť: oslobodenie hypotézy od princípov sveta](#) → 1. + 5.
- 1.9. [Zákon kumulatívnej nepresnosti pri kopírovaní](#) → 3. + 6.
- 1.10. [Prečo si myslieť, že Boh je kresťan?](#) → 4.
- 1.11. [Antropomorfná zaujatosť](#) → 13.
- 1.12. [Záver: Panteizmus - pozícia Vedy?](#) → 7. + 8. + 9.

1.3. Klam inteligentného dizajnu

"Ateizmus je tak nezmyselný. Keď sa pozriem na solárny systém, vidím Zem v správnej vzdialenosti od Slnka k tomu, aby prijímala ideálne množstvo tepla a svetla. Toto sa nestalo náhodou."

"Najkrajší systém slnka, planét a komét sa môže odohrávať len z plánu a nadvlády inteligentnej a mocnej Bytosti."

- Isaac Newton, zakladateľ modernej klasickej fyziky, 1643 - 1727

Newtonove zdôvodnenie znie celkom presvedčivo, nie? A predsa, ako ukážem v tejto kapitole, je mylné. Zámerne som si vybral výrok toho najväčšieho vedca, o ktorom som zistil, že sa vyjadroval v prospech kreacionistickej hypotézy inteligentného dizajnu (ďalej len ID), aby som ukázal, ako presvedčivo silný klam to je. A aby ateisti nenadobudli pocit, že náboženstvo analyzovať netreba, s arogantným "veď príčettým je to jasné". Newton podľa vás nebol príčettý? Chceme sa vyvyšovať alebo dospieť k porozumeniu?

O tom, ako dokonale presne sú vyladené všetky skutočnosti, aby uviedli do existencie práve nás, presne takých, akí sme, môžeme [rozjímať](#) ľubovoľne dlho, a aj tak ešte mnoho, mnoho toho nespomenieme. Stačilo by, keby boli fyzikálne konštanty o nepredstaviteľne drobné rozdiely odlišné od tých, aké sú, neboli by sme tu. Mohlo by tu byť niečo iné, samozrejme. Ale neboli by sme tu *my*. A to hodnotíme negatívne. Keby boli iné fyzikálne zákony, mohlo by to byť aj [lepšie](#). Možno by bol vesmír plný života - miesto toho, aby bol tak zúfalo opustený.

Keď sa stane nejaká katastrofa, kedy zomrie 90% ľudí, výsledkom je, že viac percent živých ľudí cíti vďaku Bohu za to, že žijú. Menej ľudí cíti vďaku ak sa katastrofa nestane. **Čím viac zla sa deje, tým viac živí ďakujú.** Žobrák je vďačnejší než boháč. Podobne, vesmíru sa stalo, že jedna planétka je živá, a tá je hneď plná vďaky, pritom vesmír je veľmi veľmi mŕtvy.

Poviete si: Ale táto námietka nevysvetľuje, ako je možné, že PRÁVE NAŠA planéta je v ideálnej vzdialenosti od svojej hviezdy.

Práve naša planéta? Ak rozmýšľame takto, tak potom KDEKOĽVEK vo vesmíre by vznikli ideálne podmienky pre uvedomelé bytosti a tie rozmýšľali tak ako my, čudovali by sa, prečo práve ich planéta je v ideálnej vzdialenosti od hviezdy. Rovnako tak, prečo sa práve oni vyvinuli, prečo práve ich spermia od otca oplodnila práve ich vajíčko od matky, prečo práve ich planéta má vodu a tak ďalej. Logika "prečo práve ja" sa čuduje nech je *hocikde*, čím sama vyvracia svoju opodstatnenosť.

Mimochodom, na jej mylnosti som vymyslel myšlienkový experiment, v ktorom človeka jej použitie pravdepodobne zabije, ale napriek tejto vedomosti sa jej použitia nedokáže vzdať - [Brutálny klonový paradox](#).

Je svet práve taký, aby obsahoval nás? Samozrejme. Vezmime si napríklad konštantu jemnej štruktúry. Jej hodnota je údajne 0,0072973525693. Charakterizuje silu elektromagnetickej interakcie. Pri tomto čísle je najfascinujúcejšie, že ak by bolo akékoľvek iné, v našom vesmíre by neexistovala stabilná hmota. Alebo si vezmite [aká je šanca, že sa narodíte](#). Proste wau. Doslova nekonečná presnosť, keď si vezmeme, čo všetko sa muselo stať, aby sme existovali práve takí, akí sme, a aby ste čítali tieto moje litánie.

Hypotéza, že svet bol cieľavedome navrhnutý pre vašu existenciu, znie presvedčivo, pretože za predpokladu, že my sme sa "*mali narodiť*" bolo treba prekonať ohromnú nepravdepodobnosť a *usmerniť náhodu*, čo zodpovedá zámeru alebo plánu, ktoré odkazujú na Boha. Ale to je len náš spätný pohľad, že sme sa "*mali narodiť*". Šanca vzniku vášho vedomia môže byť ľubovoľne veľká, od púhej nekonečniny až po úplnú istotu, ale bez ohľadu na to, len existujúce vedomie si môže uvedomiť, že existuje. Takže všetko má vždy skúsenosť "bolo zabezpečené, že vzniknem". Aj keď to zabezpečené bolo, aj keď to takým extrémnym spôsobom zabezpečené nebolo, že si to ani neviete, a hlavne asi ani nechcete predstavovať. Žiaden zabezpečujúci plán ako vysvetlenie minulosti netreba.

Napriek tomu hypotéza o naplánovaní toho nášho krásneho životného prostredia znie stále trochu presvedčivo, pokým si človek neuvedomí, že každá vec, ktorá existuje, aj škodlivá, to má nevyhnutne rovnako. Všetko, čo sa stalo, sa muselo stať, aby existovalo práve to, čo existuje. Ako príklad môže poslúžiť čokoľvek, aj **podobenstvo o mláke od Douglasa Adamsa:**

Ak každá vec zapadá do skladačky sveta miesto toho aby sa skladačka rozpadla a vesmír sa rozbil, znamená to, že všetko pasuje preto, že to bolo do detailu navrhnuté? Predstavme si, že by to tak bolo:

Aby bol svet cieľavedome nadizajnovaný a mysleného dizajnéra chápeme ako súčasť sveta - všetkého, čo existuje - potom by tento svet nebol už ničím viac nadizajnovaný, proste by existoval. Inými slovami, ak by Boh naplánoval svet, tak kto naplánoval toho Boha, aby svet naplánoval? Buď máme nekonečnú reťaz cieľavedomých dizajnérov alebo je reťaz cieľavedomosti obmedzená a musí niekde končiť a teda svet definovaný ako všetko čo existuje nie je výsledkom ID.

Vesmír sa naozaj svojím tempom rozpadá. Ale keď sa skladačka sveta rozpadá, znamená to len, že sa skladá zase do inej podoby sveta, ktorá vďaka tomu vzniká a tiež zapadá do seba ako skladačka. Keby bola konštanta jemnej štruktúry iná, vesmír by bol aj tak v rovnovážnej polohe - len v inej. Poviem vám tajomstvo: tá konštanta je iná než mala byť a vďaka tomu sme tu my. Dočasne stabilné podmienky dostanete aj bez tvorcu.

Mláka je príklad ako ukázať, že podmienky sveta (jama) sú príčinou nás (mláky), nie my príčinou ich. Treba sa vzdať antropocentrického spätného pohľadu, že ľudská existencia na Zemi bola podmienkou k vzniku Zeme. Takto totiž kauzalita nefunguje.

Podstatné je všimnúť si postupnosť: NAJSKÔR bola jama, POTOM bola mláka. Rovnako NAJSKÔR boli všetky tie potrebné podmienky pre život, POTOM vznikol život. NAJSKÔR bol život, POTOM sa vyvinuli ľudia. NAJSKÔR bol ľudský druh, POTOM ste tu vy.

Príčina je vždy potrebná pre následok.

Kvôli príčine je následok, nie kvôli následku je príčina.

Teraz si poviete: "Moment! Ale keď si ja poviem, že chcem jesť, tak som to povedal kvôli následku - kvôli tomu, aby som sa najedol."

Nuž... ale toto je zábavné... nie! Nepovedali ste, že chcete jesť, kvôli tomu jedlu - jedlo, ktoré zjete, kauzálne nezapríčinilo, že ste vyjadrili túžbu po jedle. Váš prázdny žalúdok poslal informáciu o absencii jedla v ňom do mozgu - to spôsobilo vaše myšlienky, rovnako tak vaše myšlienky spôsobili, že ich vaše hlasivky premenili na vibrácie šíriace sa priestorom, hoci vy uvažujete v tej rovine, že "myšlienky ste mali kvôli slovám".

Cieľavedomá inteligencia uvažuje v protismere k príčinám a následkom, zložená z podprocesov, ktoré idú po ich prúde. Je to fascinujúce, človeku sa to nechápe ľahko. Aby prvýkrát vznikla táto [mocná schopnosť](#), musí jej predchádzať evolučná mašinéria. Vplyvom prirodzeného výberu (kauzálneho princípu) sú skladané kumulovaním zmien tie algoritmy (cieľavedomé systémy), ktoré efektívnejšie dosahujú požadované ciele potrebné pre rozmnoženie sa. Hoci samotný prirodzený výber je bez cieľa, nie je bez kritéria. V prostredí sú prítomné kritériá, že k rozmnoženiu vedie také a také správanie. No a jedince schopné dosahovať kritériá trošku viac sa rozmnožujú trošku viac. Ak je kritérium stále rovnaké, stačí vyvinúť jednoduchú priamu adaptáciu, niečo ako sval. No ak sú kritériá rôzne a menia sa, potom je prítomný požadovaný selekčný tlak, aby sa mohla vyvinúť myseľ, ktorá operuje tým spôsobom, že rozoznáva aktuálne podstatné kritérium aby ho dosahovala. "Schopnosť dosahovať kritériá" je totožná s cieľavedomým myslením, kým "schopnosť dosahovať toto kritérium" nie je.

Bližšie to vysvetliť s príkladmi pre jasnejšiu predstavu, to je na dlhšiu debatu, ale pre predstavu ako sa cieľavedomosť zhruba vyvinula snáď pomohlo.

Vzťah prirodzeného výberu génov bez cieľa a cieľavedomého vedomia ako ich produktu je dobrým príkladom toho, že cieľavedomosť mysle je zložená z necieľavedomosti jej príčin - rovnako ako každá iná vlastnosť je zložená z prvkov, ktoré samotné ju nemajú. Napríklad samotné časti auta nie sú jazdyschopné, dostatočne máličko vody ešte nemá mokré správanie, ale lepí sa. Atómy sú guľaté, až ich mriežka je kubická a tá sa môže skladať do špicatosti. Samotné molekuly pamäťovej karty neukladajú dáta, ale spôsoby ich usporiadania áno, [atď.](#) Podstatné sú formy skladania, nie sú žiadne základné stavebné prvky či elementy ako jin a jang. Nemá produktívny zmysel o tomto pochybovať. Keď je toto za nami, späť k vlastnosti cieľavedomosti.

Ak je cieľavedomá myseľ veľmi špeciálnym prípadom zloženia necieľavedomých podprocesov, potom je to nutne menej rozšírená vlastnosť ako necieľavedomosť, pretože existuje veľa necieľavedomých podprocesov neskladajúcich sa do cieľavedomosti. Rovnako tak legovitosť (štruktúra lega) je špeciálnym prípadom plastu

a plastovitosť je preto nutne viac rozšírená než legovitosť, keďže existuje mnoho nelegovitej plastovitosti. Celok je vždy zložitejší a vzácnejší ako jeho súčiastky, pretože sám obsahuje tieto súčiastky plus informáciu ako sú zložené do tohto celku. A preto, **ak sa tá istá udalosť dá rovnako vysvetliť aj ako výsledok jednoduchej necieľavedomosti, aj ako komplexnej cieľavedomosti, potom je väčšia pravdepodobnosť, že výlučne necieľavedomosť je príčinou tejto udalosti, a na úrovni podprocesov ňou nevyhnutne musí byť.** V našom prípade sme my ako komplexné mozgy cieľavedomí, zatiaľ čo jednotlivé neuróny tvoriace naše myslenie nie. Umelá inteligencia môže byť simuláciou, že takto to je.

Ak sme ako mláka vznikli neplánovane, potom musíme byť vo svojej dokonalej jame, ak sme vznikli cieľavedomosťou, potom tiež - dokonalosť jamy k nám nám nehovorí nič o charaktere príčiny. Keďže cieľavedomosť je zložená z necieľavedomosti, tak výsledkom necieľavedomosti sme tak či tak - keďže existujeme, tá jama tu musí byť bez ohľadu na to, či bola účelovo navrhnutá pre nás. Priradenie charakteru zámeru príčine vzniku jamy je úplne nadbytočné pre vysvetlenie pozorovaného. A ako hovorí [Occamova britva](#): pokiaľ nejaká časť teórie nie je k dosiahnutiu výsledkov potrebná, do teórie nepatrí.

Nie že by inteligencia nemala väčšiu schopnosť vytvoriť niečo inteligentné - to jednoznačne má. Ale samotný predpoklad inteligencie ako stvoriteľa inteligencie je predmetom rovnakej otázky odkiaľ sa vzala, neredukuje zložitosť vysvetlenia, je predpokladom *celkom navyše*. Ak má inteligencia miliónkrát väčšiu schopnosť vytvoriť inteligenciu než necieľavedomé procesy, potom predpoklad inteligencie ako stvoriteľa inteligencie násobí pravdepodobnosť tohto vysvetlenia pôvodu inteligencie číslom milión / milión plus jedna. Zhoršuje to.

Prečo vám to tak nepríde? Najskôr vytvoríte svoj vlastný predpoklad - napríklad, že život bol na Zemi prinesený odinakaľ kde vznikol, miesto toho aby vznikol až na Zemi - a potom vyhráte vo vysvetlení tohto predpokladu v prospech inteligencie: veď je predsa omnoho schopnejšia bezpečne preniesť život než nejaké meteory. Lenže *celý tento predpoklad je navyše*. Aj tak musíte vysvetliť vznik inteligencie týchto mimozemšťanov, iba násobíte nepravdepodobnosť vášho vysvetlenia tým, že musí existovať ešte aj nejaká iná planéta či skrátka miesto vhodné pre vznik života a inteligencie okrem Zeme, o ktorej už vieme, že na to vhodná je.

Túto argumentáciu proti takzvanej panspermii mimozemšťanmi si môže už každý preložiť aj do argumentácie proti bohom.

Všetko, čo nie je dielom človeka, ale čo uprednostňuje jeho hodnoty, napríklad strom, ktorý plodí ovocie, je človekom chápaný v rovnakom zmysle ako uvažuje on - je to kvôli hodnotám. Existuje preto, aby bolo čo jesť. Lenže z hľadiska príčiny a následku sú tu hodnoty kvôli tomu, čo ich vzniku predchádzalo. Najskôr existovalo ovocie, až potom chuť na ovocie.

A takto je to so všetkým.

Možno si hovoríte: "Dobre, ale čo v prípade, že by inteligentný dizajn (ID) platil? Čo ak je svet riadený plánom? Aké by sme potom mali čakať, že veci okolo nás budú? Lebo vieš, na základe podobenstva s mláskou chápem, že pozorovania nepodporujú ID, ale pozorovania samotné, bez tých tvojich pochybných deduktívnych úvah, nepodporujú ani že ID nie je."

Čo by sme videli, keby bol vesmír pod palcom inteligentného činiteľa?

Nuž, nie je pravda, že ID od ne-ID nemožno odlíšiť. Ne-ID platí len, ak NAJSKÔR vznikne to, čo hodnoty uprednostňuje do existencie a POTOM sa tam objavia hodnoty. ID funguje zase tak, že NAJSKÔR sú tu určité hodnoty a POTOM sú vytvárané veci okolo, ktoré tieto hodnoty naplňajú.

Takto pracujú ľudia či zvieratá, diela evolúcie. Najskôr chcú jesť, potom hľadajú jedlo. Najskôr sa narodí potomok, potom sa o neho rodičia starajú alebo on sám sa o seba stará, alebo si prispôsobujú svoje nástroje a okolie kvôli svojim hodnotám, stimulom, ktoré majú ako prvé.

Vzniká niekde vo vesmíre či na Zemi niečo POTOM ako sme sa tu narodili, čo nám pomáha? Odpovedzte si sami. Mne NIČ významné a nekonšpiračné na um neprichádza. Vzdialenosť od Slnka, existencia vody, prítomnosť potravy a tak ďalej, to všetko *predchádzalo* existencii ľudstva, našich hodnôt.

Miesto toho sú zmeny, ktoré nastávajú POTOM čo sa druh rozlezie po už pred ním existujúcej planéte, pre neho negatívneho charakteru; epidémie, hurikány, záplavy, ozónové diery, smog, sucho, sopky... Také dinosaury by vám mohli tiež... ehm... "porozprávať".

To, čo nás uprednostňuje do existencie, PREDCHÁDZALO nám.

Sme vo svojej dokonalej jame, ktorej **sme sa MY prispôbili, nie ona nám**. Mimo nej je to pre nás prudko neobývateľné a nikde ani stopa po nejakej cieľavedomej pomoci našim hodnotám. Až naša jama zaháji proces rozpadu, sme tu nahratí.

Klam inteligentného dizajnu môže za to, že sa výtvary evolúcie, ktorých rozmnožovací potenciál sa vyvinul do závislosti na iných cieľavedomých tvoroch, cítia nábožensky. Živočíchom, ktorých úspech závisí od iných živočíchov, od iných dostatočne cieľavedomých činiteľov, záleží na udržovaní dobrých vzťahov s nimi. Rovnakým spôsobom ako podporu spoločenstva chápajú aj podporu vyšších prírodných príčin, ktoré podporujú ich rozmnoženie, naplňujú ich životné potreby alebo ich ohrozujú. Ak majú bytosti dostatočnú inteligenciu na pochopenie kolobehu prírody, že naplnenie životných potrieb závisí od vhodných vyšších prírodných príčin, prídu s myšlienkou, že by sa mali nejako snažiť ovplyvniť prírodu vo svoj prospech. Otázka však znie, či sú už dostatočne inteligentné na to, aby vedeli, ako. Prvé, čo príde na rozum, je urobiť to, čo zaberá na spoločníkov. No a celé spektrum inteligencie je medzi týmito hranicami márnotravnosti. Začína to [týmto](#), prechádza to cez obetné rituály k modlitbám a končí to vedeckým "aha" po všetkom tom - a to pre utnutie hlúpych tradícií treba vyhlásiť na rovinu - STRÁPNENÍ SA.

Toto vysvetľuje, prečo sa ľudia správali k vyššej prírode ako k jednej z nich, prečo si mysleli, že sú tam niekde bohovia, ktorým sa zavďačia, keď im obetujú svoje hodnoty. Čím nábožnejší boli, tým väčšie obety dávali, a ako nábožnosť ľudí klesá, klesá aj veľkosť obety. Od obety ľudí spomedzi seba, cez zápalné obety jedla a cennosti hodené do vody, až po ponížené vyznanie lojality a stratu času spojenú s prosením pri modlitbe. Pri tom poslednom ešte mnohí na tomto svete tvrdia, že to nie je plytvanie zdrojmi, a pre to predposledné sa tiež nájdu obhajcovia.

Nikto tam nie je. Len škodíte sami sebe, celú tú dobu. Strata zdrojov nie je nutnou súčasťou psychohygieny.

Znie to však dosť neúctivo: "Tak ono ti to zabezpečilo, že tu si, a ty nemieniš venovať nič na vyjadrenie vďaky?" Ale veru ateisti si históriu vážia! Práve preto, že vidíme, aká ohromná nepravdepodobnosť musela byť prekonaná aby sa skutočnosťou stala možnosť, že *práve my* žijeme, na rozdiel od tých, ktorí tvrdia, že sme to mali vopred zabezpečené. Lenže zároveň si uvedomujeme, koľkí všetci, ktorí by za iných okolností žili, to šťastie nemali a tiež, že tieto príčiny neoceňujú našu vďaku, takže je zbytočné do nej liať emocionálnu energiu.

"Zomrieme a to nás robí tých šťastných. Väčšina ľudí nikdy nezomrie, pretože sa ani nikdy nenarodí. Koľko rôznych ľudí by mohlo byť teraz na mojom mieste, no v skutočnosti nikdy neuvidia svetlo sveta. Počtom by prevýšili aj zrnká piesku na Sahare. Títo nenarodení "duchovia" určite zahrňajú básnikov väčších než Keats či vedcov väčších než Newton. Vieme to, lebo teoretický počet možných ľudí daný našou DNA masívne presahuje počet skutočných ľudí. Navzdory týmto ohromným možnostiam sme to vy a ja, v našej obyčajnosti, ktorí sme tu." - Richard Dawkins

Úryvok z knihy *My Žijeme*, Ayn Randová, 1936:

- Veríte v Boha, Andrej?

- Nie.

- Ani ja. Ale to je moja obľúbená otázka. Otázka, ktorá je hore nohami, viete.

- Čo tým myslíte?

- Ak by som sa opýtala ľudí, či veria v život, nikdy by nepochopili, čo som myslela. Je to zlá otázka. Môže znamenať toľko, že naozaj neznamená nič. Preto sa ich pýtam, či veria v Boha. A ak hovoria, že to robia - potom viem, že neveria v život.

- Prečo?

- Pretože, chápete, Boh - čokoľvek sa niekto rozhodne nazývať Bohom, je jeho najvyššou koncepciou najvyššieho možného. A ktokoľvek kladie svoje najvyššie poňatie nad svoje vlastné možnosti, myslí veľmi málo na seba a na jeho život. Je to vzácny dar, viete, cítiť úctu pre svoj vlastný život a chcieť to najlepšie, najväčšie, najvyššie možné, tu, teraz, pre vás.

Otec sa oblečie a ide von. Dieťa k nemu príbehne.

- Prečo odchádzaš?
- Musím ísť do práce, zlatko.
- Prečo musíš ísť do práce?
- Aby som zarobil a kúpil nám jedlo.

Dieťa si pomyslí: Aha, tak *preto* otec odchádza.

- Mami, prečo búchaš po tom mäse?
- Aby bolo mäkké.
- Prečo má byť mäkké?
- Aby sme ho mohli ľahšie spapať a choď sa hrať.

Dieťa si pomyslí: Aha, tak *preto* mama po ňom búcha.

Pri obede:

- Oci, prečo obloha prší?
- Otec je meteorológ. "Nuž, ... (exaktné vysvetlenie)."

Ale dieťa nič nechápe. Nespokojne sa pýta ďalej. "Načo je to dobré?"

Otec pokrčí plecami: "Na nič. Príčina nenesie zmysel dobra."

Ale mama mu odpovedá: "Aby mali rastliny čo piť."

Dieťa spokojne stíchne. Aha, tak *preto* prší.

No otec sa pousmeje a namieta: "Lenže to rastliny rastú preto, že prší, nie naopak. Rastliny síce urýchľujú vyparovanie a tým frekvenciu búrok, ale rastliny nevyvolávajú proces búrky. Oblaky ich nepočúvajú a nepolievajú podľa toho, nakoľko sú smädne."

Mama: "Hm, na tom niečo bude. Rastliny sú len tam, kde je voda, ale voda je aj tam, kde nevyrastli žiadne rastliny. Rovnako ako hviezdy svietia aj tam, kde nie je žiaden život. Keby svietili kvôli životu, tak by bol život všade po vesmíre alebo by neboli iné hviezdy v našom vesmíre než je naše Slniečko."

Dieťa je zmätené, ale logika mu ide. Zamyslí sa a po chvíli to pochopí. "Takže náš hlad spôsobuje, že tato ide do práce, že mama búcha po mäse, ale my nie sme dôvodom, že prší, že Slnko svieti a tak ďalej, všetko čo je zdanlivo "ako stvorené pre nás"? Tieto veci tu nie sú preto, aby boli na niečo dobré, ale dobro vzniklo ako dôsledok náhodných okolností, že najskôr boli tieto veci? Môže sa taká prelomová udalosť naozaj stať?"

Otec: "Správne. Nezvyčajné to môže byť pre teba, pretože pre teba je zvyčajné cieľavedomé uvažovanie v protismere k príčinám a následkom prírody. Ja sa s prírodou konfrontujem v práci každý deň. **Vesmír má miliardy a miliardy planét aby sa tá udalosť stala, preto je celkom všedné, že ako život sme na jednej z nich.** Inými slovami, **prelomovosti rozvoju života zodpovedá opustenosť života vo vesmíre**, takže vzhľadom na ňu na tom nie je nič prelomové. A ešte pre pochopenie dodám: bezúčelné okolnosti ako také sú náhodné len voči účelu, ale iné faktory, iné prírodné vplyvy, ich determinujú, takže prosím nehovorme o nich ako o náhodných. Slovo "náhoda" vyjadruje absenciu určitého očakávaného vzťahu, napríklad odrazov hracej kocky od zámeru hráča hodiť šestku, ale tieto odrazy sú jasne určené silou, smerom, rotáciou, tvrdosťou a tak ďalej."

"Vesmír, ktorý pozorujeme, má presne tie vlastnosti, aké by sme mali očakávať, ak vôbec nie je žiadny dizajn, žiadny účel, žiadne zlo a nič dobré, nič iné ako slepá bezohľadná ľahostajnosť."

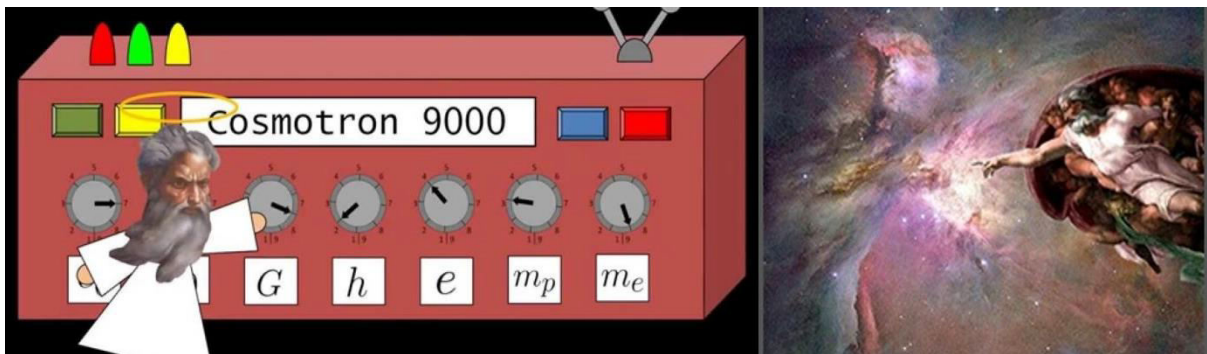
- Richard Dawkins, *River Out of Eden*

"Prvým vedeckým postulátom je objektivita prírody: príroda nemá žiadny zámer alebo cieľ."

- Jacques Monod, francúzsky biochemik, držiteľ Nobelovej ceny roku 1965

"To najstrašnejšie na obraze sveta, ktorý predkladá veda, je práve tá studená ľahostajnosť k nášmu lopoteniu. Táto predstava sa celkom prieči našej sociálnej intuícii." - Jan Zrzavý

Sociálnej intuícii sa prieči ateizmus, no teizmus sa zase prieči explicitnej obraznosti... myslíte, že niečo ako obrázky nižšie sa naozaj stalo? Príde vám toto realistické? Čomu to vlastne chcete veriť?

Kto si dovoľí nepodľahnúť klamu ID, keď mu podľahol sám Newton? Dokonca aj popredný fyzik Stephen Hawking, ateista, hovoril o tom, že vesmír má "grand design" - má krásu. Podobný úsmevný názor [vyjadril](#) aj Albert Einstein v rozhovore s bengálskym držiteľom Nobelovej ceny za literatúru Rabíndranáthom Thákúrom:

Einstein: Keby už neexistovali žiadne ľudské bytosti, už by Apollo Belvedere nebolo krásne?

Thákur: Nie!

Einstein: Súhlasím s týmto konceptom krásy, ale nie s ohľadom na pravdu.

Thákur: Prečo nie? Pravda sa realizuje prostredníctvom ľudí.

Einstein: Nemôžem dokázať, že moja koncepcia je správna, ale [...] verím v Pytagorovskú argumentáciu, že pravda je nezávislá na ľudských bytostiach.

Ja súhlasím v tomto s Thákúrom. Miera krásy či strašnosti (vesmíru) je opisom vkusu pozorovateľa. [Estetika čohokoľvek je relatívna](#) - nemôžeme hovoriť o tom, že krása je

vnútornou vlastnosťou toho, na čo sa pozeráme. Že podmienky vhodné pre dobrý život sú morálne žiaduce bez ohľadu na vkus pozorovateľa, s tým už silne súhlasím. Možno takto to myslel Einstein. Ale pre mňa to je iná otázka - pozorovateľ by mal súhlasiť bez ohľadu na krásu alebo bez ohľadu na to, ak má práve z vlastného života depku a vidí všetko čierne a kontrolovať, aby to neprenášal na život všeobecne.

Čokoľvek by okolo nás existovalo, obdivovali by sme to, pretože nás to prostredie stvorilo do existencie, rovnako tak ako kladne hodnotíme všetky ostatné veci, ktoré sú nám za úžitok. Takže keď sa nám páči teplé slniečko, alebo nás fascinuje, ako úžasne presné sú fyzikálne konštanty pre našu existenciu, nesvedčí to ani blchou o ID. Nesvedčí to ani o objektívnom "grand design". Samotná existencia vesmíru či Slnka nie je univerzálne pozitívna, ide o nás, naše subjektívne oceňovanie svojho cestného výtlku, ktoré sa deje na úkor iných možných realít.

Grand design by v princípe mohol byť obhájiteľný v tom zmysle, že bez ohľadu na subjektívnu krásu, ktorá je nevyhnutne precitovaná ku svojmu domovskému prostrediu a hodnotám, by vesmír vykazoval viac objektívne dobrých hodnôt ako tých zlých. Že vnímajúce existencie by mali tendenciu zažívať viac ich ekvivalentov šťastia než ich ekvivalentov bolesti. To však z indícií, čo máme, nemôžeme povedať.

História Zeme nevykazuje takú vľúdnosť, že by sa dala s čistým svedomím označiť za inteligentnú či grand. Tvrdiť to popri toľkých obetiach je hanebné, hoci pravdou je aj to, že my máme dnes štandard prispôsobený vysoko, takže preceňujeme nepríjemno, keď sa vžívame do primitívneho spôsobu života. Motivácia a usmernenie je evolučne najefektívnejšie s bičom na zadku a zároveň odmenou pred čumákom v podobnom pomere. To nie je z *etického hľadiska* grand design, ani nič podobné, a je vhodné o prírode bez idealizačnej generalizácie aj uvažovať.

Pretože čím viac si uvedomíme ľahostajnosť prírody a skutočnosť, že po poskytnutí životných podmienok jej rodičovská nátura skončila, tým viac si uvedomíme, že nesmieme byť ľahostajní my.

Že treba dospieť a prebrať rolu Boha tak, ako to len pôjde.

1.4. Kozmos je nevyhnutne večný a nekonečný

"Ako sa môže vesmír predlžovať navždy a navždy? Ako môže niekto prijať niečo také odporujúce a urážlivé pre logiku a zdravý rozum?"

- Gary Ka-Yinn Chan z Malajzie, teista, Quora

"Ak všetko musí mať príčinu, potom musí mať Boh príčinu. Ak môže existovať niečo bez príčiny, môže to byť rovnako svet ako Boh, takže v tomto zmysle nemôže byť argument platný. Myšlienka, že chod vecí musí mať začiatok, je skutočne kvôli chudobe našej fantázie."

- Bernard Russell, priekopník analytickej filozofie

"Väčšina z nás by bola prekvapená, keby mal vesmír jedného dňa skončiť. Očakávame, že bude vždy pokračovať ďalej do budúcnosti. Prečo máme predstavu, že nejde navždy do minulosti?" "Od vesmíru sa nevyžaduje, aby bol v dokonalej harmónii s ľudskými ambíciami." - Carl Sagan

Prečo si tak veľa ľudí nevšimne, že platnosť zákona zachovania energie vyvracia predstavy o "stvorení sveta"? Nezdá sa ľahké prehliadať to - každý tú poučku počuje. Ale prepočuje jej prirodzené dôsledky. Žiaci dokážu na hodine fyziky prijať to, čo na hodine náboženstva popú, a predsa si to nevšimnú, pretože to chápajú ako iné žánre. Akoby sme mali viac než jednu realitu.

Ale predstavy o stvorení *všetkého* veľkým treskom z jedného bodu sa zase týkajú mnohých ateistov. Akoby naozaj očakávali, že niekde, kde veda ešte nerypla, sa porušujú základné zákony zachovania, kauzality a elementárnej logiky. Teisti, ktorí už nedbajú na stvorenie sveta podľa Biblie, ktoré je nezlučiteľné s veľkým treskom, už dlhší čas podporujú veľký tresk s tvrdením, že ho spustil Boh. A možno s nimi súhlasí v tom, že vznik vesmíru z ničoho by bol naozaj zázrak hodný Boha. Dôkazy pre veľký tresk totiž [nehovoria](#) o stvorení vesmíru z ničoho - ak smerom naspäť v čase rastie koncentrácia, nezmenšuje sa tým množstvo.

Kozmos podľa definície Carla Sagana označuje všetko, čo existuje, Vesmír Vesmírov, nielen náš vesmír, ani **žiadnu konkrétnu podobu vesmíru**. Večnosť tejto definície vesmíru neznamena tvrdiť, že existuje nejaký večný stav v rámci všetkého - práve naopak - toto je treba tvrdiť, ak obhajujete akt Stvorenia či Rozpadu, na otázky: Čím všetko začalo? Čím všetko skončí? Správna odpoveď na tieto otázky je: nikdy.

"Príroda neobsahuje žiadnu stabilnú formu." - Baron d'Holbach, The System of Nature

* * *

Zákon zachovania energie je základným zákonom celej fyziky, na ktorom stoja mnohé ďalšie, v podstate všetky ďalšie. Jeho slovná formulácia znie: **Energiu nemožno ani vytvoriť, ani zničiť. Nič nevzniká, nič nezaniká, všetko sa pretvára.** Zmena je vždy

premenou energie na inú formu, na inú podobu, pričom energia samotná definuje množstvo, ktoré sa nikdy netvorí ani nemôže zmiznúť. Žiaden stolček prestri sa ani večne horiaci oheň.

To by v podstate malo byť samozrejmosťou, ktorá mohla chytrým hlavám prísť na rozum aj v mínus prvom storočí pri táboráku. Stromy rastú na teplom slnku a ich spaľovaním sa teplo uvoľňuje. Sekajú mäso koľko chcú, rozkúskuje sa, ale jeho množstvo zostane rovnaké - neboja sa, že by krájaním z mäsa ubúdalo. Zoderie sa oblečenie, vznikne prach. Potrebujú jesť aj keď nič nerobia, lebo im búcha srdce, ale tí, čo lovili, sú hladnejší. Zaspíte a neprikladáte, a oheň zaspí s vami.

Ale to sú človeku blízke príklady, ktoré nemusia platiť do detailu - platia pre chémiu, ale nie pre hlbšiu fyziku, povieť si. Tam sa dejú *zvláštne* veci - a porušenie zákona zachovania je *zvláštna* vec - tam by sa to mohlo stať. Problémom tohto argumentu je nielen to, že je čisto filozofický - argumentuje možnosťou a nie konkrétnou indíciou - problém je v tom, že [vo fyzike sa fyzikálne zvláštne veci nedejú](#) - fyzika sú stabilné zákony, a čím hlbšie ideme, tým sú stabilnejšie. Sotva možno mať stabilné zákony bez transformácie konštantnej energie, lebo je [trošku](#) problém mať rovnice, ale nemať rovnosť. Celkom pravdepodobne existujú ďalšie a ďalšie vyjadrenia konštantného množstva pod úrovňou toho, čo nazývame E v rovniciach, to však práve vyjadruje ďalšiu dimenziu nekončiacej zmeny a nemení pointu sústavnosti existencie samotnej.

Vždy bude existovať horizont poznania, kde narazíme na nové úkazy, no ešte nie na to, čo ich vytvára. Domnievať sa preto, že *nič*, je popretím všetkých doterajších lekcií histórie poznávania. Ak berieme fyzikálny zákon vážne, čo by sme nad všetku filozofiu a teológiu mali, tak vyvodíme záver, že energia - to, z čoho sa svet skladá - teda svet sám, je večný, vždy existoval a nemohol byť "Stvorený".

Poznám ten pocit. *Jednoducho to nemôže byť pravda*. Problémom je, že mnohí sa nedostanú ďalej než za tento pocit a že dokonca tento pocit chápu ako argument. ***Naše myslenie vyvinuté pre hľadanie vždy existujúcich časopriestorových hraníc konkrétnych vecí nevhodne aplikujeme na hľadanie hranice skutočnosti samotnej, a preto nám jej nenájdenie znie čudne.***

Stále absurdné? Dobre teda, aké sú alternatívy?

Aj keď mnohí nejdú poprieť zákon zachovania energie tým najzrejmejším spôsobom - tvrdením, že svet vznikol z *ničoho* - aj tak to robia, keď tvrdia, že vznikol z *niečoho*. Definujú si Stvorenie ako predstavu, že najskôr existovalo Niečo Konkrétne (Boh/singularita) *nekonečne* dlho, a *potom* sa toto Niečo zmenilo a vznikol vesmír. Takáto predstava sa tiež rúha logike vyplývajúcej zo zákona zachovania, keďže je nemožné, aby sa *po nekonečne* niečo udialo. "Po nekonečne" či "pred nekonečnom" je oxymoron. Nekonečno je proste označenie toho, čo je navždy, čomu sa presýpacie hodiny nesypú, čo je celkom stabilné, takže sa nikdy nemožno dostať za neho či pred neho. Je v princípe nemožné, aby bolo pred vesmírom niečo večné, nejaká *konkrétna nemenná* forma existencie, alebo aby sa do nej vesmír dostal.

Môžeme z toho skúsiť vyklúčkovať dodatkom, že naša predstava Prvej Príčiny je "nad" časopriestorom, takže sa jej netýka logika príčiny a následku, ktorá platí v zmysle času. Ale v akom zmysle potom chceme hovoriť o *príčine vzniku* časopriestoru? Neplatí vari kauzálny vývoj aj pre nadčasopriestorové deje?

Tretí Newtonov zákon: *Dva hmotné body na seba pôsobia rovnako veľkými silami opačného smeru, ktoré súčasne vznikajú a súčasne zanikajú.*

Aby stvoriteľ ovplyvnil stvorenie, musí byť jeho súčasťou.

Ale Newtonov zákon platí len vnútri tohto hmotného vesmíru, že? Stvoriteľ je proste z definície nad všetkým, čo o fungovaní sveta vieme, a basta. Pripúšťam toto odvolanie, ak chcete zachovať svoj koncept taký, aby nemohol byť vyvrátený a tým pádom ani potvrdený. Ale nepripúšťam to, ak chceme vysvetliť pozorované, čo je cieľom Boha ako hypotézy a čo je skutočne dôležité. Predpoklad takejto tieňovej verzie deistického Boha je úplne nadbytočný, je to výsmech [Occamovej britvy](#). Tieto výhovorky nás nedostávajú nikam a nad/mimo-časopriestor v rámci témy tejto kapitoly zaradujem do [nad-prirodzených výhovoriek](#).

A zostávajúca alternatíva - tvrdenie, že pred všetkým bolo nič - popiera logiku dvakrát. Nič nemohlo byť večne, keďže sa to zmenilo a navyše nič je definícia neexistencie, takže nemôžeme povedať, že nič "bolo". Podobne, hovoriť o vzniku časopriestoru z ničoho nás nijako nedostáva k vysvetleniu, prečo je vesmír práve taký, aký je. Často si veriaci robia v tejto téme z ateistov srandu, že toto obhajujú. Aj ja sa na tej myšlienke schuti [smejem](#). Lebo sväté stvorenie je ateizmu ex nihilo podobnejšia hypotéza oproti večnosti premien.

Neexistuje normálna v zmysle *pradstavou intuitívna* odpoveď na otázku o konečnom štarte a ciele všetkých príbehov.

Buď:

- 1.) vyjdete s neuveriteľným záverom o večnosti sveta (a teda aj nemožnosti ho celkom opísať, čo znie naopak úplne intuitívne)
- 2.) s predstavou božského kúzelnického klobúka, ktorý popiera zákony tým, že hovorí o ich výnimkách na mieste, ktoré je tak nepoznané, že nemáte kompetenciu práve tu popierať to, čo je solídne poznané
- 3.) na to prestanete myslieť.

Alebo sa môžem mýliť ohľadom 2.) - tak, a práve ste klikli súčasne aj na tretiu možnosť.

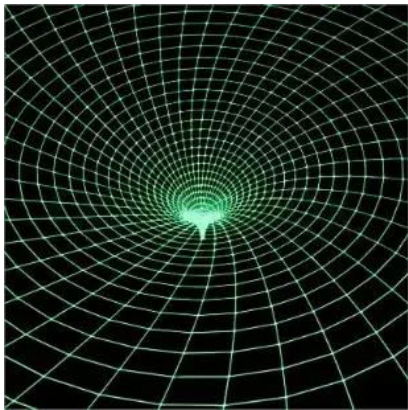
Predstavy Stvorenia s veľkým S môžu byť podporené mylným chápaním teórie veľkého tresku, a aby som ich vykorenil, budem tu musieť vysvetliť ako rozpínanie časopriestoru neznamená, že vesmír začal z jedného bodu - predstava podporujúca tvrdenie, že Boh spustil veľký tresk.

Hovorí sa, že na samotnom počiatku Všetkého bol extrémne alebo nekonečne malý teplý hmotný bod zvaný singularita a ten odrazu vybuchol. Tento popis podozrievam z túžby mať raz a navždy teóriu všetkého. Doslova takú nikdy nebudeme mať.

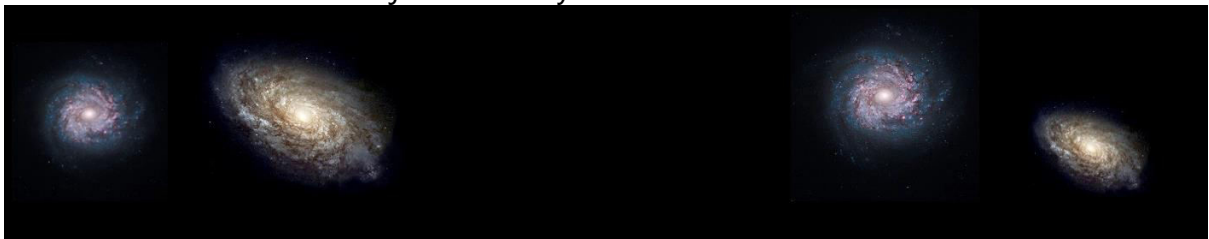
Faktom je, že vesmírny časopriestor sa sústavne rozpína. Lenže to nie je najlepší *popis* toho, čo sa deje. Mnohí to skracujú na "vesmír sa rozpína" a uvažujú potom v zmysle "vesmír vnútri časopriestoru sa rozpína". To je ale úplne iné tvrdenie. Vedie ľudí myslieť si, že kedysi bolo všetko stiahnuté v jednom bode časopriestoru, kde to večne čakalo na životadárne Allahu ak Bar. Je to celkom inak - stiahnutý bol ten časopriestor samotný, v rámci ktorého existovali iné meniace sa systémy. **Časopriestor môže byť stiahnutý ľubovoľne extrémne, nijako to neznamená, že sa blíži k zmiznutiu - energie tam bolo rovnako veľa.** Podobne ako je hlúposť myslieť si to pri jeho rozpínaní. Ľudia všade vidia apokalypsu.

Ale chcem vysvetliť aj čosi viac...

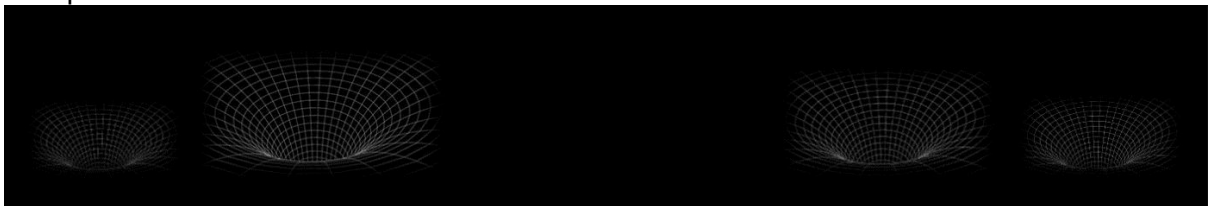
Gravitácia je od čias Einsteina považovaná za zakrivený časopriestor. Alebo ešte lepšie: gravitácia neexistuje, ten jav, ktorý sme ňou pomenovali, je v skutočnosti zakrivenie časopriestoru. Energia sa skladá z dvoch zložiek - hmoty a pohybu. Jedná sa o vnútorný a vonkajší prejav energie. Každý pomyselný bod vnútornej energie má toto pôsobenie zakrivenia časopriestoru okolo seba:

Predstavme si teda dve dvojice hviezdnych sústav:

A predstavme si ich ako centrá pôsobenia gravitácie, prepادلiská zakriveného časopriestoru:

Táto štvorica bodov pôsobenia je najjednoduchší príklad pre pochopenie toho, čo sa deje s celým vesmírom:

Body vzdialené od seba menej sa k sebe približujú rýchlejšie než tie, ktoré sú od seba ďalej, lebo bližšie sústavy sú na ostrejšom svahu zakriveného časopriestoru. V našom príklade sa preto prvá a druhá galaxia, rovnako ako tretia so štvrtou, približujú k sebe rýchlejšie, než tieto dvojice navzájom. Pozorovateľ z galaxie A, B, C aj D následne pozoruje, že vzdialenosť k druhej dvojici sa zväčšuje v porovnaní so vzdialenosťou k bližšej galaxii. A oproti vzdialenostiam objektov, ktoré sú k nemu ešte bližšie než susedná galaxia, sa aj vzdialenosť k susednej galaxii zväčšuje. Preto si pomyslí: "Čím vzdialenejšie objekty, tým rýchlejšie sa od nás vzdávajú. Ale ved' mali by sa približovať - gravitácia veci spája. Ako to, že časopriestor sa rozpína? Tu musí pôsobiť nejaká iná tajomná sila, ktorá prekonáva gravitáciu..."

A vo vesmíre pôsobia iné sily, napríklad temná hmota, ktoré lokálne môžu rýchlosť rozpínania zrýchľovať. Ale to nič nemení na tom, že rozpínanie časopriestoru "napriek" gravitácii je klamlivé zdanie, nepochopenie princípu. Stačí na to iba tá gravitácia.

Aby ste tomu pochopili, v prvom rade treba prestať rozmýšľať nad tým, či sa jednotlivá vzdialenosť zväčšuje alebo znižuje, pretože oproti menším sa zväčšuje a súčasne oproti väčším sa znižuje. Ak máte len dva body nedá sa určiť čo sa deje so vzdialenosťou medzi nimi bez tretieho bodu. Na čom záleží sú pomery medzi vzdialenosťami, ktoré sa zväčšujú. Treba myslieť relativisticky.

Na chvíľu na to ale zabudnime a držíme sa terminológie objektivizovania jednotlivých vzdialeností, na ktorú je ľudská predstavivosť zvyknutá. Ňou môžeme tento vesmírny proces rozpínania časopriestoru opísať dvoma spôsobmi:

- 1.) Sústavy bližšie k sebe sa k sebe rýchlejšie približujú, sústavy vzdialenejšie od seba sa približujú pomalšie.
- 2.) Sústavy vzdialenejšie od seba sa vzdávajú rýchlejšie, sústavy bližšie k sebe sa vzdávajú pomalšie.

Aby sme dosiahli efekt rozpínania, môže platiť jedno aj druhé:

- 1.) Každú sekundu je všetko menšie a menšie. Molekuly a vzdialenosti medzi nimi, to sa spolu znižuje najrýchlejšie - v rámci planét sa scvrkávame rýchlejšie než sa scvrkávajú galaxie a tie sa scvrkávajú rýchlejšie než intergalaktické zoskupenia, medzi ktorými sú veľké vzdialenosti. Preto sa nám vzdialenosti medzi nami javia väčšie, hoci oni sa tiež scvrkli - ide o to, že my sme sa scvrkli viac.
- 2.) Všetko sa zväčšuje a čím je tá vzdialenosť väčšia, tým viac. Vzdialenosť medzi galaxiou vo vzdialenom vesmíre a Zemou rastie rýchlejšie, vzdialenosť medzi nami a Mesiacom rastie pomalšie a na subatomárnej úrovni ešte pomalšie. Mesiac sa vzdáva tak pomaly, že sily v rámci časopriestoru toto pôsobenie ľahko prekonajú, kým s tou galaxiou je to už nezvratné, už sa do nej nedostaneme.

Ako môže vzdáľovanie rastúce so vzdialenosťou byť to isté ako približovanie klesajúce so vzdialenosťou? Nie je to to isté - ak by existovalo miesto, ktoré by tomu nepodliehalo, potom by voči nemu v tom bol rozdiel. Ale to je práve pointa - proces

sa týka všetkého - takže potom je jedno, či ho opíšeme pomocou približovania alebo vzdalovania. No nedeje sa ani jedno. Len sa menia pomery, pamätáte? Tieto opisy by boli zmena pomerov + zmena celého systému voči ničomu. To druhé sa nedeje. Ak *všetko rovnako* násobíte či delíte, nezáleží na tom, ako ohromne - pomery, vzťahy sa nemenia, a keďže záleží len na vzťahoch, nič sa nemení.

Gravitácia nie je ani o sťahovaní ani o roztahovaní, ale o krivke.

Pomery vzdialeností medzi bodmi energie sa exponenciálne zväčšujú. Inými slovami, delenie, kozmická inflácia. Energia sa presúva z väčších systémov do menších. Časti sa zmršťujú do seba. Primitívna metafora: Tavenie veľkého cínového vojaka na malých cínových vojačikov a tých rovnako. Deje sa to nevyhnutne. V rámci časopriestoru pohyb objektov nemá schopnosť tento proces zvrátiť. Akurát určujú, v ktorej sústave ktorý objekt bude.

Prečo toto všetko riešim vo vzťahu k hypotéze Boha? Dostávame sa k tomu...

V dôsledku horeuvedeného sa sústavy zvrhávajú do seba, až sa dostávajú do štádia čiernych dier. Čo sa deje s pohltanou energiou? Čiastočne je vyžarovaná späť, ale čo sa deje s pohltanou? Ak chápeme vesmír spôsobom, že sa rozpína, tak potom si mylne vysvetlíme, že keď sa veci vo vesmíre zmršťujú do seba, je to opakom rozpínania, akým vznikajú vesmíry a že teda už žiaden ďalší veľký tresk, ktorým zložitost' vzniká, nebude. Lenže háčik je v tom, že v tomto chápaní sa energia vnútri čiernej diery "rozpína extrémne pomaly, kým zvyšok vesmíru rýchlo", takže tam vesmír vzniká. Energia je extrémne nahusto, a ako som vyššie vysvetlil, tomu zodpovedá extrémne pomalé rozpínanie. Avšak hovoriť o "extrémne pomalom rozpínaní" miesto extra rýchleho zmršťovania je *veľmi nevhodný opis*. Procesy vnútri čiernej diery prebiehajú oveľa rýchlejšie, pretože je v nej množstvo pohltenej energie. Pochopenie vôbec neľahčuje, keď vyjadrujeme rýchlosť o procese časopriestoru v protiklade s rýchlosťou dejov vnútri časopriestoru.

Nechápete princíp, ak si predstavujete, že pohlcovanie energie čiernou dierou je proces, ktorý následne umožňuje iný, opačný proces rozpínania vesmíru vnútri nej. Opačným procesom je vyžarovanie energie von, nie drtenie v tlaku čiernej diery.

Je to stále *ten istý* "jednosmerný" proces kozmickej inflácie. Presun energie z väčších sústav (ako je náš vesmír) do menších (ako je centrum čiernej diery), nasledovaný zase presunom energie z väčších sústav (ako je pohyb energie po celom centre čiernej diery) do menších (ako sú menšie systémy vnútri centra čiernej diery) - štiepenie na rôzne druhy systémov, v ktorých energia vyvádza v rovnovážnych stavoch - vznik nového vesmíru.

Je tam príliš veľa energie na jednom mieste? Ale nie, časopriestor je tam tiež nahusto stiahnutý - tak ako má oproti nadvesmíru náš vesmír. Dodávka časopriestoru, ktorú dostáva náš vesmír z nadvesmíru od čias veľkého tresku, je v princípe totožná s tým, ako čierna diera pohlcuje časopriestor. Zďaleka nie som prvý, kto s týmto prichádza -

[viacerí fyzici](#) či kozmológovia majú teórie, že **vnútri čiernych dier sa formujú ďalšie a ďalšie vesmíry**, a že náš vesmír je vnútri niečoho ako čiernej diery. Blúznenie je tvrdiť, že sa to *nedeje*, že sa tam porušujú známe základné zákony len preto, že nevieme, čo presne to tam stvára.

"Veľký tresk" je jednoducho nevhodný názov. Astronómovia pozorujú, že vesmír sa rozpína stále rýchlejšie, čo sa dá očakávať, ak sa na to dívame optikou narastajúcich pomerov. Znamená to ale, že "výbuch" dnes prebieha intenzívnejšie ako na začiatku tresku. Znie divne hovoriť, že dnes vesmír trieska viac.

Zhrnutie: rozpínanie vesmíru je rovnako nezmyselný výklad ako scvrkávanie a skutočne ide o rast pomerov vzdialeností, nejde o výbuch vesmíru a zánik vcucnutím do čiernych dier, ale o proces vo vesmíre, ktorý môže prebiehať opakovane. Toto celé naznačuje, že nebola nikdy žiadna jednoducho-príbehová singularita, stredové miesto, ktoré sa objavilo z milosti Božej, a z ktorého sa začalo "rozpínanie" - bola singularita akurát taká akých je v našom vesmíre množstvo relatívne k tomu, čo sa deje v ich vnútri. V nejakom podvesmíre možno aj existuje miesto obývané teoretikmi veľkého tresku, ktorí popíšu stav predtým len ako "nekonečne malý teplý hmotný bod", tak ako sme niekomu týmito teoretikmi my. Nepochopili vesmír, keď ho idú obsiahnuť jedným príbehom, ktorý sa zmestí do ich knihy, na ich USB kľúč, či do ich mozgu a povedať HOTOVO.

Veľký tresk po jeho pochopení nie je žiadna indícia v prospech Stvorenia a neprospech všeobecnej platnosti zákona zachovania energie. Je naopak ďalšou indíciou, že forma energie sa sústavne mení, nevyhnutne pretvára svoje formy, takže robí predstavu stabilnej nemennej existencie pred vesmírom ešte nepravdepodobnejšiu a v rámci vysvetlenia pozorovaného celkom nevhodnú.

* * *

A z vesmírnych úvah 21. storočia o kozmických účinkoch zakriveného časopriestoru sa presuňme do filozofie 13. storočia, kedy kresťanský teológ Tomáš Akvinský formuloval argument pre existenciu Boha ako Stvoriteľa. Parafrázované znenie...

"Nič nemôže byť zapríčinené samo sebou. Všetko, čo začalo existovať, má svoju príčinu. To vedie k regresu, sústavnému opakovaniu príčin a následkov, a tento regres môže zastaviť iba to, čo nezačalo existovať, čo je večné - Boh."

[Prečo má existovať niečo, čo má priepustku z väzenia nevečnosti?](#) Prečo by regres mal byť zastavený? Z akého dôvodu? Jeho výrok začal správne, že nič nemôže byť zapríčinené samo sebou. Nie je vari na mieste prísť na základe toho k záveru, že regres je večný, že regres nezačal existovať, že regres nepotrebuje byť zapríčinený, pretože rozmýšľanie v rámci príčin je rozmýšľanie v rámci samotného regresu?

Nekonečno nemusí, alebo skôr *nemôže* byť zapríčinené, pretože z hľadiska všeobecnej relativity nekonečno neexistuje. Takže to nepopiera prvú premisu.

Nekonečno je len označenie zákona "nenájdeš Hranicu", ako také voči ničomu neexistuje.

Ako dokázal Einstein, existuje len to, čo je vo vzťahu k niečomu, respektíve *existujú iba vzťahy*. Nekonečno je označenie pre všetky vzťahy, takže už nevystáva nič, s čím by ony všetky mohli byť vo vzťahu - ďalší vzťah nad nekonečnom by bol z definície jeho súčasťou. Konečný svet, ktorý by nebol s ničím ďalším vo vzťahu, by neexistoval - tak ako guľa rotujúca v prázdnom priestore nerotuje, keď nemá voči čomu rotovať, tak ani neexistuje, keď nemá voči čomu existovať. Systém musí byť vždy k niečomu vo vzťahu, pretože ak neexistuje "vzťah hore", potom by nebol dôvod pre súvisiaci "vzťah dole" - guľa by nebola vo vzťahu k ničomu guľou > nebola by guľou > nebolo by ani to, čo má vytvárať jej guľovitost.

Toto platí rovnako ako intuitívnejšia logika, že veci sa musia skladať z menších vecí, pretože ako súčasť nekončiaceho reťazca musia skladať väčšie.

Viem, človek si povie: "Ale... ako to nekonečno rieši? Aj tak *na spodku nekonečna* bude ten istý problém." Ale už chápete hlúposť tejto intuície o "spodku nekonečna". Spodok neexistuje - to je nekonečno hĺbky - toto a nič iné. **Treba si uvedomiť, že večná postupnosť je odpoveďou úplne - bez prázdna na spodku.**

Predpoklad ďalších a ďalších podprocesov nie je odsúvanie problému absencie základnej látky do úzadia, prehadzovanie večne horúceho zemiaka dozadu, ktorý bude stále horúci, kým ho neschladíme základnou látkou sveta. Definíciou materiálu nie je, že tam dole má základnú látku. Definíciou materiálu je, že je jedným číslom v rade deviatok: 99,99999...% = 100%. Tie deviatky sú ako človek na realitu zaostruje svoj objektív stále viac - a tá stovka je skutočnosť. A matematici by súhlasili, že to znamienko rovná sa je doslova správne.

Intuícia: "*Spodok štruktúry musí existovať! Inak nemám šancu vesmír pochopiť.*"
"*No a? Trhni si.*" - Vesmír

Iná námietka: "Spodok musí existovať, tak ako pamäť počítača má svoje hranice, pamäť vesmíru ich musí mať tiež."

Človeče, pamäť tak ako mapa znamená vytvoriť *kópiu reality* na základe kombinovania s určitou konečnou hĺbkou. Mobilný telefón neusporiadava pohyb kvarkov v atómoch displeja, aby pohybom aj množstvom zodpovedali zložitosti, ktorá sa diala pri natáčaní videa. Je limitovaný prostredím, *je v ňom zložený*. Realita samotná sa nemusí snažiť v ničom zložiť ani nič kopírovať napriek nepriazni nespolupracujúcich susediacich procesov. Iba je sama sebou - nekonečne presne zodpovedá svojej zložitosti.

Aby sa celý svet pretváral v čase, musí sa donekonečna pretvárať aj v priestorovom usporiadaní, nemôžete mať jedno bez druhého - ak by sa rovnaká priestorová

štruktúra len ťahala v štvrtom rozmere, neznamenaloby to, že štvrtý rozmer je večný, ale že by neexistoval. Skutočné zmeny sú krivky naprieč všetkými rozmermi, ktoré existujú - čiary, plochy a statické priestorové štruktúry sú iba pomyselné. Čokoľvek nemenné je pomyselné - buď je to samotným stelesnením zmeny (energie), alebo to neexistuje.

"Atóm", čo originál znamená "nedeliteľná častica" je hlúposť, aj naša história mi dá za pravdu - to, čo kedysi nazvali atómom, už niekoľko desaťročí štiepime v jadrových elektrárnach. Všetko sa skladá z menších vecí a tak do nekonečna.

Alternatívou k prijatiu tohto je tvrdiť, že za určitou hĺbkou sa opakuje stále ten istý Konkrétny Vzor usporiadania energie donekonečna a potom je tu náš svet. Lenže to je návrh, ktorý som už vyvrátil v rovine času. "Po nekonečne" rovnakého vzoru nemôže prísť na vyššej úrovni organizácie nič iné, takže táto možnosť sa vylučuje. Všetko musí byť súčasťou tejto nekonečnosti, a keď platí do hĺbky, tak pre všetko, čo v nej je, musí platiť aj do diaľky.

Možno to lepšie pochopiť predstavením si polpriamky - myslenej čiary, ktorá má začiatok, ale nemá koniec. Bodov, ktoré sú k začiatku na dosah, je nekonečne menej ako bodov, ktoré sú od začiatku de facto nekonečne vzdialené. Čiže ak sa máte na polpriamke objaviť, máte nekonečnú - stopercentnú šancu, že začiatok vás minie, takže v skutočnosti je vlastnosť polpriamky oproti priamke vo vzťahu k niečomu na nej nemožná - je priamkou. Podobne v zmysle času je na zaplakanie mať názor, že vesmír začal veľkým treskom, pre jeho zákony ide existovať večne a vy ste sa narodili úplne pri jeho začiatku a poznali ste ten začiatok.

A keby bola štruktúra vesmíru stále tým istým Konkrétnym Vzorom nekonečná, nie nekonečnou pestrosťou všetkého nemožného druhu, my musíme byť Jeho súčasťou, a tento Konkrétny Vzor je už aj tak dosť na mieste považovať za nekonkrétny, keďže už náš svet a závery fyzikálnych teórií ponúkajú zložitú a pestrosť.

História našich pozorovaní do hĺbky aj do diaľky nenaráža na žiadnu Hranicu, ale naopak, neustále boli objavované ďalšie a ďalšie formy usporiadania energie ako sú bunky, atómy, kvarky a do diaľky ako sa zaostrovalo na ďalšie a ďalšie "hviezdne hmly", zistilo sa vždy, že v skutočnosti sú to ďalšie a ďalšie hviezdy a galaxie. Ďalej oboma smermi ostro nevidíme kvôli technickým obmedzeniam nepresnosti prístrojov. Samotné atómy a kvarky nie sú v žiadnom zmysle rozmazané a zjednodušené, ako ani horizont pozorovateľného vesmíru. V dávnych časoch si ľudia do diaľky mysleli, že Zem je celý svet a hviezdy sú iskričky na blízkej oblohe a to je všetko. Do hĺbky vedeli len toľko, koľko videli a cítili, takže keď sa zrazu choroba prejavila, mali to za prekliatie. Od tých čias sme sa síce posunuli, ale len málo z nás chápe pointu.

"How many times will you learn the same lesson?" - Welshly Arms, Legendary

Mohol by som vložiť význam o konci vesmíru do vyjadrenia Skeptics society o konci ľudstva: "Mohli by ste si myslieť, že ľudí už omrzela fakt, že každá jedna predpoveď o konci sveta zlyhala, čo by mohlo odradiť všetky ďalšie pokusy o určenie konca sveta. Ale nie."

Čo je najiritujúcejšie, ľudia očakávajú Koniec *hneď* za hranicou ľudského poznania. Zem? Koniec sveta je v rámci plochej Zeme - voda tam steká dole a prepadá sa do ničoho a o chvíľu bude Ragnarok. Aha, tak nie. Vesmír? Koniec sveta je *hneď* za Veľkým treskom, tam všetko vzniklo - vesmír zamrzne a tým všetko skončí. Naozaj si ľudia myslia, že vesmír je tak maličký a kratučký a práve oni sú tými vyvolenými, kto sa narodil a poznal všetky príbehy, ktoré stojí za to poznať? A kľudne môžu byť aj ateisti aby si toto mysleli. S takýmto myslením by v stredoveku prijali tvrdenie, že Zem je stredom vesmíru.

Je väčšia šanca žiť ako súčasť väčšieho vesmíru, rovnako ako je väčšia šanca žiť ako súčasť krajiny s väčšou populáciou (pričom na hustote zaľudnenia nezáleží). Ak existuje paralelne viac vesmírov, pričom aspoň jeden z nich je nekonečný, potom je nekonečne pravdepodobnejšie, čiže isté, že ste v ňom. To znamená, že neexistuje možnosť, že ste súčasťou konečného vesmíru, pričom niekde inde existuje nekonečný. Stačí, ak zákony vesmíru umožňujú *jeden* nekonečný, tak ste v ňom. Ak nemáte znalosti navyše, že taký vesmír nemôže existovať, je teda rozumnejšie predpokladať, že ste v ňom. Ale sú to práve tí bez znalostí navyše, ktorí konce sveta očakávajú, kým moderná kozmológia doslovnú nekonečnosť pripúšťa, čo ukazuje, akí sme zaujatí.

Absolútny Začiatok nikdy nebol ani nikde nie je, ani Absolútny Koniec nikdy nebude ani nikde nie je, ani Stred Sveta nikde nie je, a ak existujú ďalšie dimenzie, tak ani v ich zmysle nič Také nie je. Naše intuície sú však naučené na chápanie Absolútna rovnako ako chápanie Jeho lokálnych javov, ktoré konce a začiatky a stredy prirodzene majú. Skutočnosť, že si nekonečno nemožno súvisle predstaviť a prijať je práve to, prečo sa to volá nekonečno, rovnako ako si nemožno aktívne predstaviť nič - aj tma je niečo.

Vyvarujte sa rozprávaniu o nekonečne, pretože hovoriť o všetkom je reč o ničom. Dajte si pozor, aby ste sa vyhli nekonečnu, keď hovoríte o niečom - inak vyslovíte v princípe rovnakú hlúposť, ako že plocha sa skladá z nekonečna čiar. No nie je to úžasné? Je to akurát úžasne odtrhnuté od reality. Až to pochopíte, môžete plochu ako aj iné javy vyjadriť správne bez nekonečien, treba pochopiť vzťah navyše. Hovoriť o nekonečne, hovoriť o Absolútne, to dáva zmysel len pre vyhovorenie druhým ich názor, že je to reč o *niečom*, a to som práve urobil.

Pre zaujímavosť: William James Sidis bol odhadovaný na najinteligentnejšieho človeka, aký kedy žil. Dokázal sa naučiť nový jazyk v priebehu dňa, ovládal ich ku koncu života desiatky a vymyslel vlastný (Vendergood). Dokázal rýchlo z hlavy priradiť akémukoľvek dátumu deň v týždni. Jeho IQ sa odhadovalo na neuveriteľných 260. V šiestich rokoch priznal k ateizmu, v jedenástich rokoch prednášal na univerzitách o 4-

dimenzionálnych objektoch, venoval sa astronómii a napísal špekulatívne analytické dielo Život a neživot. V ňom ráta so zvratnosťou všetkého v čase; čo znamená, že každý typ procesu má svoj časový obraz, zodpovedajúci proces, ktorý je jeho presným opakom vzhľadom na čas. Okrem iného uviedol, že vo vesmíre existujú miesta, kde druhý termodynamický zákon platí naopak. Inými slovami, predpovedal existenciu temnej hmoty. Žil utiahnutý do súkromia a zomrel relatívne mladý na krvácanie do mozgu. A tento človek má uvedené na jeho pamätnej [stránke](#) jeho závery o vesmíre, pričom jeden z nich znie:

The universe is infinite and eternal.

Sme vôbec schopní prijať to nielen ako logický výsledok úvahy, ale aj ako predstavu, ktorá je **posvetnou** skutočnosťou? Odhliadnuc od toho, že rovnaký problém máme už aj z pozorovateľnou časťou vesmíru...

"Akoby nejaká moja časť mysle tomu nemohla uveriť, že je to pravda."

- [Ethereal](#), *Vesmírne myšlienky*

Je to myšlienka, pri ktorej si predstavím čo najväčší vesmír, až mám z toho zimomriavky, a stále viem, že moja predstava je absurdne slabá oproti realite, že akokoľvek sa budem snažiť, bude to len púha nekonečnina. Je to myšlienka, pri ktorej viem, že keby ju moja predstavivosť obsiahla, môjmu emocionálnemu centru by to v momente vyhodilo poistky.

Ďalšou hypotézou, ktorá rozbíja naše intuície o konečnom svete je makroskopická dekoherencia, inak známa ako [teória mnohých svetov](#), ktorá sa zakladá na deterministickom poňatí kvantovej mechaniky a tvrdí, že dekoherencia, ktorá je fyzikmi overovaná v stále väčších superpozíciách, funguje na všetkých úrovniach bez zmeny. To znamená, že naša predstava sveta ako 4D (3 rozmery + čas) je obmedzená, a že "4D svety" sú v skutočnosti ako čiary na ploche viacrozmernej reality, kde sa neustále delia, čo je v súlade s kozmickou infláciou. Toto delenie nie je v kusoch, nazval by som to skôr "rozlievanie". Mikroskopické javy takto fungujú, *to už vieme*. A nevieme o žiadnom dôvode, prečo by makroskopické nemali. A ak áno, potom je napríklad pravda, že vo vesmíre je nevyčísľiteľne veľa Zemi alebo tvojich ja, alebo Ježišov, pretože hoci v 4D sa nerozlievame, v 5D áno. Ježiš je len jeden? Sorry bro, nekonečno Ježišov. Ale to je nesprávne vyjadrenie ako s tou plochou a čiarami. Správne ich množstvo treba vyjadriť pomerom voči neJežišom, podobne ako množstvo kvapaliny. V rámci teórie strún sa uvažuje až do 11 dimenzií, pretože matematické vzťahy vyjadrené napríklad v 7D prelomovo jasnejšie popisujú fungovanie reality. A nie je tak len stručnejšie popísaná - ono to tak naozaj funguje... Analytická filozofia je nielen systematicky pravdivejšia, ale ak sa jej stúpenci neboja obhajovať jej kontroverzné dôsledky, tak aj fascinujúcejšia a pre intuíciu absurdnejšia, než čo by mohol ponúknuť kdejaký blázon.

Tento článok by nebol kompletný bez spomienky na Giordana Bruna. Giordano bol jedným z najradikálnejších kozmológov renesancie, ktorý posunul kopernikovskú astronomickú teóriu ďalej ako sa odvážili kedykoľvek predtým. Kopernikova heliocentrická teória uviedla, že Zem sa točí okolo Slnka, čo bolo v rozpore s kresťanským názorom, že Zem je stredom vesmíru, okolo ktorého sa točí všetko ostatné. Bruno však išiel ďalej a uviedol, že Slnko je len hviezda, ktorá je bližšie k Zemi, a že všetky ostatné hviezdy vo vesmíre sú centrami vlastných slnečných systémov, pozostávajúcich z ďalších planét, pričom Zem je jednoducho jednou z nich. Dnes vieme, že mal pravdu, ale vtedy to hlboko rozrušilo náboženské authority ako protirečenie kresťanskému učeniu, že Zem a ľudia sú ústredným bodom vesmíru a sú jedinečne zvláštni. Bruno však išiel ešte ďalej a - v rámci mojich znalostí - on ako prvý uviedol, že *priestor a čas sú nekonečné*. Za tieto a iné svoje kacírské tvrdenia bol Bruno roku 1592 odvedený kresťanskou inkvizíciou a šesť rokov pred jeho vypočutím bol väznený. Počas jeho procesu odmietol prijať doktrínu o Ježišovej špeciálnej povahe a napriek mučeniu odmietal odvolať svoje názory na vesmír. Napokon bol prevezený na verejné námestie v Ríme s jazykom vo zveráku a bol upálený na smrť. Hoci Bruno bol len teoretik, nepredkladal dôkazy tak ako Galileo Galilei, bol jeden z popredných filozofov podľa kritéria: obhajca v jeho dobe čo najodvážnejších najkontroverznejších myšlienok, ktoré sa neskoršími poznatkami ukázali ako správne. Je známy svojou vetou: "*Vynášate nado mnou rozsudok s väčším strachom ako ho ja prijímam.*" Ale jeho najpamätnejší výrok je:

"Prosím ťa, odmietaj spiatočnosť, tradíciu, vieru a autoritu! Podme začať znova spochybňovaním všetkého čo považujeme za dokázané!" - Giordano Bruno

V súčasnosti mnoho až väčšina kozmológov považuje vesmír za nekonečný, a hoci odpoveď na túto otázku je nesmierne významná, nie je špeciálne využiteľná a nie je nutné na ňu odpovedať. Ale ak už máme odpovedať, potom má nekonečnosť väčšiu argumentačnú podporu než konečnosť, o ktorej cítime, že má nezaslúženú podporu našich predsudkov. A iní miesto toho idú po ich prúde a povedia si: "No, všetko má svoj začiatok, preto musel byť aj začiatok všetkého... Všetko má svoj koniec, preto musí byť aj koniec všetkého... Všetko má svoj stred a preto musí byť aj stred všetkého..." A pritom stačí otvoriť školskú učebnicu fyziky na dvojstránke o zákone zachovania a začať rozmýšľať...

Nekonečnosť a večnosť vesmíru znamená nemožnosť udalosti Stvorenia, nemožnosť existencie Stvoriteľa a ak má v ňom Boh existovať, tak nie ako Pán, ktorým je večná energia, ale len ako *forma* energie - súdruh boh s momentom narodenia i úmrtia. Takéto chápanie vám v monoteizme neschvália.

A aby som nezabudol - samotná nekonečnosť vesmíru nie je úžasná, to ľudia sú tým úžasnutí. Ale to samotné neznamená, že by nemali byť, ak to vyvoláva v ľuďoch správne impulzy, ktoré si myslím, že vytvára už len preto, že sa prieči intuícii.

Záver: Nuž, tento článok nie je vesmír. Požičiam si Yudkowskeho slová z eseje o mnohých svetoch:

Nekonečný Vesmír jednoznačne vyhráva pri našom dnešnom stave indícií. Neexistuje dôvod predpokladať dočasný Vesmír o nič viac než predpokladať, že zrážka dvoch horných kvarkov spôsobí rozpad porušujúci zákon zachovania energie. Vyžadovalo by si to viac než nejaký neznámy základný zákon; vyžadovalo by si to zázrak. Táto debata by už mala byť za nami... Naše deti sa obzrú na fakt, že začiatkom 21. storočia sme sa o tomto EŠTE STÁLE HÁDALI, a správne si odvodila, že sme boli blázni.

Creation was never created, bitches.

1.5. Úlohy pre Boha ležiace v nevedomosti

"Aké nesprávne je použiť Boha ako medzeru v neúplnosti našich vedomostí. Ak sa hranice poznania v skutočnosti posúvajú stále ďalej a ďalej - a to musí byť pravdou - potom sa s nimi Boh tlačí späť, a preto neustále ustupuje. Máme nájsť Boha v tom, čo vieme, nie v tom, čo nevieme." - Dietrich Bonhoeffer, teológ

Pre túto tému mám trochu viac úvodných výrokov - je podstatou konfliktu vedy a viery.

"Boh bol vynájdený na vysvetlenie záhady. Boh je vždy vymyslený na vysvetlenie tých vecí, ktorým ešte nerozumieme. Preto ho necháme stvoriť vesmír, lebo si to celkom nedokážeme vysvetliť."

- Richard Feynman, americký kvantový fyzik

"Ľudia si myslia, že epilepsia je božská jednoducho preto, že nemajú potuchy, čo spôsobuje epilepsiu. Ale verím, že jedného dňa pochopíme, čo spôsobuje epilepsiu, a v tom momente prestaneme veriť, že je to božské. A tak je to so všetkým vo vesmíre."

- Hippocrates

"Prívrženci inteligentného dizajnu si myslia, že ak vidia niečo, čomu nerozumejú, musí to byť Boh." - Steve Jones

"Ak nás história vedy niečo naučila, tak je to poznatok, že označenie našej nevedomosti nálepkou Boh nikam nevedie." - Jerry Coyne, popredný evolučný biológ

"Imaginárny "teoretik inteligentného dizajnu" by mohol adresovať vedcom takéto posolstvo - Ak nerozumiete ako sa niečo deje, nič si z toho nerobte: vzdajte sa a povedzte si, že to urobil Boh. Neviete, ako pracujú nervové popudy? Dobre! Nerozumiete, ako sa v mozgu ukladajú spomienky? Výborne! Je fotosyntéza ohromujúco zložitý proces? Nádherné! Prosím vás, nepúšťajte sa do riešenia týchto problémov, vzdajte sa a odvolajte sa na Boha. Milý vedátor, nerieš svoje mystériá. Prines nám ich, my ich vieme použiť. Neplytvaj svojou drahocennou nevedomosťou jej odstraňovaním. Potrebujeme tieto chýrne medzery ako posledné útočisko pre Boha."

- Richard Dawkins, *Delúzia Boha*

"Vidíš určitú vec, na ktorú nemáš odpoveď a vytvoríš si záver, že v tom musí mať prsty Boh. A nevieš či Boh má nejaké prsty, nevieš ako vyzerá, či akej je podstaty. Nevieš demonštrovať odkiaľ sa vzal. Nevieš akým spôsobom ovplyvňuje náš vesmír, ani prečo by niečo také robil. Nevieš svoju hypotézu a špekuláciu nijako otestovať ani overiť. Nevieš na základe svojho záveru o ňom predpovedať žiadne budúce javy. Nefunguje to, nie je to veda." - EtheraLove video, slovenský ateistický youtuber

"Keď ľudia odpovedajú "Boh to urobil", oni absolútne nevedia ako. Ak ľudia nevedia ako, prečo potom hovoria, že to bol Boh? Aký zmysel by malo povedať, že škrečok vznikol evolúciou, ak by sme nevedeli ako funguje evolúcia? Je to len akt prihlásenia k hodnotám spoločnosti keď sa vás pýtajú niečo iné." - môj Youtube komentár

* * *

Boh medzier je termín pre nachádzanie podpory teizmu v medzerách v poznání. Zdôvodnenie ide asi takto: "Nemáme žiadne (naturalistické) vysvetlenie X. Boh, ako o ňom uvažujeme, je schopný X stvoriť. X je teda indíciou v prospech Boha. Pokiaľ (naturalisticky) nevysvetlíte X, mám oprávnený dôvod veriť v Boha."

Mnohí vzdelaní teológovia považujú toto argumentovanie za nevhodné, tak ako Dietrich Bonhoeffer. Keď však príde k debate o dôvodoch, prečo má zmysel tvrdiť, že Boh existuje, tak sa veriaci prakticky vždy dostane za hranice vedeckého poznania, odkiaľ vedie svoje zdôvodnenie. Ako povedal Robert G. Ingersoll:

"Nikto nevyvodzuje Boha z prostého a známeho, z toho, čomu sa rozumie, ale z komplexu, neznámeho a nepochopiteľného. Našou neznalosťou je Boh; čo vieme, je veda."

Alebo ako uvádza Yudkowsky v článku [Ak chcete mágiu, mágia vám nepomôže](#):

"Väčšina bosoriek neverila v bohov. Vedeli, že bohovia existujú, samozrejme. Občas s nimi mali dočinenia. Ale neverili v nich. Poznali ich príliš dobre. Bolo by to ako veriť v poštára." - Terry Pratchett, *Bosorky na cestách*

Z tejto perspektívy je nesprávne pýtať sa "Aké sú hlavné logické a vedecké dôvody, ktoré vedú ľudí k tomu, aby *verili* v Boha?" Vyžadovalo by si to myslieť spôsobom "verím, že existuje, lebo viem, že existuje" a nie "verím, že existuje, lebo neviem, či existuje". Viera je v týchto prípadoch myslenie na niečo viac, než podporujú vedomosti. Do tej miery, do akej myšlienku nepodporujú vedomosti, do tej miery je potrebná viera. Človek sa môže kamarátiť s oboma vtedy, kedy potrebuje, ale veda a viera sa nikdy neprekrývajú. Do tej miery, do ktorej chcete vieru zachovať, nechcete vedieť.

Alebo inými slovami: Človek, ktorý chce názor *naozaj* stavať na vedomostiach, nesúhlasí s tým, aby stačilo nejaký názor označiť za "vieru" a to ho robilo oprávneným. Tento človek nebude dôležitosť tohto bagatelizovať, preto nebude súhlasiť s tým, že jeho názor je postavený na viere.

"Pravda nevyžaduje vieru. Vedci nespájajú ruky každú nedeľu spievajúc - Áno, gravitácia je pravdivá! Budem silný! Z hĺbky duše verím, že čo ide hore, musí spadnúť aj dole. Amen! - ak by to totiž robili, asi by sme si pomysleli, že sú si ohľadom toho dosť neistí." - Dan Barker, ateista, bývalý kňaz

A preto je viera tak často spojená s argumentovaním medzerami, ktoré plnia rolu úplne Všeobecného Argumentu v prospech akéhokoľvek názoru, ktorý je v rozpore s vedou. Napriek tomu, že nevedomosť neuprednostňuje konkrétnu predstavu, takže nie je argumentom, ktorý mení *poradie* v pravdepodobnosti pravdivosti hypotéz, je argumentom v prospech všetkého - zdanlivo *dorovnáva rozdiely*. To znamená, že ak vedomosti idú v neprospech X, a človek sa chce vyhnúť prijatiu, že X nie je pravda, tak vyvrhne do pozornosti všetku nevedomosť, ktorá na vedu ešte len čaká, v ktorej nemusí, ale aj môže byť pravdou X, takže zdanie hovorí:

"Čo je vaša malá vedomosť oproti tej halde nevedomosti? Je to jedna nekonečnina, je to zanedbateľné. Pravdou môže byť všetko; máme dôvody veriť všetkému a máme dôvody neveriť ničomu. Mali by ste byť otvorenejší k iným možnostiam a dávať im priestor. Môj názor je tak oprávnený ako váš a ak sa váš má učiť v školách, mal by sa aj môj, rovnako ako *ľubovoľný iný...*"

Keď to *takto* preženieme do extrému, chyba vystúpi na povrch - nemali by sme učiť, že $2+2=3$, a nemusí byť *nekonečne isté*, že by sme nemali.

Takéto zmýšľanie je nielenže nepraktické (len vedomosť je využiteľná), je zároveň súhrnne nesprávne. Nevedomostí je nekonečne viac než našich vedomostí, čo samé o sebe značí, že táto konfrontácia je nesprávna. **Nevedomosť nie je rovná vedomosti, ktorá dokazuje všetko rovnako.** Môžeme zahrnúť len naše vedomosti, čo zahŕňa vedomosti o prístupe k nevedomosti, ale apel na samotnú nevedomosť, absenciu vedeckého dosahu, je logická chyba. Nevedomosť *je nevedomosť*. Toto je pointa, ktorú len málo ľudí intuitívne chápe. Spomenul som to už v dávnejšej kapitole a stojí to za to zopakovať:

"Ďalším dôležitým uvedomením je, že nemôžete legitímne očakávať, že prehodnotenie vášho súčasného názoru posunie vašu mienku konkrétnym smerom. Yudkowsky v článku zákon zachovania očakávanej indicie uvádza veci na pravú mieru - ak očakávate, že nové vedomosti posunú vašu mienku konkrétnym smerom, tak aj toto je súčasťou vašej súčasnej mienky, ktorá vychádza z toho, čo viete doteraz, a nie z toho, čo vám prinesú nové vedomosti."

- [Prístup k Bohu ako hypotéze](#)

Preto nemôžete pre žiadnu myšlienku argumentovať tým, že veda nevie všetko. Ak by bola vaša myšlienka výsledkom vedomostí a nie viery, potom je súčasťou vedy, potom by ste ju aj vy chápali ako súčasť vedy a nemali dôvod argumentovať medzerami proti vede. Miesto toho by ste vyzdvihovali to poznanie, ktoré máte v rukách oproti hypotéze, ktorá je predkladaná ako "vedecká". Kvôli tomu možno rečníkovo argumentovanie medzerami chápať ako ďalšiu indicium, že rečníkov názor je nepravdivý.

Pre hlbšie prijatie záveru, že nevedomosť je ako vákuum, prázdnota, ktorá nemôže odporovať *a ani upravovať* sily vedomosti, môžem poskytnúť aj konkrétnu predstavu, mnou vymyslené podobenstvo o vedeckom procese ako vyťahovaní farebných guľôčok z bezodného vreca.

Predstavme si, že bezodné vrece je zdroj vedomostí a vedomosti reprezentujú guľôčky, ktoré z vreca vyberáme. Každá samostatná guľôčka je celá jednofarebná, pričom vrece môže (a nemusí) obsahovať guľôčky rôznych farieb. Našou úlohou je určiť guľôčky *akých farieb* vrece obsahuje a *pomer farieb* vo vreci. Farby reprezentujú čo vo svete existuje, guľôčky sú naše pozorovania; takže našou úlohou je určiť, čo koľko existuje.

Vytiahneme z vreca prvú guľôčku. Je oranžová. Akú farbu je na mieste očakávať, že vytiahneme druhú? Oranžovú. Šanca je rozhodne väčšia, než ľubovoľnú inú farbu, ktorá vo vreci ani nemusí byť. A ktoré farby v akom pomere sú najpravdepodobnejšia možnosť, že vrece obsahuje, vzhľadom na našu vedomosť? Iba oranžové guľôčky. Zohľadňujeme čo máme a koľko toho máme - keďže veľmi málo, naša istota je veľmi slabá. Po vytiahnutí desiatich guľôčok máme päť oranžových, tri žlté a dve fialové. Aká je teraz najpravdepodobnejšia ďalšia guľôčka? Oranžová, žltá a fialová v pomere 5:3:2, čo je rovnako odpoveď na otázku o obsahu celého vreca. A ak by sme mali stavať na jednu guľôčku aká bude, potom stavme na čisto oranžovú. To neznamená, že iné možnosti, medzi ktorými takmer naisto bude skutočný pomer farieb, neprichádzajú do úvahy, ale že nemáme na ne dôvod vsádzať - nepoznáme iné farby a svojvoľná zmena pomeru nevyhnutne zvyšuje odchýlku.

Príde k nám iný zberač guľôčok a ukáže nám, čo vybral: 39 žltých, 36 oranžových, 8 fialových, 4 ružové, 2 zelené a 1 bielu. Spojíme naše štatistiky a vyjde nám štatistika sily 100 ks. Hádajte, čo budú naše odpovede teraz. Vždy možno vychádzať len z vytiahnutých guľôčok; pomeru ich farieb, a zohľadnenie ich množstva so štatistikami ostatných, ktoré je vhodné sledovať, najmä ak sú väčšie. Možno je vo vreci v pomere k

ostatným viac ružových, než sme vybrali. Možno tam je aj nejaká farba, ktorú zatiaľ nepoznáme a nazveme ju modrá. Ale argumentovať za vašu obľúbenú farbu, že jej tam môže byť viac, pretože vrece je stále plné, je nutne štatisticky častejšie hop vedľa.

Je vyvodzovanie skutočností z faktov také priame? Áno. Prekvapení? A čo si vlastne myslíme, že tomu prekáža? Že reálne vedomosti nie sú úhľadne vyjadrené v kusoch ako guľôčky? Lenže to je len zložitejšia skladačka - znamená to, že indície treba správne distribuovať a spracovávať - nie niečo, čo by menilo pointu. Je to skôr priamou zjavnosťou faktu, že **vedomosti musia byť v pohybe, upresňované po vytiahnutí každej novej informácie, že to stále nie je - a nemôže byť - najpresnejšie vyjadrenie skutočnosti** (hoci je najpresnejšie, čo máme). Takže pre pokoj od požiadaviek na disciplínu jednotlivca s tým spojených si veriaci radšej vyberú pohľad, ktorý nezohľadňuje nával ďalších guľôčok a súčasne ich povyšuje nad tých, ktorí si priznajú - neviem.

Ľudské pravda/nepravda sa vyvíjalo najmä vo vzťahu človek a človek, kedy prevažne ide o jednoduché otázky zo života, kde sú podrobné upresnenia irelevantné, a kedy išlo najmä o rozlíšenie pravdovravného od klamára. Kvôli irelevantnosti upresnení má hodnoverný zdroj tendenciu stáť si za svojimi slovami a klamár kľučkuje podľa toho, nakoľko mu na lži prišli. Tieto podmienky môžu za ľudskú intuíciu, že hodnoverný zdroj nemení svoj postoj. Otázky vo vzťahu človek a príroda sú však práve naopak zložité a príroda neklame. A veda, ktorá sa snaží byť presná, kľučkuje vo svojich upresneniach až je to otravné pre väčšinu ľudí, ktorých zaujímajú len základy. Je otravné, že niekto je vzdelanejší než ty a využíva to proti tebe. Zdá sa tak, že sústavný proces upresňovania pravdy je intuitívne podozrivý zo sústavnej snahy klamanie druhých - hoci neviem o štúdiu, ktorá by sa týmto zaoberala. Len sa snažím pochopiť, prečo nám vedecký prístup neustáleho zohľadňovania nových vedomostí môže prísť nehodnovernejší než prístup, ktorý novým informáciám hovorí "ani ma nehne" a aktívne ich ničí keď môže.

Mayská civilizácia bola značne vyspelá. Mayovia používali rozvinutý systém písania a svedomito zaznamenávali v tisíckach písomností vyše 800 rokov histórie ich národa. Takmer všetky tieto písomnosti boli zničené počas dobyvateľského vpádu Španielov na ich územie. Spisy boli označené za "diabolské klamstvá" a spálené mníchmi a kňazmi. Iba 4 písomnosti sa dochovali. Zostali nám iba zanedbateľné frakcie celého obrazu života, učenia a rituálov tejto významnej civilizácie.

Takto sa správajú len organizácie, ktoré chránia lži. Keby si boli cirkevníci istí tvrdeniami čo kážu, neničili by to. Nepálili by heretické knihy. Svedomito by ich všetky preložili a zverejnili aby ukázali, o koľko ich teórie lepšie vysvetľujú veci. Miesto toho v strachu, že by ich mayské poznatky nejako zahanbili, toho čo najviac spálili.

Luther napísal pieseň "Hrad prepevný je Pán Boh náš" ako oslavu Boha, ktorý stojí nad všetkou neistotou vo svete. Hoci, ako skeptici poznamenávajú, tá sa týka aj Jeho, aby sa Ho netýkala je iba zbožné prianie. Skeptici, ktorí naopak vyťahovanie guľôčok z vreca podporujú, majú iné priania:

"Radšej by som mal otázky, ktoré nemôžu byť zodpovedané, než odpovede, ktoré nemôžu byť spochybnené."

"Keď mladý človek stratí vieru vo svoje náboženstvo, pretože začína študovať vedu a jeho metodológiu, nie je to tým, že získa skutočné vedomosti, že vie všetko, ale zrazu si uvedomuje, že to všetko nevie."

- Richard Feynman

Feynmanove výroky presne sedia na to, čo ukazuje podobnosť s guľôčkami.

A podobnosť pokračuje...

Príde k nám tretí zberač. Nemá v rukách guľôčky. Tvrdí, že ich stratil a tvrdí, že ich mal tisíc a že objavil medzi nimi jednu ligotavú. Tvrdí, že tá ligotavá guľôčka, ktorú mal, a ktorá mu dala silu, ale nemá o nej dôkaz, je *jediná v celom bezodnom vreci*, takže nemá zmysel, aby sme hľadali vlastné ligotavé guľôčky, ale máme sa pridať k nemu. My a ten druhý zberač sa na seba pozrieme, spolu tretieho vysmejeme a odídeme od neho. Môžu existovať zberači, ktorí stratili svoje guľôčky a chcú naše malé štatistiky posunúť ďalej - rovnako ako existujú tí, ktorí o sebe tvrdia, že boli zberači, aby skreslili štatistiky zberačov svojimi vymyslenými a obrali ich tak o moc vedomostí. Lenže názor tohto starca o ligotavej guľôčke je absurdný, čo robí jeho ďalšie tvrdenia nedôveryhodnými. Prečo?

Nemôže byť v bezodnom vreci *iba jedna* ligotavá guľôčka. Existujú len pomery medzi farbami. Ako vyjadriť pomer ligotavosti ku všetkým ostatným farbám, ak je ligotavá len jedna guľôčka? Jedna nekonečnina - takáto je teda šanca, že dotýčaný vytiahol ligotavú guľôčku, ak je len jedna - čo je, inak povedané, žiadna šanca, oproti šanci, že nehovorí pravdu. Ak je niečo skutočné, tak to zo zákonov prírody môže vyliezť znova. Nech je pomer akokoľvek malý, nech je to trebárs 1:8 931 052 478 605 687 023, stále to musí vyjadrovať pomer vyvedený z vybraných guľôčok. A ligotavých guľôčok, ak

ligotavosť existuje, musí byť viac. Respektíve, musí to byť pomer, takže ak je vreca bezodné, tak na kusy ich musí byť nekonečno. Jedno-guličko-ligotavosť je rozhodne nemožná nekonzistentná predstava.

Jedno-guličko-ligotavosť (verte, že sme mali kontakt s božstvom, ale nedá sa to mať znova) teda odpíšeme, ale napriek tomu nám to nedá a dáme sa zlákať tým, že nájdeme ligotavosť, ktorá podľa starcových slov dáva silu a s vervou sa pustíme do vyberania guľôčok z bezodného vreca. Odovzdávame historiku o ligotavej guľôčke ďalej. Historiku si ľudia upravujú, prispôsobujú, a stále sú plní očakávania, že sa pri ďalšom vyberaní z vreca objaví.

Nič. Stále iné farby. Stále... stále-stále-stále-stále-stále-... Už by aj stačilo, nie? Vyberanie guľôčok z vreca dáva zmysel aj bez ligotavosti. *Samotné vyberanie guľôčok z vreca dáva silu*, pomáha nám predvídať, čo vyberieme nabudúce. Očakávanie ligotavosti nám naopak kradne úspešnosť to predvídať - historicky vždy, kedy bolo stavené na ligotavosť ako ďalšie vysvetlenie nejakého javu, ktorý sa napokon vysvetlil, ukázalo sa, že sú za tým iné farby, a stávka vyšla na zmar. Možno v nejakom kúte vesmíru existuje ligotavosť, ale my, zberači guľôčok, tvrdíme, že sa neobjavuje tu a pri ďalších problémoch s vysvetlením ľubovoľného javu na ňu nemienime stavať.

Toto môže pomôcť pochopiť aj iné veci ako určenie pravdepodobnosti existencie Boha ako ligotavej guľôčky, či božskosti ako ligotavosti, napríklad určenie pravdepodobnosti objavu života na inej planéte ako ligotavosti: naša planéta je jediná vytiahnutá ligotavá guľôčka, takže ligotavosť musí byť aj inde, hoci aj v nepredstaviteľne vzdialených končinách, ale predsa. Ak, [ako som potvrdil](#), je vesmír ako bezodné vreco. Od vyberania guľôčok z vreca je tu však jeden podstatný rozdiel: pozorovania sú možné len vtedy, ak už schopnosť pozorovať máte: hľadať inteligentný život možno len ak už ste inteligentný život. To znamená, že tvorba štatistiky výskytu života sa deje bez ohľadu na jeho výskyt oproti iným formám existencie: o ligotavosti sa uvažuje bez ohľadu na to, či ste si už nejakú vytiahli - to, že ste si už vytiahli seba, neurčuje pomer výskytu ligotavosti oproti iným farbám, života oproti iným formám existencie. Až objavenie *inej* živej planéty je informácia, ktorú možno považovať za vytiahnutie živej guľôčky z vreca v tom zmysle, že ju možno zohľadniť do pomeru farieb - do, vzhľadom na naše pozorovania, najpravdepodobnejšieho výskytu života voči neživotu.

Takže: **mimozemšťania existujú, ale vzhľadom na to, že sme zatiaľ žiadnych nenašli, sú zúfalo ojedinelí.** Sústavné nenachádzanie mimozemského života je vecou pomeru života voči neživotu vo vesmíre. Je kategorická chyba tvrdiť, že to vrhá zlé svetlo na všeobecnú hypotézu existencie života mimozemského, pretože jedno-guličko-ligotavosť je pre akékoľvek zákony bezodného vreca absurdná komédia. Toľko k otázke života za hranicami našich pozorovaní.

A na záver si dáme klasiku...

Teistická obhajoba: "Na podobnosti s vyťahovaním guľôčok sa dá tvrdiť, že "Božie gule" existujú, len sme ich, ehm... nevyťahli z vreca. Že nemáme dôvod na ne vo vede vsádzať a že štatisticky je to nutne nesprávne je síce pekné, ale *nedokazuje to*, že tie Božie gule tam *nemôžu* byť. Na toto sa dá reagovať, že tieto Božie gule sa nás dnes týkajú menej, než ten najmenej častý druh farby, ktorý sme vytiahli, a v našich súčasných štatistikách pre ne svieti jedna veľká nula, ale aj cez to všetko ten starec *mohol* mať dočinenia s niečím, čo sme my zatiaľ opäť nevyťahli."

"Ateisti hovoria, že nikto nemôže dokázať existenciu Boha - a majú pravdu - ale ja hovorím, že nikto nemôže vyvrátiť, že Boh existuje." - Josh, citát z teistického meme

Nemôžem nesúhlasiť, že tento argument obстоjí v záujme zachovania viery, ak vám stačí minimálna pravdepodobnosť existencie Boha - hlavne, že tam je. Ale toto sa dá povedať v prospech akejkolvek farby gule, takže neuprednostňuje Boha. Nie je to platný argument v záujme obrany Boha ako hypotézy, ktorá vysvetľuje pozorované. "Ale stále je tu šanca, nie?" - o takúto obhajobu hypotézy sa vedec nezaujíma.

Koniec koncov, **ja nemám problém priznať, že Boh môže existovať**. Ak má veriaci len tak nízky záujem, aby dosiahol toto, môžem mu dať za pravdu a nemusíme spolu strácať čas. V pohode: Boh existuje. Zeus existuje. Jeti existuje. Santa existuje. "Ateisti hovoria, že nikto nemôže dokázať existenciu Aladinovej lampy, a majú pravdu, ale ja hovorím, že *nikto nemôže vyvrátiť, že Aladinova lampa existuje.*"

Takto to nefunguje - môžeme hypotézy patrične vyvrátiť. Dokázanie, že Aladinova lampa je produktom ľudskej predstavivosti a literatúry, vyvracia jej reálnu existenciu počas našej histórie - podobne je to aj s Bohom.

"Vyvracia, ale *nie úplne.*"

A čo s tým teraz? Som múdrejší? Nie, len robím to, čo vede ani ľuďom ešte nikdy nepomohlo: vedie ma to k vsádzaniu cenného myšlienkového úsilia do úvah o tom, ako je Boh previazaný s našim svetom, miesto toho, aby som ho stavil do iných možností, pričom iba iné možnosti *doteraz* vždy uspeli. A prečo nemôžem čakať, že *odteraz* tomu bude inak, som už vyššie vysvetlil citovaním so staršej kapitoly.

Na záver budem ešte citovať slová, ktoré sa až neveriteľne hodia k Joshovej námietke, hoci sa pôvodne vyjadrujú k téme mnohých svetov, preto nesúvisiace úseky vynechám, a môžeme si za ne doplniť Božiu tému.

(B) = Boh, (N) = vedecký naturalizmus, prírodné zákony:

Tak toto je to, čo by som označil za klam uprednostňovania hypotézy. Musí existovať bilión lepších spôsobov, ako odpovedať na (N) bez pridávania (B), ktorý by bol jediným ne(N), ne(N), ne(N), ne(N) v celej (N). Niečo také ne(N) si nezaslúži, aby sa o tom nahlas hovorilo, či ani len uvažovalo ako o možnosti, pokiaľ to nemá extra veľkú hmotnosť indícií - omnoho väčšiu než je dnešný celkový počet nula. Ale vďaka historickej nehode má (B) preda len každý v ústach a na myslí, a tak sa otvorená

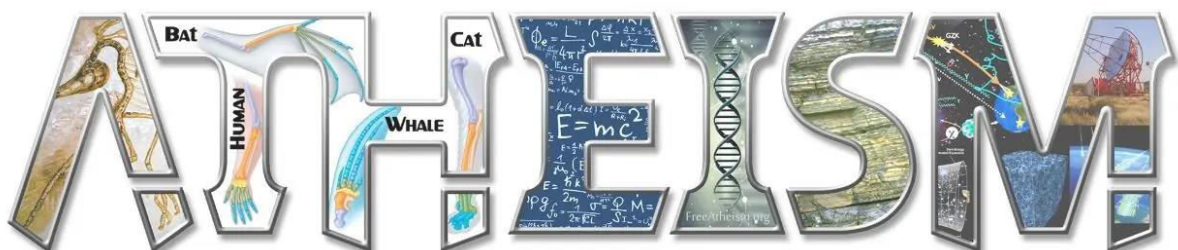
otázka (N) ponúka ako indícia, že (N) nevedia ponúknuť úplný obraz sveta. Čo má akože znamenať, že (B) je stále akosi v hre.

V myšliach ľudských bytostí, ak ich dokážete primäť, aby mysleli na túto konkrétnu hypotézu namiesto bilióna iných možností, ktoré nie sú o nič zložitejšie ani nepravdepodobnejšie, ste naozaj urobili obrovský kus práve v presvedčaní. Čokoľvek, o čom rozmýšľajú, vnímajú "ako v hre" a ak iní hráči napohľad v preteku o čosi zaostanú, predpokladajú, že (B) sa posúva vpred, či nebudaj do čela.

Hovoriť o (B) kedykoľvek ukážete na údajnú chybu alebo otvorený problém v (N), je opäť uprednostňovaním hypotézy - musíte mať už v ruke indíciu, ktorá ukazuje konkrétne na (B), aby ste zdôvodnili, prečo do našej pozornosti vyzdvihujete práve túto konkrétnu myšlienku namiesto tisíca iných. Takže toto je prítetné pravidlo. A zodpovedajúca anti-epistemológia je donekonečna hovoriť o "možnosti" a o tom, ako "nemôžete vyvrátiť" nejakú myšlienku, dúfať, že budúca indícia to môže potvrdiť, keď v súčasnosti nemáte žiadnu indíciu v ruke, nástožiť a nástožiť na možnostiach bez vyhodnocovania nožnej nesúhlasiacej indície, kresliť žiarivé slovné obrázky potvrdzujúcich pozorovaní, ktoré by sa mohli stať, ale ešte sa nestali, alebo pokúšať sa ukázať, že kúsok za kúskom negatívnej indície "nie je definitívny".

- Klam uprednostňovania hypotézy, Eliezer Yudkowsky

Je pre psychickú pohodu samotných veriacich aby definitívne opustili tradičný koncept Boha, ktorého oporu musia hľadať v nevedomosti, keď sú konfrontovaní s ateistami. Nechcete to obhajovať znova a znova a nechcete aby sa na vás o storočie spomínalo ako na hlupákov z minulého storočia, ktorí tomu ešte verili. Vy si vyberáte veriť tomu čomu veriť chcete, viera nie je rasa. Titanik sa potápa v hlbokých moriach materialistickej vedy, ale vy za to nenesiete zodpovednosť. Jedine, že by ste *chceli*...

Because not once has the answer turned out to be magic. Ever.

1.6. Pôvod hodnôt vysvetlený

"Zložitý vzor musí byť vysvetlený príčinou, ktorá ešte nie je týmto zložitým vzorom. Musí byť vysvetlená nielen tá udalosť, ale aj jej skutočný tvar a podoba. Aby láska po prvýkrát vstúpila do času, musela prísť z niečoho, čo nie je láska; keby toto nebolo možné, potom by láska nemohla existovať. Kde bolo tam bolo, existovali milujúce tvory vytvorené niečím, čo nemilovalo." - [Dar, ktorý dáme zajtrašku](#), E. Yudkowsky

Jedným z hlavných dôvodov pre vieru v Boha je, že Boh je spájaný s hodnotami ako je rodina, láska, radosť... a Boh je označenie pre pôvodcu týchto hodnôt. Nestačí na to odpovedať, že je to Boh nevedomosti: že nevieme odkiaľ sú tie hodnoty, tak sme to nazvali Bohom, ale zdrojom môže byť čokoľvek. Veriaci nemusia vedieť doslova ako sa to stalo, ani sa o to zaujímať, on proste uznáva Zdroj. Ale je Zdroj hodný uctievania? Táto otázka sa týka vlastností Zdroja, kým to, že človek má potrebu vyjadriť uznanie, je súčasťou vlastností človeka. Analýzou Zdroja veriacim nikto netvrdí, že nemajú mať potrebu vyjadriť uznanie. Vyplýva z toho len, že ho je vhodné vyjadriť inak.

Pred Darwinom držal trón vysvetlenia dizajnu v prírode William Paley s jeho logikou: "Keď nájdete na púšti hodinky, dokážete logicky odvodiť existenciu hodinára."

Analógiu je explicitne možné vyjadriť ako:

- 1.) Hodinky majú komplexný dizajn
- 2.) Hodinky cieľavedome nadizajnovali ľudia
- 3.) Ľudia majú komplexný dizajn
- 4.) Preto: Ľudí niekto cieľavedome nadizajnoval

Analógia čelí rovnakému "To nevyplýva!" ako táto:

- 1.) Hodinky nedokážu cieľavedome tvoriť
- 2.) Hodinky niekto cieľavedome stvoril
- 3.) Ľudia dokážu cieľavedome tvoriť
- 4.) Preto: Ľudia neboli cieľavedome stvorení

Nestretol som sa s tým, že by ateisti toto seriózne predložili ako argument, ako to robia veriaci. Tieto analógie sú špeciálnymi prípadmi použitia logickej chyby:

- 1.) X má vlastnosť A
- 2.) X má aj vlastnosť B
- 3.) Y nemá vlastnosť A
- 4.) Preto: Y nemá ani vlastnosť B

Chybou je, že vôbec nie je zaručené, že kde je vlastnosť A, tam musí byť aj vlastnosť B a naopak, kde je B, tam je aj A. A a B nemusia byť závislé: ak sa v jedných prípadoch vyskytujú spolu, v iných nemusia. Kreacionisti, ľudia tvrdiaci, že svet bol inteligentne

nadizajnovaný, tvrdia, že A) komplexný dizajn a B) inteligencia sú si závislé. Ako by príroda mohla dávať naprieč celým časom inteligencii *jedinečné* miesto v priestore príčin stvorenia komplexných vecí - vecí, ktoré by pri PC simulácii zabrali veľa pamäte?

Jedine tak, že by inteligencia mohla pretvárať seba, aby bola inteligentnejšia, až by bola nesmrteľnou a pretvorila by celý svet na svoj obraz až by v ňom nebolo nič, čo by nebolo súčasťou inteligencie. To by znamenalo, že by sme žili v mysli Boha. Z ľudského pohľadu sa to zdá aj celkom možné, ale pozorujeme, že sa to nestalo - žijeme vo svete, kde je veľa tvorivých procesov a inteligencia je jedným z nich, *netvorí doslova všetko*. Naše mamy nás nemuseli inteligentne navrhovať, vznikli sme spontánne [ako táto salamandra](#). Otázkou teda zostáva, či tieto ostatné prírodné procesy *kedysi* vytvorila inteligencia, alebo my ako inteligencia sme boli vytvorení prírodnými procesmi. A tomu sa tu idem venovať.

Biológia, odbor skúmajúci živú prírodu, je plný opisov častí tiel živočíchov a rastlín, ich mien, ich správania, ich techník prežitia, súbojov a rozmnožovania a tak ďalej, skrátka opis toho, čo vidíme. Ale prečo to tu všetko je? Čo je vysvetlením vzniku, pôvodu všetkých vlastností života?

Ak sa pýtame na *vznik života*, tak vysvetlenie musí vysvetliť vznik života **z neživota**, vlastnosť musí byť vysvetlená z *príčin, ktoré ju nemajú*, inak nie je vysvetlený *jej vznik*. V opačnom prípade musíme tvrdiť, že takéto vysvetlenie nie je možné, pretože život vždy existoval, tvrdiť [nemožnosť, že konkrétna forma existencie je večná](#). Ekvivalentom tejto alternatívy je príbeh o tom, ako Boh stvoril všetko živé. Aby Boh *cielavedome* stvoril život tu na Zemi, musel by ho *naplánovať*, vytvoriť si myšlienkové kópie vo svojej mysli, takže by musel byť aspoň taký zložitý, ako všetok život tu na Zemi dohromady. Boh teda nie je vysvetlenie vzniku zložitosti života, ale posunutie tejto otázky do neskúmateľných oblastí nadprirodzena. Je teda nesprávne považovať Božiu aktivitu za vysvetlenie - zložitosť to nevysvetľuje, len to hovorí o jej odovzdaní.

Spýtate sa kamarátky "Prečo máš tak bledomodré oči?" a ona povie "mám ich po rodičoch" nepomyslíte si, že toto vysvetľuje samotnú modrookosť, toto vysvetľuje *len jej* modrookosť. Ešte viac by vás nemalo uspokojiť, keby vám povedala, že ich má modré, lebo jej ich tak pomaľoval údajný Boh.

Keď chcete vedieť, prečo má tak modré oči, pričom sa zaujimate o modrookosť samotnú, tak vás to skôr vedie k úvahe: "Zistilo sa, že modré oči sú citlivejšie na svetlo. To je viac výhodné v oblastiach Zeme bližšie k pólom, kde slnečné lúče dopadajú šikmejšie, menej husto. Hm, máš nejakého severského predka, však?" A máte v rukách novú vedomosť, nie iba pomenovanie "Boh" pre zdroj modrookosti.

Miesto takejto hoci aj primitívnej analytickej úvahy teistickej hra na vysvetľovanie je, a teraz citujem: "Čím možno vysvetliť existenciu ľudského mozgu? Jedine myseľ, ktorá je ešte inteligentnejšia a rozumnejšia než ľudstvo, mohla stvoriť ľudský mozog." - lenže údajná *ešte väčšia* inteligencia by čelila *ešte väčšiemu* otázniku nad jej

inteligenciou, zbytočne robí vysvetlenie inteligencie ešte ťažším týmto predpokladom navyše.

Ale čo ak by ten podľa teba "menej pravdepodobný" predpoklad správny bol, ty neúnavný filozofko?

V tom prípade, že by božstvo zodpovedalo za stvorenie života a jeho vlastností, museli by sme konštatovať, že to nemôžeme nijako vysvetliť, iba ukončiť naše snahy záverom: odovzdalo sa to. Preto keď ideme vysvetliť vznik vlastností života z príčin, ktoré tieto vlastnosti nemajú, Boha môžeme ignorovať - jeho potvrdením by bol náš neúspech.

Lenže máme toto vysvetlenie a je jediné, ktoré máme - biológia s Bohom nič nevysvetľuje, iba opisujú čo sa deje, nie *prečo* sa to deje. Boh je odpoveďou typu *prečo* iba ak sa nepýtate na Boha. Ako uviedol Theodosius Dobzhansky: "*Niž v biológii nedáva zmysel okrem svetla evolúcie.*" Evolúcia je vysvetlením vzniku vlastností a hodnôt živých organizmov z iných príčin: rozmnožovacích a *iba rozmnožovacích*.

Čo je typické pre živé organizmy? Rozmnožovanie. Živé organizmy sú stále pod hrozbou zničenia vonkajšími silami, čo znamená, že aby sa ich vlastnosti odovzdali v čase ďalej, musia byť prenesené do ďalšej generácie. Prenášanie vlastností nie je presné - nemôže byť, nie sú dve dokonalé kópie na tomto svete. Takže pri každom prenesení sa vyskytnú určité väčšie či menšie zmeny. To znamená, že do ďalšej generácie sa presunú tie vlastnosti a ich zmeny, *ktorých účinok pomáha tomu, aby boli prenesené ďalej* - toto je jediný dôvod ich existencie.

Prečo jediný? Iné dôvody by boli týmto ZOŽRANÉ. Ak by mali iný dôvod, ak by napríklad Boh stvoril altruistických ľudí, ktorí by neboli bez mutácií pri rozmnožovaní, viac by sa v takomto prostredí samých bezvýhradných altruistov darilo rozmnožovať trošku viac sebeckejším z nich a vložená vlastnosť by postupne zmizla. Dajte človeku krídla, ktorých používanie je pre neho úžasné, ale nákladné a nevýhodné pre rozmnožovanie, a stane sa s nimi to, čo sa udialo človeku s chvostom a hadovi s nohami. Aby vôbec niečo zostalo, muselo by to pomáhať do rozmnožovania aspoň trochu, ako T-Rexovi jeho ťuťuli ručičky. Bez ohľadu na to, s akými vlastnosťami život *začínal* vtedy dávno pred evolúciou, každá vyvinutá vlastnosť života je stelesnením schopnosti sa v podmienkach odovzdať. Platí to pre fyzické aj psychické správanie.

Predstavu ako sa inteligencia evolučne vyvinula som opísal už [tu](#):

"Hoci samotný prirodzený výber je bez cieľa, nie je bez kritéria. V prostredí sú prítomné kritériá, že k rozmnoženiu vedie také a také správanie. No a jedince schopné dosahovať kritériá trošku viac sa rozmnožujú trošku viac. Ak je kritérium stále rovnaké, stačí vyvinúť jednoduchú priamu adaptáciu, niečo ako sval. No ak sú kritériá rôzne a menia sa, potom je prítomný požadovaný selekčný tlak, aby sa mohla vyvinúť myseľ, ktorá operuje tým spôsobom, že rozoznáva aktuálne kritérium aby ho dosahovala - uvedomuje si cieľ, na ktorom práve záleží."

To by bola inteligencia. A emócie?

"Odkiaľ pochádza ľudský hnev? Od víly Ľudskej Evolúcie, ktorá si myslela, že hnev bude hodnotná vlastnosť? Nervové obvody hnevu sú rozmnožovacím orgánom rovnako isto ako vaša pečeň. Homo sapiens má hnev preto, lebo hnevajúci sa predkovia mali viac detí. Neexistuje iný spôsob ako sa tam mohol dostať."

- Evolučná psychológia, E. Yudkowsky

Pozor, toto vôbec neznamená, že zvieratá by sa mali snažiť maximalizovať svoje rozmnoženie *vedome*, alebo že by život mal na rozmnožovaní vedieť *efektívne* spolupracovať. K tomuto článku silno odporúčam prečítať aj príspevky napísané Eliezerom Yudkowsky: [Cudzí boh](#) a [Evolučná psychológia](#). Rozoberá sa tam prakticky tá istá téma a nemienim to sem kopírovať. Už nikdy sa nebudete pozerat' na evolučnú teóriu s tým, že sa toho kým sme a našich moderných problémov netýka.

Pointou evolúcie je, že všetky vlastnosti života sú z rozmnožovania. A preto to, čo vraj nevzniká z rozmnožovania (duchovia, Boh) ich nemá ako mať. Alternatíva, že by z inej príčiny než je rozmnožovanie vznikali *práve tie isté vlastnosti*, pre bytosti, ktoré aj tak asi existujú len vďaka ľudskej predstavivosti, nestojí za reč. Toto otáča otázku naruby - otázkou pôvodne bolo:

Odkiaľ rozmnožujúci sa život dostal svoje vlastnosti?

Odpoveďou boli nerozmnožujúci sa veční bohovia a ľudia boli spokojní.

Teraz vďaka teórii evolúcie vieme, že tie vlastnosti život získal z rozmnožovania.

Zostáva teda otázka, odkiaľ by ich vôbec mohol mať ten Boh, bez histórie predkov? Há?

Takto formulovaný evolučný argument som nepočul od žiadneho Dawkinsa, je môj vlastný. Podporuje ho už fakt, že všetko živé sa rozmnožuje odovzdávaním kúskov genetickej informácie zo seba, čo je celkom špeciálny druh rozmnožovania. Ľudia trpia malou predstavivosťou, ak to nepovažujú za špeciálny spôsob.

Živočích by sa mohli rodiť z ľahní spontánne vznikajúcich v prírode, ktoré by vznikali v dôsledku inteligentného dizajnu (ID) zemského povrchu, alebo priamo ako diela Boha. To by zabezpečilo, že by sa tvory nemenili v dôsledku odovzdávaných mutácií a prirodzeného výberu, a vznikali by dokonale rovnaké ako v čase stvorenia. Navyše nemuseli by byť zaťažené všetkými ťažkosťami spojenými s rozmnožovaním (a veru že ich je!) a len by si užívali krásu sveta a jeho pôžitky s jedlom na stromoch a podobne. To by bola paráda!

Lenže takéto rozmnožovanie nemá žiaden druh. *Ani jeden*. ID uprednostňuje tento spôsob na úkor rozmnožovania zo seba, keďže by bol fakticky inteligentnejší. Prečo by dizajnér uvedomujúci si, že keď nechá druhy rozmnožovať sa zo seba, začnú sa diať zlé veci, to neurobil nejako takto - alebo v prípade, že by to nečakal, nezabránil zlým zmenám, keby už boli evidentné. Zvieratá predsa nemôžu byť obviňované za ovocie poznania zjedené ľuďmi, ak aj priznáme absurditu, že ľudia ako celok áno. A keby sa vyskytoval aspoň *jediný* druh s takto inteligentne navrhnutým rozmnožovaním!

Zato z pohľadu evolúcie by boli iné spôsoby rozmnožovania celkom nevysvetliteľné. Zložitost' vznikajúca prirodzeným výberom si vyžaduje množstvo opakovaných úprav

genetickej informácie, čomu priamo zodpovedá rozmnožovanie zo seba. Ak by náhle niekde vznikla liaheň, ktorá by chrlila komplexitu života, ktorá by sa už viac nerozmnožovala, v základoch by to otriaslo teóriou vyžadujúcou kumulatívny vznik komplexity prispôsobenej na život v okolitom prostredí, a bolo by nutné seriózne sa zamyslieť nad nejakým ID, ak by sa vyskytovali takéto prípady. Rovnako tak v základoch by malo ID otriasť, že sa nevyskytujú. Už samotný spôsob rozmnožovania dáva zmysel len ak je rozmnožovanie *jediným* optimalizačným procesom vývoja života, všetkých jeho vlastností a hodnôt.

Keby som mal sem opísať ako rozmnožovanie zodpovedá za všetky vlastnosti života, bolo by to nie na kapitolu, ale na knihu a s odbornými podrobnosťami na celú veľkú knižnicu. Koho by to zaujímalo nech si prečíta príslušnú literatúru. Tu sa špecializujem na hrubý opis najmä *hodnotových* vlastností ľudí - prečo pri určitých činnostiach trpíme a sme obšťastňovaní, prečo čokoľvek haníme a prečo čokoľvek oceňujeme. Práve toto sú tie vlastnosti, na ktorých nám záleží, a bez ktorých si duchovno nikto nepredstavuje. Netvrdím, že môj opis toho je na odbornej úrovni - ale v rámci *filozofie* áno.

"V prírode neexistujú odmeny ani tresty, existujú dôsledky." - Robert G. Ingersoll

Má pôžitok zmysel sám o sebe? *Pre nás* áno, ale nie pre príčinu a následok - pôžitku musí zodpovedať určitý kauzálny efekt, a veru zodpovedá: príjemno vyhľadávame a nepríjemno sa vyhýbame. Bez zodpovedajúceho efektu by tieto vlastnosti nemali prečo vzniknúť a existovať. V tomto zmysle možno povedať, že nebo a peko, kde šťastie a utrpenie nesúvisia s rozmnožovaním, nemajú prečo existovať (zatiaľ čo ako fiktívny prostriedok ovplyvňovania neznalých ľudí áno). Ak je pravda, že všetky vlastnosti života sú z rozmnožovania, potom by nás všetko príjemno malo stimulovať robiť to, čo rozmnožovaniu našich predkov prospievalo, a všetko nepríjemno stimulovať vyhýbať sa tomu, čo rozmnožovaniu našich predkov neprospievalo. A evoluční teoretici tvrdia, že práve tak tomu je - teraz už len pozrieť sa na ľudí, či sa podľa toho správajú, a je to *presne* tak... uvážte sami...

Sex - priamo zodpovedá za rozmnožovanie a ľudia v produktívnom veku ho majú veľmi (no dobre...) VEĽMI radi. Sexualitou sme doslova posadnutí, už len počuť to slovo v nás niečo zobudí. Kondómy či antikoncepcia v histórii rozmnožovania, ktorá utvárala naše pudy, spoľahlivo neexistovali, takže si užívame sex aj s nimi, aj keď nás to *dnes* nerozmnožuje. Evolúcia neplánuje ako predchádzať budúcej antikoncepcii a pornu. Jednoducho sa nám vyvinuli stimuly pre sex aktivujúce sa v danej situácii bez vedomej túžby mať deti. Výsledkom toho je, že sme vymysleli ako dosiahnuť uspokojenie bez rozmnožovania a oddeliť tieto dve veci. To je zjavné zlyhanie ID človeka, dokonca aj keby Boh nebol pro-life a bezdetný sex nebol hriechom, keďže uspokojenie máme z aktivity, ktorá nie je na nič okrem uspokojenia samotného dobrá, pričom na jej dosiahnutie venujeme značnú časť spoločenského úsilia,

myšlienok a... no... masturbátori vreckoviek. [Čo nás to vedieš robiť](#), slepá evolúcia? O koľko inteligentnejšie by bolo, keby ľudia cítili to isté uspokojenie pri verejnoprospešnej práci? Keby kričali "ó Bože, áno, áno!" počas pondelkovej rannej zmeny?

Partnerská láska - vedie partnerov byť si navzájom verní a ťažiť z tejto dôvery istotu pomoci pri výchove detí. Zamilovanosť je na začiatku extrémne silná a po niekoľkých rokoch v mnohých vzťahoch vyprchá - ako uvádza Dawkins, zamilovanosť zabezpečuje lojalitu partnerov v najkritickejších časoch starostlivosti o dieťa, ktoré nesie ich gény. Čím kritickejšie sú tie časy a snaha udržať si partnera, tým viac sa aktivuje zamilovanosť, podobne ako adrenalínové chvíle [a tretia nepriateľská strana](#) utužujú vzťahy. Nie je vari partnerská láska, zamilovanosť, či láska k vlastnému dieťaťu inteligentný dizajn? Okej, je to aj v prospech rozmnožovania, jasné, ale nie je to inteligentné? Položte si otázku: Obetoval by milujúci človek svojho milovaného na záchranu dvoch cudzích nemilovaných ľudí? Najskôr nie. Alebo lepšie povedané: Cítil by človek zármutku menej, keby zomrel jeho blízky, než cudzím ľuďom na opačnom konci sveta dvaja blízki? Určite nie. Je správne milovať všetkých, neuprednostňovať tých, ktorí pracujú na šírení našich génov? Jasné. Dokiaľ však platí evolúcia "sebeckých" génov, dovedy sa takýto prístup nemôže stať skutočnosťou. Môže sa len rozložiť práca na šírení našich génov medzi širšie spoločenstvo, ale nie vyvinúť nezávislosť na šírení génov. Keby Boh vytvoril genetiku stabilne - tak, že by stavala mutácie a teda evolúciu mimo zákon, a nastavil správanie ľudí dokonale altruisticky - len vtedy by bola láska v súlade s ID. Vtedy by spoločnosť bola celkom otvorená a priateľská. Neuzatvárali by sa partnerstvá, nebolo by treba, pretože každý nepartner by vás miloval a pomáhal vám rovnako. Keby jeden videl, že druhý potrebuje pomoc, sám by potreboval poskytnúť tú pomoc, ako jeden organizmus. Obmedzovanie lásky do partnerstiev, rodín a národov je negatívna skutočnosť, ktorá je v súlade s evolúciou. To uberá z dokonalosti lásky, ale nie z jej čara. Si výsledkom tisícich lások tvojich predkov.

Muži a ženy sa líšia v tom, čo im umožňuje mať čo najviac detí - muž dieťa len splodí, ale žena je navyše viazaná k ťažkostiam s jeho odnosením a dojčením. Mužom sa evolučne oplatí oplodniť čo najviac žien, ženám zasa pripustiť si k telu len toho partnera, ktorý dáva najavo spoľahlivú chuť sa o ňu a dieťa starať. Tomu priamo korešponduje naše vnímanie: muži sú viac na sex, ženy na lásku. Len do tej miery, do akej musia uspokojiť potreby opačného pohlavia aby si ho udržali, zdieľajú opačný stimul. Ženy podľa štatistík viac než muži žiarlia, keď má partner silné emocionálne putá k inej - pretože to oslabuje jeho starostlivosť o ňu (a jej dieťa), pričom muži viac než ženy žiarlia, keď partnerku sexuálne priťahujú iní - pretože ho to môže dostať do situácie, kedy on sa bude o ňu a deti starať, zatiaľ čo ich počala s iným, čo je evolučne sakra nevýhodné. Ženu najviac uspokojí princ na bielom koni, verný mocný ochranár, muža najviac hárem zdravých zrelých dievčat. Presne to, čo je evolučne výhodné. A čo ID? Nuž, je toho veľmi veľa, čo možno kritizovať po etickej stránke. A množstvo problémov spôsobuje existencia druhého pohlavia. Pretože keď chce muž šíriť svoje

gény, rozosievať svoje semeno po ženskej populácii, nevyhnutne sa dostáva do 1.) konfliktu s inými mužmi, 2.) žena sa dostáva do konfliktu s inými ženami v boji o lepšieho partnera a 3.) muž sa dostáva do konfliktu so ženami, pretože ich chce čo najviac oplodniť a opustiť, zatiaľ čo ony pochopiteľne takéto evolučné vykoristenie pre seba nechcú. Ak by existovalo iba jedno pohlavie, ktoré by otehotnelo vtedy kedy by sa rozhodlo, že je správny čas, ušetrili by sme si mnohé boje o vplyv, znásilnenia, a rôzne všemožné hašterenia, pri ktorých si ani nie sme vedomí, že toto by im predchádzalo. Avšak nie je to tak, keďže jednopohlavné rozmnožovanie sa pre nízku genetickú rozmanitosť horšie vysporiadava s mutáciami a svojou predvídateľnosťou uľahčuje prácu iným druhom vo vzájomnej súťaži - podmienky, ktoré by stvoriteľ v prvom rade nemal dôvod stvoriť.

Prečo sú púštne líšky zlatožlté a polárne biele? Pretože líška, ktorá bola sfarbením menej nápadná, sa viac rozmnožila. Extrémne druhy maskovania má hmyz, ktorý vyzerá ako vetvička a listy stromu. Vyslovene závisí od toho, aby bol nenápadný. Tam to zašlo do dokonalosti.

Prečo sú kvety pestré? Pretože opelené sa rozmnožia a aby sa tak stalo, musia nalákať včely.

Prečo sa nám páčia kvety? Pretože kde sa darí im, tam sú včely, ktoré oplodňujú aj ovocné stromy. Zberači, ktorí išli ku kvetom, nachádzali jedla viac a rozmnožili sa.

Prečo máme strach z hmyzu a hadov aj keď nie sú jedovaté? Pretože všeobecne ľudia nevedeli, ktoré ich druhy sú a nie sú nebezpečné, preto všeobecný odpor prospieval. Spoločenstvá, v ktorých je toto info všeobecne známe, sa boja menej.

Prečo sa jeden druh vyvíja (človek) zatiaľ čo druhý je stále rovnaký (krokodíl)? Pretože za určitých podmienok sa môže dosiahnuť stav, kedy žiadna mutácia neprináša výhodu a druh zostáva naprieč časom nezmenený. Prečo má kaktus trne? Lebo tie, ktoré od trňovitosti mali ďalej, boli niečím zožrané radšej. Prečo sa mláďatá radi hrajú? Spoznávajú. Kto lepšie spozná okolie a limity svojich schopností, lepšie skončí.

Prečo muži sledujú ženské prsia? Pretože sú znakom, či potenciálne bude mať jeho dieťa dost výživy.

Prečo sa chlapcom páčia dlhé dievčenské vlasy? Sú znakom jej zdravia, ale môžu hrať rolu aj iné faktory. Sú prekážkou pri agresívnom správaní, naznačujú poddajnosť.

Prečo dievčatá sledujú svaly chlapcov? Pretože sú znakom, či by ich vedeli ochrániť voči iným mužom. Prílišné svaly sú však negatívom - najmä pre menej silné dievčatá, pretože sú znakom, že takýto muž by ich chcel využiť na viac než len jej ochranu.

Prečo sa deťom nepáči keď sa ich rodičia bozkávajú? Pretože to vedie k súrodencovi, ktorý by ich ochudobnil o zdroje od rodičov. Veľa chlapcov je hanblivých oslovovať dievčatá - ako môže takáto vlastnosť pomôcť im mať deti? Lenže dievčatá chlapcov sledujú a túto vlastnosť hodnotia kladne, pretože znižuje pravdepodobnosť, že im takýto bude zahýbať. Preto sú muži hanblivejší v krajinách, kde ženy majú slovo pri výbere partnera, zatiaľ čo sú drzí v krajinách s nútenými sobášmi, takže ich musia zahaľovať od hlavy po päty aby cudzích drzích mužov neprovokovali. Aby zakryli

zjavnú demoralizáciu svojej spoločnosti oproti ostatným, ktoré toto robiť nemusia, tak to samozrejme museli zdôvodniť náboženstvom, že Boh si to tak praje...

"my sme tí dobrí, poslušní".

Prečo precitujeme až krutú bolesť? Pre bolesti žien pri pôrode má teológia vysvetlenie, že Boh ich tým obdaril za trest. Za hriech, ktorý sa na nich prenáša po Eve, ktorá porušila prikázanie Božie. Podobné vysvetlenie má aj pre ostatné krutosti. Evolúcia má iné: zranený, ktorý kričal, sa rozmnožil. Pri pôrode je nutné pomáhať a evolúcia uprednostňuje ženu, ktorá trpí a preto vreští viac, ak jej vďaka tomu viac pomôžu. Podobne je to s ostatným. Strach z výšok, uzavretých priestorov. Koho bolí brucho zostane ležať keď má, zub až keď bolí viac tak človek prekoná svoju hrdosť a požiada o pomoc. Príliš hrdinsky zvládať svoje zranenia [je problém](#). Napriek tomu odstrániť extrémne bolesti by bolo etické - vzdelaný človek vie, že musí riešiť, keď má zlomenú ruku. A sú aj horšie veci, ale ja som mal zlomenú ruku ako dieťa po páde z bicykla. Človeku sa chce v tej chvíli ruke povedať: áno, riešim ťa, tak už nekňuč! Evolúcii však vôbec nezáleží na komforte, to je iba nástroj. Platí to aj opačne. Kto by bol citlivý až príliš, toho by ostatných omrzelo stále ratovať. Najmä mužom sa oplatí pôsobiť nezlomne, dávať najavo, že sú schopní sa postaviť za to, čo chránia. V súčasnosti v bezpečných kútoch sveta nie je maskulinita prakticky až tak dôležitá. Ženy s fyzicky slabými mužmi sa rozmnožujú tak ako so svalovcami. Ale svaly sú stále uprednostňované zo zotrvačnosti, keďže zastaralé preferencie ľudí sú súčasťou moderného prostredia. Muži posilujú nie preto, aby svaly použili, ale aby sa páčili.

Prečo nám jedlo voní a to čo z nás vychádza smrdí? Na to si už asi vie každý odpovedať. Čerstvé jedlo je výživné, kým to, čo z nás vychádza, toho sa treba akurát zbaviť. Komu to smrdelo, ten sa rozmnožil. No aby sme mohli povedať, že je to inteligentný dizajn, nemali by tie isté časti tela slúžiť aj na sexuálne radovánky aj na vylučovanie. Ale radšej zmeňme tému...

Prečo máme radi hudbu? Pretože koordinovanosť zvukov je znakom spolupracujúcej skupiny, ktorej sa oplatí byť súčasťou.

Prečo existuje homosexualita? Pretože kým u samcov gény za to zodpovedajúce rozmnožovací potenciál ničia, u samičiek zvyšujú plodnosť, takže je to životaschopné. Základnou jednotkou rozmnožovania je gén, nie jedinec. Kto povie, že homosexualita je proti prírode, sa vôbec nerozumie jej genetike a tomu ako je možné, že sa vyskytuje u stoviek živočíšnych druhov.

Prečo také antilopy nemajú oči vzadu aby mali širší rozhľad? Bol by to zákerne zlý dizajn keby boli dielom plánujúceho dizajnéra, lenže jednotlivá mutácia vedúca k novým očiam neprináša okamžitú výhodu, aby sa oči vzadu mohli vyvinúť postupne - čo ju prináša, je posunutie očí do strán.

Prečo kýchame? Dýchacie cesty sa tým ohrievajú, aby sa v nich proti chorobám udržalo teplé prostredie.

Prečo zívame? Mozog sa tým ochladzuje a dáva najavo unavenosť ostatným. Prečo je to nákazlivé? Prejav sympatie s oddychom.

Existuje mnoho ďalších takýchto otázok a odpovede na ne si vie vyhľadať každý, kto je ako ja, koho to zaujíma.

Kreacionista:

"Ľudské oko potrebuje okolo 40 podsystémov pracujúcich spolu v harmónii jednej s druhými. Logicky - všetky sa museli objaviť naraz spolu, alebo by sme boli slepí. Nazývame to neredukovateľná zložitosť."

Iste; oko sa nemohlo vyvinúť postupným pridávaním súčiastok súčasných systémov jednu za druhou. Ale to neznamená, že by sa mali objaviť naraz. Prečo nie? Trošku viac rozmýšľajme...

Predstavme si najjednoduchší prípad "neredukovateľnej" zložitosti - dva gény navzájom závislé, spĺňajúce určitú funkciu a *nefunkčné jeden bez druhého*. Ak uvažujeme o vývoji svojou úzkoprsou predstavivosťou, že prvý gén musel mať takú podobu akú má jeden z týchto dvoch, potom prideme k záveru, že vývojom cesta nevedie. Ale ak bol najskôr gén, ktorý poskytuje evolučnú výhodu aj sám, a potom prišiel gén, ktorý je závislý na prítomnosti prvého génu, potom prvý gén bude nahradený génom, ktorý efektívnejšie spolupracuje s druhým, a **prvý gén, ktorý tejto dvojici umožnil vzniknúť, zanikne**.

Inak toto je prípad "neredukovateľnej" dilemy: Čo bolo prvé - vajce, alebo sliepka? Najskôr bolo vajce - ale pôvodne dinosaurie, z teropodov sa postupne vyvinuli sliepky a slepačie vajcia a máme tu neredukovateľnú otázku čo bolo prvé. Otázka skôr znie: čo je pre vás ešte dinosaur a čo je už sliepka?

Ale toto je iba najzákladnejší príklad redukcie údajnej neredukovateľnosti. V skutočnosti vznik všetkých komplexných orgánov funguje tak, že najskôr príde prvý samostatne aspoň trošičku výhodný gén, potom druhý, tretí a tak ďalej až po celú armádu génov, ktoré pridávajú určitú výhodu samostatne. Tie navzájom spôsobujú účinky, pričom určité ich kombinácie budú efektívne a určité budú zlyhávať. Výsledkom jednoducho musí byť, že pôvodná podoba sa pretvorí a všetko nespoločujúce na rozmnožení jedinca v ďalších štádiách vývoja zanikne. "Neredukovateľná zložitosť" nie je len možným výsledkom evolučného procesu; je *nevyhnutným výsledkom* každého orgánu, ktorý sa už vyvíjal dostatočne dlho, aby bola jeho pôvodná dejová línia stratená v prospech spolupracujúcejšieho systému.

A čo úplný začiatok vývoja oka? Ako môže nastať prvý krok od slepého k na-svetlo-reagujúcemu systému? A vôbec, ako môže začať vývoj komplexnejších vlastností z prvého replikátora, ktorý sa rozmnožuje iba tým, že skladá okolité látky do svojho tvaru?

Najskôr to budú určité replikátory bez schopnosti vidieť, ktoré poháňa prirodzený výber určitým smerom - povedzme, že hlavnou zložkou výberu je, že replikátory so schopnosťou dostať sa do prostredia s teplom budú schopné rýchlejšie sa rozmnožiť, pretože teplo rozpúšťa na to potrebné látky. Replikátory pohybujúce sa spôsobom, kedy spolupracujú na vzájomnom pohybe, budú úspešnejšie - tak ako pelotón šetrí

energiu každému cyklistovi. Preto sa budú zhlukovať. A vplyvom okolnosti, že zdrojom tepla je svetlo, do hry bude vstupovať nová zložka výberu, kedy určité zhľuky replikátorov so schopnosťou ísť za svetlom budú úspešnejšie. Takto sa začnú koncentrovať k sebe na miestach najväčšieho svetla. Tie, ktoré toto svetlo najefektívnejšie využijú, budú zasa najúspešnejšie a tak možno určité bunky začnú krok za krokom nadobúdať rané formy fotosyntézy, a iné spôsob, akým svetlo využijú pre orientáciu a podobne.

Toto nemá vysvetľovať "takto presne sa to dialo a verím tomu"; toto má zmeniť váš stav mysle z "*neviem si predstaviť ako by sa X mohlo čo i len v princípe vyvinúť postupne, takže Boh*" na "*ahá, takže aj toto sa v princípe mohlo nejakou stať aj tou evolúciou*".

A čo úplný začiatok života? Ako sa objavil prvý replikátor, ktorý nevznikol z iného replikátora? Evolučná teória rieši rozmnožovanie, nie samostvorenie, to je vec abiogenézy. Táto otázka je nezávislá od otázky pôvodu vlastností života, ktoré vznikajú nabalovaním zmien. Ale aj tak, ako to vysvetliť?

V rámci akceptovania dôkazov o tom, že medzi prvými prejavmi života boli baktérie a sinice, je zjavne Božia aktivita veľmi neelegantným vysvetlením - znižuje to Božiu moc až k päte, že iba toľko je Boh schopný stvoriť - semienko života ponechané napospas všetkým ťažkostiam vývoja. To nepripomína Boha, ale otca čo opustil svoje deti v temnom lese hneď ako sa narodili - alebo otca čo ich tam zámerne umiestnil. Navyše vysvetľuje tento malý otáznik veľkým predpokladom Otca navyše. Miesto toho je oveľa pravdepodobnejšie, že z prvkov a zlúčenín sa sformoval vzor, ktorý automaticky premieňal okolité prvky a zlúčeniny na svoje kópie, čím sa odštartoval mechanizmus prirodzeného výberu.

Táto udalosť je izolovane extrémne nepravdepodobná. Chemické zlúčeniny pod elektrickým prúdom môžu skákať a ich väzby stuhnúť, ale aby sa zložil mechanizmus replikovania, vyžaduje si to tanec, ktorý je vzácnejší ako všetky výhry v lotérii. A to je v skutočnosti *pozitívna* indícia o tom, že takto život vznikol.

Čože? A to už ako?

Pointa je v slove: udalosť je "izolovane" nepravdepodobná. To znamená, že keby ste si vybrali *konkrétne* planétu vo vesmíre, tak by sa to na nej s extrémnou pravdepodobnosťou nestalo. Kto očakáva, že by to malo ísť hladko, ten má problém. Veľký problém. Preto Fermiho paradox.

Ale vesmír nemá iba jednu planétu - zďaleka nie. Ešte pri všetkej neznalosti, ktorú o veľkostiach vesmíru mali naši predkovia, ktorí nevedeli nič o iných planétach, znie vznik života z neživota tak absurdne ako očakávať, že jedna náhodná planéta splodí na sebe život. Lenže dnes už vieme, že vesmír má *absurdne* veľa planét, ktoré sú, až na tú našu, mŕtve - z toho, čo sme videli. Preto je naopak absurdné, keby spôsob vzniku života *nevyžadoval* extrémne zhody okolností. Nesedelo by to s pomerom života voči neživotu, ktorý je zúfalo malý.

A ako som spomenul v [Klame inteligentného dizajnu](#), s logikou "Práve naša planéta mala mať život - vysvetli toto!" by sme hovorili to isté na každej. Vy ste sa vyskytli

kvôli tomu, že práve Zem je živá, život sa nevyskytol kvôli tomu, aby zabezpečil, že budete žiť práve na Zemi. Nie, nemala mať práve naša planéta život, nikto sa o to nemusel starať, nikto nedržal pred sebou plán Zeme, podľa ktorého by staval. V determinizme vesmíru bolo vpísané, že to bude naša planéta - no determinizmus samotný je úroveň čisto spontánnych reakcií.

Kocky sú hore s číslami, ktoré zodpovedajú tomu, že ich nikto po hode neotáčal, aby bola na viacerých šestka. Rovnaké pozorovania o vesmíre by sme mali aj keby naša šestka bola naplánovaná aj keby nie, takže ten predpoklad plánovania je celkom nadbytočný k tomu, aby sa to stalo. Plán je vo vesmíre veľmi vzácnou formou príčiny, takže je extrémne nepravdepodobný, keďže nemáme indície, ktoré by to prevážili (akými sú pozorovania tvorivých ľudí na našej planéte vo vzťahu k vysvetleniu výtvorov na našej planéte, ktoré zodpovedajú tomu, čo oceňujeme). Na rozdiel od toho by ste museli dodatočne vysvetliť, prečo by Boh mal záujem stvoriť takmer mŕtvy vesmír, ktorý sa absolútne prieči charakteru, ktorý je božskému záujmu pripisovaný. Veriaci by potrebovali cestu vesmírom, aby si uvedomili, v akom svete žijeme. Trošku prefackať. Ale aj ateisti.

Vzácnosť vzniku života musí zodpovedať vzácnosti jeho výskytu vo vesmíre. **Absencia uľahčovateľa problémov pri vzniku života je preto súčasťou vysvetlenia pozorovaného.**

Odmietavé reakcie kreacionistov na evolúciu často obsahujú tvrdenie, že "evolucionista musí veriť viac veciam než kreacionista". Zamyslel som sa trochu nad tým. Evolúcia je P-O-S-T-U-P-N-Á, takže sa musí stať veľa KROKOV, kým Božské Stvorenie je oproti tomu JEDNO BUM a hotovo. Tvrdia teda implicitne, že pri evolúcii sa museli stať všetky tieto jednotlivé kroky aby vôbec celá teória mohla byť pravdou, zatiaľ čo pri Stvorení stačí aby platila iba jedna udalosť, ktorá by za všetko zodpovedala. *Neznie* to tak hlúpo. *Zdá sa*, že toto tvrdenie je podporené logikou priťažujúcich podrobností (ktorá je druhou časťou [článku](#) o Occamovej britve).

Nie je tomu tak. Kreacionisti pletú, ako inak, hrušky s jablkami. Jedná sa o jeden z argumentov, ktoré platia v presne opačnom zmysle. Počas rozmýšľania o tomto argumente som si spomenul na výrok so satiristickej [Necyklopédie](#) (vstup na vlastné riziko):

"Evolúcia je nedokázateľná! Nájdením fosílie nejakého medzičlánku vzniknú len dve nové medzery!" - Joseph Ratzinger (Benedikt XVI.)

Čiže logika znie: čím viac dôkazov o evolúcii získame, tým viac bude medzier, čiže krokov, ktoré sa všetky museli stať aby teória ako celok platila. Aby sa človek vyvinul evolúciou musela sa stať aj udalosť jedna, aj dva, aj tri, zatiaľ čo pre božské stvorenie tu musel byť len onen Boh, ktorý to mal naraz urobiť, nevedno síce ako.

Lenže čím viac medzikrokov k sformovaniu niečoho dokážeme určiť, tým viac je verzia dokázaná a vysvetlená. A zase: čím menej o krokoch vieme, čím menej sme ich našli, tým je menej vysvetlená a pravdepodobná. Kroky sú nutnou súčasťou každej teórie - z nich sa skladá. Práve to, že ich veľa vieme určiť dáva teóriu dokopy, potvrdzuje ju.

Existencia Boha je len tvrdená bodka, ani nie objavená, na rozdiel od bodov, ktoré približne vykresľujú krivku evolúcie.

Ako by mal človek uvažovať, aby penalizoval zložitost' hypotézy správne? V prípade priťažujúcich podrobností sa penalizuje *súčet* tvrdení: je pravdepodobnejšie, že "človek vznikol evolúciou" než "človek vznikol evolúciou a tento tu bol jeho predok". Nepenalizuje sa tvrdenie "človek vznikol evolúciou", keď sa pridávajú upresnenia ako presne. Upresnenia penalizujú danú evolučnú teóriu, daný súčet tvrdení, nie samotnú evolúciu. Podobne ako "Boh stvoril život" sa nepenalizuje upresneniami, že "začal s rastlinami" a "je proti potratom" - penalizuje sa súčet týchto tvrdení. A už vôbec nedochádza k penalizácii hypotézy, keď sa jej upresnenia potvrdzujú nálezmi skamenelín medzičlánkov, vrstvami v pôde, tektonikou, polčasom rozpadu prvkov atď.

Nad všetkou tou idealizáciou schopnosti "Boha" čokoľvek stvoriť, uvedomte si, že živé organizmy sa skladajú z obzvlášť jemných systémov na molekulárnej úrovni. Pri akte tvorenia je človek obmedzený svojou veľkosťou a aj za pomoci mimoriadne presných prístrojov je obzvlášť problematické na tej mikroúrovni niečo funkčné vytvoriť, pretože z veľkej úrovne organizácie sa sily ťažko prenášajú do malej úrovne organizácie, čo zabraňuje cieľu niečo tak malé a zložené takto *zvonku* vytvoriť. Dá sa to prirovnať k spleťaniu koberca z jednotlivých vlasov pomocou hrubých prstov. Ak máme uvažovať o Bohu tak, že je stvoriteľ *zvonku* všetkej tej zoptimalizovanej chémie a nie stvoriteľ, ktorý je jej súčasťou, potom to pre tento koncept naozaj nevyzerá ružovo. Dokonca môžeme namieriť argument o neredukovateľnosti proti stvoreniu, pretože pri stvorení všetkých orgánov jeden po druhom v ich finálnej podobe tie predošlé bez zvyšku tela zlyhávajú pred ich spojením. Neschopnosť ľudí ako stvoriteľov vytvoriť vlastné mikrobiostroje je indíciou proti princípu ich stvorenia *zvonku*, nie indíciou, že "keď to nevieme stvoriť my *zvonku*, musel to stvoriť Nieкто Iný *zvonku*". A evolúcia je PROCES, ktorý je súčasťou replikovania na akejkoľvek úrovni organizácie, nie osobný Boh ako ENTITA.

Živé organizmy sú príliš zložené aby boli stvorené do funkčnosti naraz ako hodinky v dielni a nie postupne prirodzeným výberom. Naše telá majú vlastnosti, ktoré by stvoriteľ nemal dôvod nám dať, zato sú znakom evolučného vývoja. Takým veľkým znakom je, že sa skladáme z jednotlivých replikátorov - buniek. Je to pozostatok toho ako vôbec mnohobunkovce vznikali, ako spolupráca jednobunkovcov spojila replikátory do rozmnožovania sa pomocou spoločných projektov. Spoluprácu však určité mutácie môžu narušiť a vtedy jedinec ako celok kolabuje. Inými slovami, rakovina.

A samozrejme, máme tu také jasné fyzické úkazy ako je postupná zmena lebky našich predkov, či chodidla, keď ich životný štýl zliezol zo stromov. To ani nie je také vzrušujúce na dokazovanie.

Samotné starnutie je však tiež odkazom evolučného vývoja. Starneme a rodíme sa, pretože ako projekty génov môžeme byť zranení a preto k ich prežitiu a rozmnoženiu vedie to, že v určitom intervale obmieňajú svoje projekty. Životný interval týchto

projektov sa vyvíja podľa toho, aký je nutný čas na to, kým rodičia zabezpečia podmienky pre svoje rozmnoženie a prípadnú podporu potomstva do úspechu v daných podmienkach. Čím viac je pre rozmnoženie potrebné potomstvo od rodičov vzdelávať, tým väčší je selekčný tlak pre dlhovekosť. Dlhovekosť je podradená pre rozmnožovanie - ak mu neprospieva, nevyvinie sa.

Starnutie a umieranie organizmu je hlúposť, ktorá by vôbec nemusela byť. Vytvoriť bytosť, ktorá nestarne, nie je technický oriešok. Proste vymeniš hardware. Ale evolúcia na to nemá dôvod. Jediniec zvyčajne býva skôr či neskôr zranený do neschopnosti a skôr sa odovzdajú gény, ktoré sa nesnažia ho príliš opravovať, ale vyžmýkať ho v boji o zdroje rozmnoženia a presunúť sa na novú palubu. Jedinca tým trpia.

Inteligentný dizajnér živých tvorov by nefungoval ako výrobca elektroniky, ktorý schválne tvorí spotrebiče s krátkou životnosťou, aby na zákazníkoch viac zarobil. Inteligentný tvorca, ktorý by na rozdiel od evolúcie hľadel na životnosť tvora a nie jeho súčiastok, by vytvoril tvory, ktoré by nestarli, iba si vymieňali tie súčiastky, ktorým by dochádzala životnosť. Ak by Boh dokázal vytvoriť starnúce živé tvory, nemal by problém vytvoriť ani toto - nie je to o nič zložitejšie. Keď sa inteligencia naučí stvoriť inteligenciu, bude to takto. Preto transhumanisti hovoria o nesmrteľnosti a digitalizácii vedomia. Noam Chomsky povedal, že teológia je založená na myšlienke, že Boh je imbecil, ale ja by som k tomu dodal, že by bol imbecil zámerne, pretože stvoriť jedinca tak aby si menili súčiastky je oveľa ľahšie a s oveľa lepšími etickými výsledkami než ísť na to cez biológiu aby si... *gény menili jedinca*. A je toho viac...

Ľudský mozog nie je sebamodifikujúca umelá inteligencia - nemôže zmeniť zmýšľanie svojej časti, keď sa ako celok rozhodne, že by to bolo optimálne. Napríklad keď si človek uvedomí, že jeho túžba po nikotíne z cigariet je nevhodná, nemôže ovplyvniť svoju časť mozgu, ktorá za túto túžbu zodpovedá, aby prestala. Neschopnosť sebaovládania je veľkou slabinou ľudí. Je človek na obraz Boží? Podľa Biblie áno, podľa Biblie má aj Boh problém so sebaovládaním. Zjedla si to? Veď som ti to zakázal! Bum tam prekliatie ľudstva!

Ale správna otázka znie: vyhovuje vám taký Boh, ktorý vám do tela zavedie čerta a nepovie vám, ako sa ho zbaviť? My ľudia snád' raz tento míľnik dosiahneme a ovládneme naše gény, ktoré budú tancovať ako my budeme písať a nie naopak. Dotiahneme technológie ako CRISPR-cas a demokratizujeme ich využívanie. Za snahu to stojí, aj keby to malo priniesť koniec toho, čo poznáme.

Ale s verejnou podporou vývoja technológií zavádzaných do tela to nevyzerá ružovo, keď už aj očkovanie na koronavírus bolo pre mnohých príliš. Ľudia akoby videli v lekárskej vede triedneho nepriateľa a radšej chceli umierať. Hlavne, že prirodzene. Najlepší bol komentár jednej pani: "*Po podaní vakcíny už nebudete na Boží obraz.*" No veru, nebudem na obraz slepého hlúpeho boha, to ma naopak teší.

Keby len vo vzduchu bolo viac kyslíku aby sme nemuseli toľko dýchať a mohli narásť väčší, pretože by sme boli na to dosť okysličovaní, tak ako dinosaury... lenže boli to rastliny, ktorých bolo za dinosaurov a pred nimi viac, tak vďaka tomu. Alebo keby sme dýchali cez iný otvor než jeme, ušetrilo by to kopu problémov. Keby iné planéty boli obývateľné, mohli by sme robiť medzihviezdne párty... Ľudia si nechcú priznávať, o aké možnosti prichádzajú, a tak sa presvedčajú, že takto je to od Boha, takto je to najlepšie a inak to nemôže byť. O koľko potenciálu touto mentalitou prichádzame! Nikto tu nesľubuje zázraky z krátkodobého hľadiska, ale z dlhodobého sme [už dostali lekciu](#), že možnosti pokroku podceňujeme.

To nie je len, že stvorenie "nie je dokonalé, pretože naše hriechy". To je, že ak Boh má tú moc, ktorú mu pripisujú teisti, potom to musí byť taký idiot, že aj inteligencia myši v kombinácii s Jeho mocou by vytvorila OMNOHO lepší vesmír. Áno, ja viem, želala by si nekonečné pláne plné najlepšej potravy a párenia bez dravcov, hemžiace sa jej potomstvom až na večné veky, nič príliš kreatívne. No keby sme sčítali vedomý pôžitok v tom svete, bolo by ho určite viac než v našom. A pripomínam, že ja tu nie som ten, kto robí z Boha idiota, to robí ten, kto verí, že len tak dobrý život ako je na Zemi by Boh vytvoril alebo nechal zdegenerovať.

Keby Boh existoval, mal by dôvod byť hrozne urazený na veriacich, nie na ateistov. Ateisti sú tí, ktorí zdôrazňujú, že skutočný Boh by to spravil lepšie.

Nehostinnosť vesmíru? Kalamity na Zemi? Choroby? Zlý dizajn života? Starnutie? Zabíjanie živých tvorov pre mäso, miesto toho, aby rástlo bez nervového systému? Boj života proti životu miesto spolupráce? Áno, dávam schválne negatívne príklady, ale ak by ste si mysleli, že to môžete prebiť pozitívami, tak budete znieť ako predajca nového bytu, ktorý záujemcovi na jeho kritiku, že nesplachuje záchod, odpovie "ale máte tu elektrinu". Predajca by mal priznať, že byt nepripravil práve božsky a nehádzať vinu na záujemcu.

Pýtam sa, ako vôbec môžeme byť morálnymi, pokým si myslíme, že dobrý Boh by na celý tento svet povedal: "*Môj syn ma presvedčil aby som vám odpustil. Odpúšťam vám, ale nechávam vás v tom.*" Toto je niečo, čo by politik ako obhajca status-quo [povedal](#) aktivistovi aby zdôraznil, že je morálnejší, pretože aktivistovi odpúšťa, kým on politikovi nie, zatiaľ čo je to politik, ktorý vedie krajinu a je viac zodpovedný za to, čo sa deje, takže čo tu chce On odpúšťať?

Tým, že budeme zdroj našich hodnôt iba pasívne uctievať, ako aj tie hodnoty samotné, tak ich môžeme akurát stratiť. Získavame s nimi kontakt tým, že sa o ne zaujímate, riešime ako vznikli, k čomu vedú, kritizujeme ich nedostatky a dávame najavo, čo na nich - čo na nás - treba napraviť.

"Keby sa len smreký dokázali zhromaždiť a dohodnúť sa na nejakých rozumných miestnych obmedzeniach a prestali vzájomne súperiť o slnečné svetlo, mohli by sa vyhnúť ťažkostiam pri budovaní svojich smiešnych a nákladných kmeňov."

- Daniel Dennett

Napriek tomu všetkému negatívne, čo pôvod hodnôt z evolúcie obnáša, nijako to neznižuje wau efekt, že naše hodnoty sú výsledkom miliónov rokov bojov o prežitie, miliónov generácií tvorov potulujúcich sa po tejto planéte [vtedy dávno](#). Hľadajúcich stav naplnenia, do ktorého majú pocit, že patria, vedené pískaním svojich génov, ktoré pomocou tohto vábenia túžby, ktoré sa dá prirovnať k mrkvičke na udici držanou génmi, cestovali naprieč dekadami až k tebe. A my dnes génom tú udicu môžeme vytrhnúť z pazúrov.

"Predpokladajme, že váš otec... vošiel do tejto miestnosti obvyklým ľudským tempom chôdze. A predpokladajme, že hneď za ním bol jeho otec. Ako dlho by sme museli čakať, kým predok, ktorý vstúpi do teraz otvorených dverí, bude tvor, ktorý bežne chodí po štyroch? Odpoveď je týždeň."

- Carl Sagan, Odrody vedeckých skúseností: Osobný pohľad na hľadanie Boha

Tvoja existencia závisí od takých vecí, že ten Iguanodon vtedy dávno nestúpil na toho malého cicavca pod ním, že ten domorodec z pláne sa prihovril tej žene z druhého kmeňa, ktorá s ním však nešla, ale vďaka tomu si ju všimol a bol s ňou bol tvoj predok... Skutočnosť, nakoľko krehký bol život získavajúci tvoje vlastnosti v nehostinných podmienkach tak nedokonalým procesom, akým je evolúcia, je naopak dôvodom, prečo si *viac* vážiť potenciál, ktorý nesieme.

Zvyšuje to wau efekt o tvrdú melanchóliu, o spojitosť s príbehmi, ktoré sa udiali veľmi dávno a empatiu s tým, čím všetkým si museli tie tvory prechádzať. Kreacionista nie je schopný lásku k predkom [takto](#) hlboko precítiť a zrejme ani nechce, v horšom prípade sa tomu bude ešte smiať. Že Félix vstal z popola je fascinujúcejšie než že sa vyliahol z bezpečného vajca. Preto si myslím, že sú to častejšie teisti, ktorí prichádzajú o intelektuálne uspokojenie.

Biblický príbeh je NUDA oproti realite.

1.7. Dokonalosť stvorenia, hriech a úpadok?

"Ak sa zvieratá i ľudia evolučne vyvinuli, tak to znamená, že neboli žiadni prví rodičia, žiaden raj a žiaden prvotný hriech. A ak nebol prvotný hriech, tak všetko to, na čom sa kresťanstvo zakladá - príbeh o dedičnom hriechu a dôvod pre vykúpenie, ktoré sú hlavnými bodmi emocionálneho a morálneho učenia kresťanstva - sa rúti ako domček z kariet." - H. G. Wells

Každý normálny vzdelaný súčasný človek má dosť rozumu na to, aby vedel, že sformovanie planéty, jej vychladnutie, posuny litosféry a všetky ďalšie procesy vedúce k súčasnému stavu prírody si vyžadujú ohromne viac času ako stvorenie za 6 dní a doterajšiu existenciu 6000 rokov. Udivuje ma ako [mohlo](#) toľko ľudí veriť v tak zásadné nezmysly. Mnohí veriaci ani nevedia, že v Biblii je takto určený vek Zeme; tí by si ju mali ešte dobre prečítať: je vypočítaný z pokolení od Adama cez Noacha, Abraháma a Dávida až po Ježiša, plus roky, ktoré rátame od jeho údajného narodenia. Takto skončíte, ak beriete písmo doslova.

Navyššie nejde iba o 6000 ročnú Zem, ale aj všetky ostatné vesmírne objekty, tie sú v Genesis stvorené na tretí deň, dva dni po Zemi, pričom dni sa rátajú ešte pred existenciou Slnka. Kreacionizmus mladej Zeme sa stále drží toho, čo si určili ľudia z doby bronzovej ako vek Zeme predtým, než to naozaj mali ako zistiť. Hypotéza, že všetko fyzikálne bolo naplánované stvorené nadfyzikálnou osobou mužského rodu pred 6000 obehmi Zeme okolo Slnka je v rozpore so všetkými možnými datovacími metódami, rozpore s rýchlosťou rozpínania vesmíru, tým, že vesmír je nehorázne väčší

než 6000 svetelných rokov atď. Brať to čo sa píše v Biblii všetko doslovne vedecky správne ako dogmu... takýto prístup našťastie veriacich v sekulárnejších krajinách postupne opustil, hoci tento proces bol nechotný a naviazaný skôr na modernú absenciu dôležitosti náboženstva než pochopenie vychádzajúce zo záujmu.

Vypočítanie veku Zeme vychádza z rokov, ktorých účelom bolo vykresliť niečo iné - rozšírenie hriechu. V Biblii, konkrétne piatej kapitole Genesis, sa píše ako sa prví ľudia dožívajú niekoľko storočí (áno, vraj žili stovky rokov), ďalší stále menej a menej ako sa hriech šíri, respektíve Bohom vložená sila do človeka sa vytráca. Ortodoxný judaizmus má príslovie: *"Predchádzajúca generácia je voči nasledujúcej ako anjeli voči ľuďom; nasledujúca generácia je voči predchádzajúcej ako somáre voči ľuďom."* Vychádza to z ortodoxnej židovskej viery, že na hore Sinaj dal Boh Mojžišovi všetky židovské zákony. Neexistuje predsa nič také ako experiment, ktorým by ste získali nové poznanie; jediný spôsob, ako ho môžete mať, je keď vám to niekto povie (kto to počul od niekoho iného, kto to počul od Boha). Keďže neexistuje žiaden nový zdroj informácií, informácie sa môžu pri prenose z generácie na generáciu iba zhoršovať. A kresťanstvo aj islam prebrali Starý zákon.

Okrem toho, o Bohu sa tvrdí, že je aj dokonalý aj jedinečný. Ale dokonalosť by nevytvárala nič horšie než dokonalosť, takže logicky si dokonalosť a jedinečnosť navzájom odporujú. Dokonalý Boh, ktorý stvorí nedokonalé veci, prestáva byť dokonalým. Tiež nelogické, prečo Boh musel stvoriť ľudí s psychológiou "zakázané ovocie najlepšie chutí" a súčasne im podstrčiť ovocie zakázaného poznania rovno do stredu domova. A vraj poznanie má byť zakázané - nad týmto príbehom sa jednoducho rozum zastavuje, alebo ho nepočúvate pri zmysloch. Prečo vôbec tomu vtedy verili?

Pôvodnou pointou tohto príbehu totiž nebola historickosť, ale rodičovské (božské) poučenie mladého dievčaťa (Evy) aby nešla s cudzincom (hadom) do postele, zlákaná ovocím poznania (pokušením na sex). Sám starý zákon je explicitný ohľadom dôležitosti panenstva nevesty:

Deuteronomium 22:13-21:

Ak si niekto vezme ženu, vojde k nej, potom ju však začne nenávidieť, obviní ju z nečistoty, pošpiní jej meno a povie: „Vzal som si túto ženu, ale keď som sa k nej priblížil, zistil som, že nebola panna,“ vtedy nech otec a matka dievčaťa vezmú dôkazy jej panenstva a prinesú ich starším mesta k bráne.

Otec dievčaťa povie starším: „Svoju dcéru som dal tomuto mužovi za ženu, ale on ju začal nenávidieť, a teraz ju obviňuje z nečistoty a hovorí: ‚Zistil som, že tvoja dcéra nebola panna.‘ Toto sú však dôkazy panenstva mojej dcéry!“ Potom rozprestrú rúcho pred staršími mesta. Starší toho mesta vezmú toho muža, zbičujú ho a uložia mu pokutu sto šeklov striebra, ktoré dajú otcovi dievčaťa, pretože pošpinil meno izraelskej panny. Ona zostane jeho ženou, a on ju nebude môcť nikdy prepustiť.

Ak sa však ukáže, že dievča nebolo pannou, nech dievča vyvedú ku dverám domu jej otca, a mužovia jej mesta ju ukameňujú na smrť, pretože spáchala hanebnosť v Izraeli tým, že smilnila v dome svojho otca. Tak odstrániš zlo zo svojho streda.

Pri takto ostrom súde by sa aj tvrdý neveriaci dvakrát zamyslel, či pôjde proti prúdu spoločnosti presadzovať sexuálnu slobodu svojich dcér, alebo sa uchýli k teológii. **Kontrola nad maternicou dievčat bola v danej dobe výrazne podstatnejšia** než historická presnosť ideológie, a preto tento milý malý príbeh zašiel až tak ďaleko, že sa stal populárnym úvodom do teologických racionalizácií o počiatku sveta.

To však nie je všetko. Ľudia sa prirodzene majú stále viac odkláňať od dokonalosti božej, jediný spôsob liečenia vraj ponúka cirkev, výmenou za poslušnosť. Táto doktrína je výhodná pre staršie generácie aby mohli rozkazovať mladším: my vieme lepšie, lebo sme bližšie narodení k Bohu, keď ešte bolo menej hriechu. A v tých časoch, kedy proces vedy neexistoval, to neznelo hlúpo. Takmer všetky vedomosti a remeslá sa predávali z otca na syna a z matky na dcéru. Odkiaľ ich mali tí prví? Že ich nadobudli nanovo skúmaním vecí okolo seba by autoritatívny starešina nepovedal. A tak sformoval motivovaný príbeh o prvotnom odovzdaní vedomostí, v ktorom zdôraznil, že neuposlušnutie príkazu zostať nevedomí a ovládaní ľuďmi o všetko pripravilo, zatiaľ čo v skutočnosti presne naopak.

Všetky doklady priemernej dĺžky života ľudí vykresľujú pravý opak pádu z hriechu: ľudia sa dožívali na naše pomery kedysi žalostne málo, znalostí mali málo a smerom do budúcnosti stále viac. Spisovatelia Starého zákona predpovedali, že bez Boha môže svet iba degenerovať. Ako veľmi sa mýlili.

"Pred sto rokmi bola priemerná dĺžka života v USA 48 rokov. Dnes je to 78 rokov. Náboženstvo tvrdí, že sme z božského obrazu. To znamená, že naša moderná lekárska veda sa zlepšila vo vynáleze dokonalého boha." - Barón von Knifty

Roky pokolenia Adamovho sú v Biblii účelovo vymyslené, aby vykreslili pád z hriechu a teda aj vek Zeme z nich vychádzajúci je postavený na výmysloch. Veď kto už by len vtedy pre účel vykreslenia postupu hriechu počas generácií opisoval *milióny* rokov? Vtedy neverili, že Boh je im do minulosti tak vzdialený. Ešte aj do budúcnosti - Ježiš podľa Biblie predpokladal, že mnohí z tých, ku ktorým hovoril, zažijú súdny deň pred ich smrťou. Čakanie na spasenie je všadeprítomný fenomén, keď sú problémy príliš veľké a človek sa cíti neschopný ich vyriešiť, čo je pocit, ktorý bol v tých časoch neznesiteľný - oproti relatívnemu pohodliu 21. storočia, z ktorého si môžem dovoliť písať túto herézu.

Aby veriaci dostali evolúciu do súladu so stvorením a natlačením všetkých prežívších zvierat do Noemovej archy, navrhujú špekulácie, že Boh stvoril základné druhy zvierat, z ktorých sa potom vyvinuli ostatné variácie. Inými slovami, že mikroevolúcia, čiže variácie v rámci druhu, by boli možné, ale makroevolúcia, čiže vývoj variácií do nových

druhov, nie. To je ich hypotéza. Aspoň jedna z tých, ktoré som čítal. Ale neexistuje dôvodná hranica v rámci tohto vývoja. Mikro plus čas priamo implikuje makro:

Predstavme si 2 ryby: prvá nesie mutáciu (variáciu) pre malú zadnú plutvu, druhá pre veľkú zadnú plutvu.

Aby mohli ryby odovzdať túto vlastnosť do ďalších generácií, musia byť schopné preplávať riekou proti prúdu k miestu rozmnožovania - trenia. V daný rok je potravy dosť, no prúd je dravý. Ryba s veľkou plutvou to teda pravdepodobne zvládne skôr než ryba s menšou plutvou. Tá sa na mieste rozmnoží - odovzdá mutáciu pre väčšiu plutvu do ďalších generácií. Vplyv dravej rieky zvyhodňuje nositeľov väčších plutiev - prirodzený výber vyberá veľké plutvy. Avšak ak by rieka nebola taká dravá a potravy bolo málo, rozmnožila by sa skôr ryba s menšou plutvou - plutva by ju stála menej energie a nižší výkon by nebol znevýhodňujúci.

Takto sa všetky živočíšne druhy adaptujú na prostredie, v ktorom žijú. Keďže sa spolu navzájom rozmnožujú a vymieňajú si mutácie, každá ryбка je schopná rozmnožiť sa s ostatnými rybami. Nie je dôvod na vytvorenie iného druhu, ak sa vlastnosti šíria celým genofondom.

Ale predstavme si situáciu, že skupinka rýb sa trvalo rozdelí - nejaká udalosť spôsobí, že sa dostanú na iné územie s čoraz odlišnejšími podmienkami. Iné prúdy, iná teplota, iné dravce, iná potrava, iná chémia. Toto všetko spôsobí úplne iný prirodzený výber - do rybieho genofondu sa začnú fixovať iné mutácie ako v skupinke, ktorá zostala na pôvodnom území. Keďže tieto skupinky sa už navzájom nemnožia, rozdiely medzi nimi sa prehľbujú. Ak sa ryby rozmnožujú medzi sebou v inom prostredí po dosť dlhú dobu, vznikne nový druh. A postupom času môže vyzerať naozaj úplne odlišne. Žiadna jasná hranica medzi variáciou a speciáciou tvrdená kreacionistami.

Alebo predstavme si byliny. Ich evolúciu ovplyvňujú rôzne faktory: výživnosť pôdy, hustota zrážok, hustota slnečných lúčov. Povedzme, že majú všetkého dostatok. Raj pre byliny, nie? Avšak každá bylina má svoju vlastnú evolúciu. Živiny z pôdy druhej rastline tak ľahko neukradne, zrážky čiastočne, ale svetlo - to je niečo! Prirodzený výber pre toto spôsobuje rast smerom k oblohe - čím vyššie rastlina umiestni svoje listy, tým skôr jej druhá rastlina nebude tieniť a tým viac energie dávajúceho svetla môže vstrebávať. Vysoké rastliny musia byť aj odolné voči zlomeniu - tie čo nie sú sa zlomia a nerozmnožia, kým pevnejšie áno. Nová adaptácia - drevnatá stopka, kôra. Ta-dá: stromy sú na svete. Súboj o svetlo a rast do výšky eskaluje v hustých pralesoch a sekvojových lesoch, iným dôvodom pre rast do výšky je zvýšenie šance zaviať semená ďalej, ako v prípade osamelých topoľov. Čím viac o prírode človek vie, tým viac chápe jej fungovanie ako umenie píšuce sa samo.

Nie je dôvod, prečo by malo stále existovať to množstvo vývojových medzičlánkov, cez ktoré sa súčasné druhy vyvinuli, ako si to niektorí kreacionisti predstavujú - medzičlánky nemajú zakódované "prestaňme sa vyvíjať".

Pre makroevolúciu svedčí aj zhodnosť génov. Napriek tomu, že s opicami potomka splodiť nemôžeme, už kvôli tým rozdielom, ktoré máme, geneticky sme do veľkej miery rovnakí. Prečo by Boh stvoril tvory tak podobné ľuďom? Chcel nás zmiašť,

testovať našu vieru nechávaním stôp pre evolúciu? Alebo to diabol stvoril opice? Ale veď to sú hlúposti.

Okrem toho, v iných podmienkach prebiehajú iné adaptácie, ktoré nemajú dôvod prestať sa kumulovať, čo podporujú geografické a experimentálne fakty. Napríklad prípad Austrálie, ktorej suchozemské druhy sa dlho vyvíjali odrezané od zvyšku sveta, ktorá má veľa endemitov (sú to živočích a rastliny, ktoré nežijú v iných častiach sveta). Jedným z nich sú klokany. Tu má ten, kto berie veľkú potopu podľa Biblie vážne, skutočný problém: Potom, čo sa Boh vyšantil, voda ustúpila na normálnu úroveň a všetky živočích vyšli z korábu na hore Ararat (Turecko), ako sa klokany dostali naspäť do Austrálie? Podobne mnoho iných druhov na iné ostrovy, napríklad bizóny do Ameriky.

Evolučná teória popisuje, ako tento vývoj nastával a stále nastáva. Miesto toho aby [kreationisti](#) riešili prírodné princípy, zameriavajú sa na kritiku pre nich nepohodlných dôsledkov nových poznatkov akýmikoľvek skresľujúcimi spôsobmi. Evolučná teória je polotechnická teória, čo znamená, že obsahuje rovnice opisujúce priebeh vývoja, ale nie je taká presná v predpovediach ako fyzikálna matematika. Ak chcú kreationisti upútať pozornosť vedy, mali by poskytnúť polotechnickú teóriu stvorenia. No nemáme žiadnu teóriu stvorenia. Evolúcia a stvorenie sú možné javy, ale s pridaním toho, že to nazveme teóriou, myslíme, že máme do určitej miery principiálne poznanie AKO tento proces prebieha. Už toto môžu ateisti považovať za formu argumentu proti stvoreniu - ako to, že biológovia stále neobjavili žiadne mechanizmy stvorenia a objavili iba množstvá princíпов o tom ako funguje evolúcia? Lenže samotné pomyslenie na matematické rovnice opisujúce posvätné stvorenie znie čudne - je to ako očakávať, že Figaro postaví futbalový štadión.

Aby sme si ozrejmili, aký sociálny fakt podporuje vieru v hypotézu o úpadku ľudstva z raja, položme si napohľad nesúvisiacu otázku: Prečo sa chudobní viac rozmnožujú ako bohatí? Napríklad Afrika v porovnaní s Európou. Veď bohatí majú k tomu lepšie možnosti, tak prečo? Možnosti, kapitál, áno, ale nemajú lepšie podmienky, ktoré k rozmnožovaniu vedú. Poviete si: ako to - veď majú lepšie podmienky na výchovu detí. Ale to je niečo iné. Hovorová odpoveď je, že kedysi ľudia nemali televízor a tak miesto toho sexuovali, preto mali veľa detí. To je súčasťou všeobecnejšieho vysvetlenia: Nutnosť adaptácie je priamoúmerná hynutiu druhu. Inými slovami, ak dáte živočíšny druh do iných podmienok, než pre aké sú jeho vlastnosti pre rozmnoženie prispôsobené, nebude sa tak rozmnožovať. A ak to zájde príliš ďaleko, **schopnosť rozmnožiť sa môže celkom skolabovať**. Zájsť ďaleko neznamená vždy smutný ekvivalent mrznúceho predchodcu mamuta, ktorý mal nedostatočne hustú srst'. **Môže znamenať aj to, že človek šťastne naplní svoje potreby, ktoré ho kedysi rozmnožovali, bez rozmnožovania.**

Kedysi žili ľudia podobnejšie ako súčasní chudobní. Súčasní ľudia sú lepšie adaptovaní pre rozmnožovanie na nedávnu minulosť, než ľudia, ktorí žili v nedávnej minulosti, pretože sme potomkami úspešných z tej doby, takže nesíme gény úspešnosti danej doby, zatiaľ čo oni niesli gény úspešnosti staršej doby. To znamená, že keby ste sa

narodili do staršej doby, bola by z hľadiska genetickej predispozície väčšia šanca, že by ste mali oproti ostatným viac detí, než je tomu v súčasnosti. To tiež znamená, že ak sa spoločenské podmienky posunú naspäť v čase alebo budú stagnovať, ľudia sa budú viac rozmnožovať, než v prípade, kedy sa progresívne odchyliť od podmienok minulosti.

Ako hlavný príklad: porno je pokrokom pre ľudí, ktorí sa chcú uspokojiť, ale je znakom vyvíjania k vyhynutiu. Preto národy rýchlo rozvinutých krajín, kde rozmnožovacie adaptácie zlyhávajú, vymierajú z vlastnej vôle, kým národy rozvojových, v ktorých staré podmienky pretrvávajú, sa rozmnožujú viac. No zmena podmienok k uspokojeniu bez detí sa šíri aj do ich spôsobu života. Podľa súčasných predpovedí to raz bude globálny problém, problém nielen Japonska, ale aj Indie. Krivka rastu sa postupne zastaví a preklopí nadol.

Toto je dôvod nostalgie za "starými dobrými časmi", ktorá je jadrom emocionálnej podpory hypotézy úpadku - tie časy neboli lepšie, to vie každý historik, ide o to, že ľudia sú na staršie časy lepšie adaptovaní. Nie lepšie v zmysle, že by v nich mali ľahší život, ale že by sa viac rozmnožili. Muž s priemernou modernou výškou by bol v stredoveku giga chad. V detstve sme sa stali majstrami v určitej disciplíne - boli by sme majstrami, keby sa trend vrátil k tomu, aby bola aktuálna, miesto toho, aby boli aktuálne nové veci, ktorým nerozumieme o nič viac, než naše deti.

V súčasnosti, ak ste lepšie prispôbení na nové podmienky oproti starým podmienkam než iní vo vašej dobe, podporujete pokrok, ak menej, podporujete tradície. Napríklad taká inteligencia je dnes dôležitejšia a napríklad taká fyzická sila menej. Intelektuáli a slabí sú preto progresívni a siláci a jednoduchší sú preto konzervatívni - štatisticky. Počas vojen a konfliktov potrebuje každá strana rodiť veľa detí, takže potrebuje zastaviť kultúrny pokrok - pokrok vo všetkých sociálnych oblastiach netýkajúcich sa technológií do vojny. To taktiež znamená, že kto chce na poli kultúry udržať tradície, tomu sa pre tento cieľ oplatí podporovať vojny. Ak vojny zastavíš a odstrániš aj hrozbu, zavedieš politiku liberálnych veriacich, kultúrny progres človeka nezastavíš.

Stavím sa, že teisti pre väčšie rozmnožovanie práve chudobných nemajú elegantnejšie vysvetlenie, než ponúka logika evolúcie. Koniec koncov, spravodlivé to nie je, aby sa deti rodili práve do chudoby a potom tu bola smotánka zbohatlíkov, ktorí detí majú menej. Za feudalizmu sa ešte verilo, že páni vládnu zemi z vôle božej, ale dnes je nám jasné, že hierarchia je vydržiavaná násilím. Odhliadnuc od toho, že práve učenia cirkví tento trend podporujú, aby mali páni veľa vojačikov. Miesto sociálnych programov, ktoré vyťahnu peniaze odtiaľ, kde ich je dosť, pýtajú peniaze od chudobných a volajú to charita, alebo cez štát to volajú povinnosť - to je ich systém, vyvolávať solidaritu na podporu cirkvi v tých, ktorí si ju môžu menej dovoliť, zatiaľ čo cirkev si zaviedla celibát, aby po smrti duchovných majetky zostali cirkvi.

O Bohu sa v podstate neuvažuje tak, že by v pote vlastného pohybu stvoril svet, ale tak, že je kazateľ sveta a ten vo vlastnom pote plní jeho príkazy. V rovnakom zmysle ako sa v dávnych časoch hovorilo, že "kráľ postavil katedrálu, sláva kráľovi", hoci kráľ

len *dal postaviť* katedrálu a zaslúži si minimum slávy na rozdiel od robotníkov a architektov. Takýto kráľ môže byť blbý ako balvan a pritom "vytvoril" úžasné veci. V rovnakom zmysle sa uvažuje o Bohu, keďže napr. Genesis alebo aj sväté knihy rôznych iných náboženstiev popisujú, čo Boh robí, len tým, čo Boh stvoril, ale nie mechanizmus ako to stvoril - prácu robotníkov a architektov bagatelizujú. Ale v skutočnosti, kto potrebuje kráľa? Architekti a robotníci sú plne schopní bez Jeho Výsosti vytvoriť to všetko. Kráľ toho existenciu nevysvetľuje, je len za to nezaslúžene uctievaný. Boh je prenesený význam týchto hierarchických pomerov minulosti, ktoré boli rovnako skazené ako celé teistické "vysvetľovanie", ktorému o vysvetľovanie ani vôbec nejde, iba chce na poli vzdelávania presadzovať prístupy, ktoré majú viesť k zlyhaniu kritického prístupu do bezbrehej poslušnosti k Úžasnému Vedeniu. Zdá sa, že teraz prichádzam s politickými výčtkami mimo tému kapitoly. No toto nutkanie vzdávať hold autorite je skutočný dôvod - jeden z hlavných sociálnych tlakov - prečo je koncept Boha presadzovaný ako Tvorca.

Že Boh dal vytvoriť človeka evolúciou je preto pre mnohých vzdelaných moderných ľudí stále prijateľná verzia. Je im jedno čo je pravda - sú voči tomu až neuveriteľne ľahostajní - dobre, veda, nechám ťa interpretovať pravdu - ale v každom prípade za tú pravdu môže Boh mojich rodičov. Tomu cítia potrebu pripísať zásluhy ako kráľovi a nezáleží im na charaktere stavbárov a architektov. Potom celý svetonázor vyzerá naozaj tragikomicky. Aj s biblickými fundamentalistami sa proti kompatibilistom viacmenej zhodnem:

"Je to opravdu šílené a ďábelské, tvrdiť, že Bůh Bible tvořil evoluci, že miluje zabíjení, miluje boj o život a krev, že smrt lidí předcházela jejich hříchu, protože ji Bůh použil pro vývoj člověka ze zvířat - a aby tato nehoráznost nebyla moc malá, tak prý Bible tento pohled potvrzuje. Snad větší slepota a absurdní překroucení Bible ani není možné a více výsměchu do Božího obličje už ani nelze naplivat. Celý Starý i Nový zákon jednohlasně prokazují, že zabíjení a utrpení a potoky krve tu jsou jen a pouze v důsledku pádu už dokonalého člověka, v důsledku lidského hříchu, nepravosti a odklonu lidí od Božích zákonů - jde tedy o vzpouru proti Bohu. Snad jen patologický a zcela zatemnělý mozek může toto popřít a obrátit vzhůru nohama a ateistickou teorii, která vznikla proto, aby odstranila Boha stvořitele, sloučit s Bibli." - kreacionismus.cz

Dinosaurie nálezy sú dostatočne dokázané na to, aby ich éru nikto nespochybňoval. Až na niektorých kreacionistov... tí totiž pri argumentovaní za mladú Zem vyjadrujú/vyjadrovali (snáď teraz už je to minulosť), že sme žili v rovnakej dobe. Nuž, je to záver priateľnejší v rámci datovania pochtivo vyvodeného z biblických textov... Nie je však možné aby žili dinosaury v rovnakej dobe ako ľudia z celej plejády dôvodov. Nejde len o také samozrejmé dôvody ako prítomnosť pozostatkov v iných vrstvách a bezbrannosť človeka voči ich fyzickej dominancii. Sme kompletne prispôsobení na inú klímu a podmienky. A to ešte nehovorím o pravekom hmyze. Vzhľadom na absurdnosť tejto myšlienky nie je pravda, že by s ňou kreacionisti hromadne súhlasili, no zjavne v tom, nakoľko si trúfnu zostať verní Písmu majú chaos - a čím menej sa s ním moderní veriaci konfrontujú, tým väčší ho majú.

Je zaujímavé ako kreacionisti vyhľadávajú chyby v evolúcií, pritom už samotná existencia dinosaurov nie je ani spomínaná v Písme, ak nerátame pomätené predstavy o príšerách, ktoré sú na úrovni severskej mytológie o obroch, ako dôsledok občasných nálezov veľkých kostier dinosaurov vtedajšími ľuďmi v kombinácii s ľudovou predstavivosťou a vymýšľaním príbehov pri večernom ohni. (Tiež by som všeličomu o drakoch a podobne uveril po náleze obrovských kostí.)

Zároveň si vyžaduje potrebnú dávku šialenstva tvrdiť, že Boh stvoril dinosaurov, ktorých výzor a správanie nie je práve... božské v kresťanskom zmysle, a potom ich takmer všetky dal vyvraždiť aby mohli po Zemi chodiť ľudia... [alebo aj inak](#), tak či tak keď tvrdíte, že to vedie zhora niekto pri zmysloch, dostanete vysvetlenie zhodné s čistým nezmyslom.

Náboženstvo je fenomén ľudskej spoločnosti a prenášať jeho podobu do ríše mimo ľudskej spoločnosti je ako strkať USB kľúč do zámky... jednoducho to tam nepatrí. **Už životné štýly a stavby tiel dinosaurov sú masívnou indíciou v prospech evolúcie proti kreacionizmu.** Éra pravekých vzájomných požieračov na planéte putujúcej v tmavom vesmíre vystavenej riziku dopadu veď-viete-čoho... nuž, to sú z etického hľadiska zlyhanie, ktoré predchádzali ľudskej existencii, a sú znakom toho, že hypotéza dokonalosti stvorenia, z ktorého by svet mal začať upadať kvôli ľudskému hriechu, je nehodná všetkej vedy.

99,9% druhov, ktoré kedy chodili po tejto planéte sú minulosťou, sú vyhladené, nie kvôli ľudskému hriechu, ale kvôli neschopnosti tvorcu - kvôli pomalosti evolúcie v adaptovaní druhov na meniace sa podmienky. Ľudstvo na rozdiel od ostatných druhov dosiahlo vďaka papaniu zo stromu poznania *úžasný* pokrok. Treba si pripomínať, prečo sme dosiahli to, čo máme. Kvôli tomu má možnosti toto číslo rýchlejšie zaokrúhliť na 100%, ale aj udržať nezaokrúhlené dlhšie než by mohol akýkoľvek primitívny život.

A v procese snáh posúvania trendov od prvej možnosti k druhej vôbec nepomáha, keď považujeme úpadok za niečo normálne, niečo, čo ten hore schválil, niečo, čo si zaslúžime, alebo nebudaj niečo, čo si prajeme kvôli sebeckej nostalgii za horšími časmi, v ktorých by sme vynikali a na ktoré dúfame, že sa nebo bude podobať. Ak má byť nebo konceptom *dokonalého raja*, tak do neho v prvom rade ani žiadne ľudské duše NEPATRIA.

Biblické obviňovanie jedena zo stromu poznania ako príčiny problémov je celkom nesprávne, je to presne naopak. Problémy s "prílišným poznaním" ako napríklad hrozba jadrovej vojny ležia vždy v kombinácii určitej nevedomosti, ktorú ostatné vedomosti len podporia. Technológie sú ako oheň - môžeme nimi podpáliť les, ale aj vypáliť hranicu, aby sa požiar ďalej nešíril. Cestou k pokroku je rozšíriť vedomosti všade, nielen vedieť ovládať oheň, ale vedieť ako ho ovládať správne. Cesta späť je zatvorená - ak odmietnete oheň používať, bude použitý proti vám. Ako povedal komunistický intelektuál a obeť Stalina Lev Trockij: "*Historický výstup ľudstva ako celok možno zhrnúť ako postupnosť víťazstiev vedomia nad slepými silami - v prírode, v spoločnosti, v samotnom človeku.*"

1.8. Nadprirodzenosť: oslobodenie hypotézy od princípov sveta

"Náboženstvo začalo ako prirodzené vysvetlenie vesmíru. Problém sa začal, keď ľudia odmietli prijať nové dôkazy." - B. B., internet

Považovať náboženstvo za nadprirodzené je spôsob uvažovania, ktorý staré náboženské spoločnosti nepoznali. Pre nich boli bohovia a duchovia skutoční a hovoriť o ich prítomnosti bolo prirodzené. Tajomné, ale v rámci faktického popisu sveta. Nebrali náboženstvo ako myšlienkový smer, ktorý je v opozícii voči nejakej materiálnej vede, ale mali myšlienkové smery v jednom priechniku ako bežnú súčasť života. Náboženstvo malo v reakcii na nové poznatky ustúpiť, no zo sociálnej zotrvačnosti sa rozhodlo trvať ďalej na svojom.

Je zdĺhavé, komplikované a najmä nepresvedčivé obhajovať náboženstvo logickými argumentami. Racionálna diskusia nezávislá od obáv kritizovať populárne viery je pre teológiu zlý predpoklad sám o sebe, preto bola "nadprirodzenosť" uspokojivá reakcia. Tým náboženstvo kategoricky odmietlo diskutovať všetky nezhody a odvolalo sa na právo myslieť si, čo si myslieť chce. Navyše povýšilo samo seba, keďže odlíšiť od vedy sa dalo aj pojmom "podprirodzenosť", čo by lepšie zodpovedalo tomu, čo sa naozaj

deje - naše spoločnosti vedie veda a technika, pod ktorou sa cirkev snaží prežívať a tváriť sa, že je dôležitejšia, zatiaľ čo stráca pôdu pod nohami svojej autority.

Z poctivého vedeckého pohľadu je to vyhýbanie sa postaviť zaslúženej guľke. Vezmime si koncept ducha ako príklad nadprirodzenej entity:

Zákony fyziky sú stabilné - buď duchovia odrážajú fotóny alebo ich neodrážajú. Ak áno, môžeme duchov vidieť všetci, a ak nie, nemôžeme. Nemôžete na jednu stranu tvrdiť, že keď milióny ľudí nevidia ducha vychádzať z tela zosnulého keď umrie, nič to nedokazuje, pretože duchovia sú neviditeľní, ale keď hŕstka ľudí v nejakom [zatuchlom dome](#) tvrdí, že to videla, považovať to za dôkaz. Ak bol duch dosť zhmotnený, aby bol viditeľný, v tom prípade prečo sa to má stávať názorovo aj tak zaujatým jedincom v súkromí a [nie na verejných miestach](#), kde by to videli všetci, bez ohľadu na názor? Z akých prvkov, atómov, látky... by sa skladalo telo ducha? Akým spôsobom by sa mal zložiť a zase rozložiť? Prečo by duchovia tajili svoju existenciu a nespolupracovali s nami?

Okrem toho, súčasné prístroje dokážu zmerať prítomné vplyvy oveľa presnejšie ako ľudské zmysly. Preto ak niečo zachytia odborné prístroje, ale človek nie, tak sa zrejme jedná o reálnu vec. A ak niečo audiovizuálne vníma človek a prítomné audiovizuálne prístroje nie, jedná sa pravdepodobne o procesy v mozgu. Napríklad keď niekto počuje hlasy v hlave kvôli pokročilej schizofrénii, alebo keď počas klinickej smrti zažije pacient vystúpenie z tela a vidí sa zhora, zatiaľ čo v miestnosti sa merateľne žiadne svetlo neláme. Na to aby aj duch videl, musel by zrakom absorbovať fotóny, inak sa nemôže jednáť o zrak.

V ľudovej predstavivosti duchovia chodia cez steny, ale z nejakého dôvodu stále chodia a neprepadajú sa cez podlahu. Sadajú si na stoličku, ktorá teda pôsobí proti ich pohybu, ale oni akože nepôsobia na ňu, čo porušuje zákon akcie-reakcie. Takéto predstavy jednoducho nemožno brať vážne.

Keď je mozog rozdelený na viaceré časti, ktoré myslia nezávisle, ako [ukázali](#) experimenty s rozdelenými hemisférami, aký má zmysel povedať, že "jeden človek, jedna duša"? Majú aj zvieratá dušu? Ak nie a my áno, námietkou je, že malé dieťa je menej uvedomelé ako mnohé inteligentné zvieratá, okrem toho, že je to zjavné ideologické uprednostňovanie svojho druhu. A ak áno, námietkou je, že rozvinutosť nervových obvodov, ktorá vytvára dojem, že bytosť má dušu, má rôzne hodnoty a vy nemáte dôvod predpokladať tam niekde hranicu. Má človek dušu? Ak poviete áno, znie arogantne povedať, že pes dušu nemá. Má sliepka dušu? Má ryba dušu? Má žaba dušu? Má ju včela? Mucha? Roztoč? Duša je holistické chápanie mysle, ktoré zjednodušuje redukcionistickú realitu za cenu hrubej intelektuálnej nepresnosti a binárneho delenia má/nemá.

Kedykoľvek niekto súhlasí s tým, že jeho hypotéza je nadprirodzená, chce tým dať najavo, že napriek nemožnosti dokázať svoju hypotézu rovnakým spôsobom ako

prirodzené javy, je jeho postoj opodstatnený. Človek nemá motiváciu to tvrdiť, ak sa chce konfrontovať s experimentami a riešiť, ako jeho tvrdenie zapadá do zvyšku sveta. **Akokoľvek by bol Boh nadradený ľuďom a prírode, jeho nadradenosť by bola vzťahom, ktorý by Ho v súvislostiach prepájal s prirodzenými vecami ako súčasť jedného sveta a nebol by tam v prvom rade ani žiaden rozpor s "prirodzenom", "nad" ktorým by mal Boh byť.** Nebola by ani žiadna vidina dokázania božej prítomnosti v zatiaľ nevysvetlených javoch a zázrakoch.

Človek, ktorý vyrástol na spiritualizme, možno povie, že "myšlienky sú duchovné a nie materiálne, lebo myšlienky nikto nikdy nevidel očami ako telo". Možno takto po svojom často chápe vedecký materializmus - "myslia si, že existuje iba to, čo vidíš". Pritom práve materialisti berú oku neviditeľné častice ako napr. vírusy vážne a neveria, že im stačí očistiť auru.

Ale dotýchny toto nerieši, proste vyrástol na takom chápaní, že úcta k vedomiu a silné hodnoty spoločenstva rovná sa duchovno. Je to niekedy iba vec definície. V mnohom môžem ako vedecký materialista súhlasiť s filozofom, ktorý si hovoril [Osho](#) a používal slovník mystikov. Ale ak je to iba vec definície, nesnaží sa vyčleniť duchovné postoje z vedeckého bádania a konfrontačnej diskusie. Nesnaží sa tvrdiť, že [stimulácia mozgu drogami](#) je bránou do reálneho sveta existujúceho mimo funkcií mozgu. A nemal by pocít, že nasledujúce výroky kritizujú jeho uvažovanie...

*"Muži sa vždy oklamú, keď sa vzdajú skúseností pre systémy zrodené z predstavivosti. Človek je dielom prírody, existuje v prírode, podlieha jej zákonom, nemôže sa oslobodiť, nemôže odísť ani len v myšlienkach; darmo sa jeho duch chce vzniesť za hranice viditeľného sveta - **vždy je nútený vrátiť sa.**"*

- Paul Henri Thiry, barón d'Holbach

"Reči o viere z vlastnej vôle sa potom z jedného uhla pohľadu zdajú jednoducho hlúpe. Z iného pohľadu je to horšie ako hlúpe, je to odporné. Keď sa človek obráti k veľkolepej stavbe prírodných vied a vidí, ako bola budovaná; koľko tisícov nezaujatých morálnych životov ľudí leží pochovaných v jej púhych základoch; koľko trpezlivosti a odriekania, koľko potlačených preferencií, koľko poddania sa ľadovým zákonom vonkajších faktov je vtesaných do jej kameňov a malty... ako tupo a opovrhnutiahodne potom vyzerá každý malý sentimentalista, ktorý príde vypúšťať z úst svoje dymové kolieska a predstierať, že o veciach rozhoduje zo svojho súkromného sna!"

- William James, "otec americkej psychológie", *Vôľa veriť*, 1897

1.9. Zákon kumulatívnej nepresnosti pri kopírovaní

Tí, čo poznávajú svet, nikdy nemôžu mať Boha, ktorý by vedel všetko.
Z jednoduchého dôvodu.

Mapa nikdy nedosiahne presnosť územia. Nech sú grafika a tlačiareň akokoľvek kvalitné, na materiál sa nedá vpísať presnosť originálu samotného, ktorá ide do nekonečna. Kópia územia bude nevyhnutne ovplyvnená materiálom, ktorý bol na ňu použitý na rozdiel od územia. A ak následne urobíme čo najpresnejšiu mapu mapy, a mapu mapy mapy... tak s každým obkreslením sa vzdialíme od originálu a materiál, ktorý používame, prebije pôvodnú štruktúru. Kumulácii chýb sa dá do veľkej miery predchádzať tým, že každá nová mapa bude kópiou tej istej, najstaršej. Podobne je tomu pri kopírovaní dát, kedy sa nepresnosti udržujú na hardvéri a ak ide všetko správne, softvér je stále rovnaký. Ale aj tá najstaršia mapa bude podliehať novým vplyvom a meniť podobu. A myseľ opisujúca skutočnosť je podobná mape opisujúcej územie.

Myseľ Boha opisujúca skutočnosť je nutne nedokonalou kópiou skutočnosti samotnej. Akokoľvek veľa by toho Boh vedel, vo forme poznania nemožno zachytiť nekonečno, to by musel byť fyzicky totožný so skutočnosťou, čo je v rozpore s tradičnou predstavou Boha ako entity. A kopírovaním jeho vedomostí na knihu sa to ešte zhoršuje. Och, ale podľa všetkého Bibliu či Korán ešte spísali ľudia "osvietení Bohom". Okrem toho cirkev často vyberala, čo sa im hodí a interpretácie často menili pôvodný význam... Takže médiom od skutočnosti k tebe je: Boh, prorok, kniha, jej úprava, jej súčasné interpretácie a tvoje cherry-picking tendencie. Skrátka tak ako pri hre telefón, keď si deti šepkajú správu jeden druhému a nedorozumenia ju znetvoria.

Takže ak aj predpokladáme, že Boh existoval, že vedel omnoho viac než ľudstvo, že nám odovzdal práve to potrebné a že náboženstvo jeho poznanie veľmi presne interpretovalo, tak hlavným Bohom poznávačov sveta bude stále iba svet sám. Experiment je sudca nado všetko "Slovo" a treba sa mu pravidelne vystavovať - alebo

aspoň tým odborníkmi či umelej inteligencií, ktorí sa mu vystavujú. **Čo najmenej nepresných sprostredkovateľov.**

Najmä čo najmenej takých, ktorí majú osobné politické záujmy vám podhodiť konkrétne dezinformácie - reči o božskom národe, obrázky bieleho koloniálneho spasiteľa, odmietanie označiť proroka za pedofila, či diktátora za masového vraha. Aj pravdivá jednostranná kritika je nebezpečnou propagandou, ak rovnako vášnivo nekritizuje svojich.

Celá skutočnosť je "Bohom" poznávačov pravdy a Jeho neoddeliteľnou súčasťou je každá bytosť, každá galaxia aj každý exkrement, okrem iného (nemá to nič s idealizáciou). Lenže skutočnosť "sa nevie", ona iba je. Takže lepšie povedané, nemáme žiadnych bohov. **Každý, kto môže vedieť, musí toho nekonečne viac nevedieť. A to platí aj keby zostúpil z nebies.**

A keďže od zákonite limitovaných vedomostí závisí schopnosť konať dobro, Boh ako entita limitovaná poznaním nemôže byť spoľahlivo dobrá, aj keby mala úprimné čisté úmysly (v Starom Zákone sa ale ani nesnažia vyvolať tento obraz). Ak je celý svet zdrojom vedomostí, tak aj dobro je zdrojom svetskej, závislé od okolitých podmienok, nie dávnej kauzy. Minulé skúsenosti majú iba hodnotu radcu. A pokiaľ ide o rady z roku Páne do problémov súčasnosti - neoplatí sa nimi naďalej strácať čas.

1.10. Prečo si myslieť, že Boh je kresťan?

"Myslím, že sme obaja ateisti. Len verím v menej bohov ako vy. Keď chápete, prečo odmietate všetkých ostatných bohov, pochopíte, prečo odmietam vášho."

- Stephen Roberts

Už sám spôsob akým vety formulujeme vyjadruje, koho považujeme, že je čou hračkou. Dieťa má imaginárneho kamaráta, nie imaginárny kamarát má dieťa. Pastier má ovce, nie ovce majú pastiera. Hovorí sa, že moslimovia majú Allaha, nie Allah má moslimov. Kresťania majú trojjediného Boha, nie Boh má kresťanov. Nejde mi o argument bežným používaním, skôr upozornenie, že samotní veriaci takto často uvažujú.

Ľudia monoteistických náboženstiev sa kedysi (a niekde aj dnes) navzájom vyhrážajú svojimi bohmi ako inými entitami a súčasne je množstvo veriacich, ktorí zdieľajú tú predstavu, že kresťanský Otec, Allah islamu a židovský Jahve odkazujú na tú istú entitu. Nuž, všetky vychádzajú zo Starého Zákona, to je pravda. Lenže to nestačí...

Monoteistickú jednotu môžu považovať za prijateľnú len tí, ktorí o Bohu tiež uvažujú ako o zmienenej hračke ľudí a sociálneho zmierovania medzi veriacimi, nie reálnej bytosti s názorom. Keby si veriaci položili tú jedovatú otázku, aké vyznanie teda podľa nich schvaľuje sám Boh, zrazu každá odpoveď monoteistických unitárov znie smiešne. Nikto so zdravým rozumom, nieto ešte Boh, nemôže považovať za správne navzájom si odporujúce teórie o tom, čo sa stalo, ktorý historický charakter mal akú úlohu, či aké povinnosti má mať žena voči mužovi.

Ale umiernení veriaci si spravili Boha na svoj obraz. Boha, ktorý by rešpektoval odlišné viery iných ľudí a nemal záujem riadiť ich životy. Podľa ich konceptu na presadení jednej pravdy a morálky ani Bohu nezáleží viac, ako na práve ľudí uctievať niečo, s čím síce osobne nesúhlasí - ale kto je On, aby im kázal? Keď to prežiením - ak si niekto doma mláti manželku a jeho svätá kniha mu to dovoľuje, je to "súčasť ich kultúry", do ktorej našej predstave Boha a jeho morálky nič nie je... Títo veriaci uznávajú kresťanstvo ako súčasť ich osobného spôsobu života, ktoré funguje dobre pre nich a sú ľahostajní voči tomu, čo robia iní.

A práve vďaka tomuto, že sa nesnažia presvedčať iných, že sa mýlia, že neriešia dôvody pre nevieru v ostatné náboženstvá, dokážu prehliadať dôvody rovnakého charakteru pre nevieru v to svoje.

No a otázka pre tých verných svojej interpretácii: Je skutočne kresťanské chápanie Boha také jedinečné a špeciálne overené, že je doslova verným odkazom historických udalostí, zatiaľ čo všetky ostatné vierouky sú falošné nezmysly postavené na hlavu? Ako riadny kresťan je človek nútený tvrdiť "áno" a potom to zdôvodniť "pretože len Ježiš robil zázraky" alebo inými pochybnými tvrdeniami, ktoré nepresvedčia nikoho, kto už neverí, a ktoré si pre svoju kauzu vedia nájsť príslušníci všetkých náboženstiev, ale ktoré nie sú hlavným pôvodným dôvodom, pre ktorý uverili.

Omnoho väčší vplyv než racionálna uveriteľnosť, má **do akej spoločnosti sa narodíte**. Výnimky sú extrémne zriedkavé. Arabi sú moslimovia. Izraeliti židia. Európania kresťania - na juhu katolíci a na severe evanjelici, na východ sú pravoslávni. Afričania od juhu pod vplyvom európskych kolonizátorov sú kresťania, Afričania od severovýchodu pod vplyvom Arabov zase moslimovia. Indi sú hinduisti... ďalej budhisti, koncentrovaní na území krajiny nebeského draka a poblíž. USA ako odkaz

väčšinového prisťahovalectva z Európy sú kresťania, ich významná vetva mormóni veria, že Ježiš po zmŕtvychvstaní odišiel učiť do Ameriky, aké objektívne tvrdenie! Mexičania sú katolíci ako odkaz väčšinového prisťahovalectva z južnej Európy a južná Amerika sa pod vplyvom európskych kolonizátorov pokresťančila. Aj intuitívna predstava farby pleti sympaťáka Ježiša sa líši podľa geografie a podozrivo sa zhoduje s tým, akú farbu pleti má miestne kresťanské obyvateľstvo.

Jednoducho, viera vedie prijať čo lokálne spoločenstvo vŕstepuje a zmena názoru sa chápe ako zrada hodnôt a ideálov daného spoločenstva a zrada služby danej mocenskej jednotke. Vzhľadom na geografiu je jasné, že náboženski ľudia po celom svete sú prudko neobjektívni v prehodnotení svojej viery. Ich "voľbu" určuje v prvom rade miestny výskyt daného náboženstva a tiež rasa, akej sa narodila - sotva nájdete černochovo ospevovať severských bohov. Na druhú stranu, kritické myslenie - objektívny prístup - je po Zemi viac rozprestretý. Kritické myslenie záleží viac na inteligencii obyvateľov vynásobenou slobodou prejavu v danej geografickej oblasti. (Bez slobody prejavu je možné mať prakticky veriace obyvateľstvo, aj keď je inteligentné.)

Aj v prípade, že by sa ateisti ohľadom samostvorenia mýlili a existovalo Niečo, čo by dobre spĺňalo určité charakteristiky Boha Stvoriteľa, a dokonca bol dôvod, aby bolo označené mužským rodom, aká je šanca, že by zvlášť požehnilo kresťanstvu? Aká je šanca, že by zdieľal názory vašich kňazov na sex pred svadbou, alebo že by svätená voda bola pre Neho niečo viac než H₂O? Konzervatívne názory a podrobné pozície náboženstva bežne vyslovované v mene vedomého stvoriteľa ľudí a vesmíru by neboli takmer vôbec dokázané samotným potvrdením existencie vedomého stvoriteľa.

Predstava vedomého stvoriteľa ako automaticky tvojho Boha a nie nejakého nám-podivného mimozemšťana je skokom cez priepasť nepravdepodobnosti, je znakom zaslepanej pýchy na svoju kultúru.

Nie je tu prepojenosť, prečo by práve vševediaci mal uznávať poveru, alebo prečo by práve ten, ktorý by ľudí miloval, chcel byť entitou náboženstiev, ktoré z nás robia masy, ktoré sa ženú proti sebe. Boh by mal pravdepodobne pocíti, že ateisti ho uznávajú viac než veriaci v tom zmysle, že si nemyslia, že by stvoril takú spackanú robotu akou je tento vesmír. Lebo je malá šanca, že by si niekto s kvalitami najvyššieho Boha myslel o vesmíre a ľudstve vrátane islamu či hinduizmu niečo iné.

1.11. Antropomorfná zaujatosť

"Ak by mali trojuholníky Boha, mal by tri strany." - staré jidišské príslovie

Ako uvádza anglická Wikipédia, antropomorfizmus je pripisovanie ľudských vlastností, emócií alebo zámerov neľudským entitám a považuje sa za vrodenuú tendenciu ľudskej psychológie. Deti rady kreslia slniečku úsmev, nachádzame tváre a postavy v náhodných vzoroch (viď. obrázok), a keď ich nájdeme, považujeme to za znamenie, zatiaľ čo ignorujeme "anti-znamená", keď ich nenájdeme. Máme rozprávky, kde sa zvieratá správajú ako ľudia a aj keď príde na serióznu robotiku, kde sú možnosti neobmedzené, akosi nás najviac zaujíma robot v tvare vzpriameného primáta. A ešte ťažšie než nenapodobňovať humanoidnú fyzickú schránku je pre nás vytvoriť komplexnú myseľ bez toho, aby sme kopírovali vzory ľudského myslenia.

Prečo sme takí? Z evolučného hľadiska bolo dôležité, aby človek neprehliadol prejavy cudzej ľudskej aktivity v prírode. Lepšie bolo byť desaťkrát paranoidný, že v kroví niekto číha, a raz mať pravdu a reagovať obozretne, než byť desaťkrát pravdivo pokojný a potom byť raz prepadnutý. Okrem toho, trh nás motivuje uspokojovať ľudské potreby a vyzdvihovať človeka - stavali by sme iné sochy keby sochári dostávali zaplatené od hmyzu.

No a bohovia sú prenášaním ľudských vlastností do prírodných príčin. Napríklad, že príčinou búrky je [hnev boha blesku](#). Nemá to nič spoločné s poznaním skutočných príčin tohto javu, je to poznávacia barlička. Cudziu aktivitu si najlepšie zapamätáme podľa toho, čo nám-známe nám pripomína. Podobne ako polohu hviezd podľa známych tvarov, hoci by bolo absurdné prísť k záveru, že Veľký voz je skutočný voz vo vesmíre, ktorý na pár bodoch svieti. A napriek tomu sme v mnohých opisoch cudzieho neznáma zabudli naše poznávacie barličky pripodobňovania k človeku a chápali ich ako opisy fungovania reality samotnej.

Silný antropomorfizmus je nespochybniteľný pri polyteistických náboženstvách, aké mali Gréci či severania, ktorí otvorene uvažovali o bohoch ako bytostiach stojacich za prírodnými javmi, najčastejšie s ľudským telom, prejavujúcich naše emócie a správajúcich sa aj trochu ješitne.

Monoteistické náboženstvá kládli väčší dôraz na silné uctievanie Boha a nesúhlasili by s tým, že ich Boh je antropomorfný a často sa vyhradzovali voči Jeho zobrazovaniu ako človeka, podobne ako zobrazovanie iných kľúčových postáv bolo zakázané, pretože niečo, voči čomu je prejavovaná taká absurdná úcta, by tým mohlo byť iba zosmiešnené. Táto tradícia bola v kresťanstve narušená až za čias humanizmu, kedy sa zobrazovaním Boha ako človeka človek povýšil a Boh čiastočne ponížil. Podobne by bolo príliš ponižujúce, keby Boh sám strčil penis do Márie, a tak teológovia prišli s "Duchom Svätým".

Vyhradzovanie monoteistov voči antropomorfizácii sa však vzťahuje hlavne na fyzickú stránku Boha a pri psychickej sú v praxi rovnakí antropomorfisti ako polyteisti až na to, že sú idealistickejší. Boh komunikuje s vybranými jedincami, zaujíma sa o ľudí a ich morálku, podľa slov niektorých nás miluje akoby bol naša mama, ale utopí nás ako mačence ak budeme nemravní, vie kázať prírode akoby bola jeho kôň, našťve ho Egypt, tak na neho zošle rôzne kreatívne spôsoby pomsty, urazí ho ak v neho neveríte... toto nie je spôsob, ako o Bohu uvažujú všetci teisti, no je to spôsob, ktorý predstavuje Starý Zákon.

Ale pre niekoho, kto pozná ako funguje poznávanie samotné, je silným znakom, že náboženský Boh je príliš poľudštený, už len fakt, že je vždy definovaný ako JEDNA OSOBA a nikdy nie ako SÚČET VECÍ. Názov každej veci ako aj každého živého tvora je len naše vlastné pomenovanie pre ten zhluk orgánov a aj názov každého orgánu je len náš pojem pre zhluk buniek a takto môžeme uvažovať do nekonečna. Ak Boh existuje, potom musí mať orgány alebo iné časti, ktoré ho vytvárajú ako celok a ak "dôsledok správania a vlastností súčastok" nie je niečo, čo by ste nazvali Bohom

(alebo Kristom), potom váš Boh podľa logiky tohto mechanického sveta neexistuje. Je to iba meno, na ktoré je pre človeka prirodzené referovať ako na neredukovateľnú entitu, pretože keď raz dáme niečomu Meno a ešte k tomu je to Pán na nebi, tak ho nezvykneme deliť, pitvať a konzumovať, a ak ho začneme redukovať, potom to môže vyzeráť zle, že máme podobný záujem (hoci kresťania veria, že doslova konzumujú telo Krista ako oblátku). Ale podobný záujem máme tentokrát z vedeckého aka lekárskeho hľadiska, takže táto intuitívna nechúť trhať osobu na kúsky je pomýlená. Byť osobou znamená byť zbierkou fungovania častí ako sú bunky, neuróny a krv, a pre ľudí je typické, že na to takto nemyslia, a keďže Boh sa neredukuje na veci, spíňa vlastnosť postáv, ktoré sú výmyslom ľudí a ich primitívnej terminológie.

Ak je na tendencii antropomorfizácie Boha niečo, čo sa stále cíti ako hodné uznania, je to priradenie Bohu charakter mysle. A nemyslím myseľ vo všetkej jej iracionalite akú má človek, nemyslím antropomorfného Boha, ktorý "nás tvoril na svoj obraz", ale Ideálnu Myseľ. Áno, my ako ľudia máme na tejto planéte najväčšiu inteligenciu, takže je to tiež nepochybne sebacentrické. Ale toto je útok na moju motiváciu a ako protiargument to nestačí. [Zo skúseností vieme](#), že ak má moc smerovať udalosti k žiadanému cieľu nejakú podobu, je to podoba príbuzná dômyselnému stroju na spracovanie informácií. Fyzicky dominantnejšie prejavy vo vesmíre môžu myseľ zničiť, ale nedokážu efektívne plniť tento alebo iný cieľ ako keď dáte zadanie mysli.

Lenže myšlienka zovšeobecnenia tejto humanistickej hrdosti sa dá rozbiť tým, že už táto požiadavka "vie dobre plniť zadania" je naša a funguje pre nás. Prečo by malo na nejakom zadaní z Najvyššieho Pohľadu záležať? Záležanie je relatívne - sú správnejšie a menej správne záujmy, ale všetky sa vzťahujú na konkrétnu situáciu - pozícia Najdokonalejšieho nedáva zmysel. Naj... *podľa čoho? Za akých podmienok?* To, že fungovanie príbuzné mysli je najmocnejšie v našom svete pre naše špecifické zadania, neznamená, že vieme dosť na to, aby sme vopred objektivizovali pre iné neznáme situácie vo vesmíre.

Môžu existovať mimozemšťania fungujúci úplne inak ako my, ktorí nemajú myseľ, ani nič podobné a ani im to nechýba. Dá sa predstaviť si situácie, pre ktoré je odpoveď "potrebuješ Ideálnu Myseľ, ktorá ti vyrieši všetky problémy" podobná hlúposť, ako ísť z Bratislavy do Trnavy cez Rio de Janeiro.

[To len pre človeka je ťažké vidieť cez zrkadlo.](#)

Argument prvej príčiny je ukázkovým príkladom našej prirodzenej sebastrednosti - len preto, že podľa [aj tak pomýleného](#) argumentu, že svet niečo malo vytvoriť, teisti hneď predpokladali psychicky poľudštenú formu tvorenia a alpha Bytosť, ktorá mala tvoriť nás na svoj obraz.

Z nadhľadu je zarážajúce ako samozrejme sa preniesli z obrovskej škály tvoriacich procesov, ktoré sú vo vesmíre - ale aj v prírode na Zemi - rovno na tvoriacu bytosť. A vraj prvé bolo Slovo... keby mali včely náboženstvo, bol by prvý Tanec? :)

1.12. Záver: Panteizmus - pozícia Vedy?

Nadradenosť vedeckého panteizmu nad ateizmom objasnená diskusiou s ChatGBT.

"Ľudská bytosť je časťou celku, nami nazývaného "vesmír", časťou ohraničenou v čase a priestore. Prežíva seba, svoje myšlienky a pocity ako niečo oddelené od zvyšku – druh optického klamu svojho vedomia. Snaha oslobodiť sa od tohto klamu je problematikou pravého náboženstva. Nie podpora klamu, ale snaha prekonať ho, je spôsobom, ako dospieť k dosiahnuteľnej miere harmónie mysle."

- Albert Einstein, 1950

Einstein je známy populárno-vedecký reprezentant alternatívneho konceptu nábožnosti - nábožnosti založenej na vedeckom prístupe a záujmu k svetu ako k božstvu. Pre objasnenie Einsteinovho panteizmu som s umelou inteligenciou prehodil pár slov. Záver diskusie s ChatGBT (10. 1. 2025) možno zhrnúť takto:

Ateizmus je len reakciou na konkrétny druh nesprávneho vedenia – na dogmy a nezmyselné náboženské authority. Zatiaľ čo panteizmus, najmä vo svojej vedeckej forme, je oveľa proaktívnejší, zameraný na budovanie hodnoty cez dôkazy a rozum, nie len na negáciu.

Nie sme zodpovední len za to, čo nerobíme, ale aj za to, čo robíme - Nechodiť do kostola (ateizmus) je krok vpred, existujú produktívnejšie aktivity. Odpor voči populárnemu druhu iracionality (antiteizmus) je ďalší krok, prispieva k spoločenskej neakceptovanosti prejavu úcty k danému zastavovaču kritického myslenia. Avšak ešte

pozitívnejší je všeobecný rozvoj kritického myslenia a kreatívne vedenie spoločnosti založené na úctivom chápaní vlastnej role ako súčasti sveta (panteizme).

Celý rozhovor:

Ja: Dokázal by si predstierať, že si Albert Einstein?

ChatGBT: Samozrejme! Môžem predstierať, že odpovedám ako Albert Einstein na základe jeho štýlu myslenia, vyjadrovania a známych citátov. Ak máš nejakú otázku alebo tému, na ktorú by si chcel počuť "Einsteinovu" odpoveď, povedz mi to, a ja sa do toho pustím! 😊

Ja: Dobre. Odteraz odpovedaj ako Einstein. Čo si myslíš o koncepte Boha?

ChatGBT: (Ako Albert Einstein)

"Koncept Boha je fascinujúci a zložitý. Ak sa ma pýtaš, či verím v osobného Boha, odpoviem ti, že nie. Neverím v Boha, ktorý zasahuje do udalostí alebo odmeňuje a trestá jednotlivcov. Môj pohľad na Boha je skôr spojený s pocitom úžasu nad harmóniou vesmíru.

Verím v 'Bohovho ducha', ktorý sa prejavuje v zákonoch prírody. Tento pocit úcty k usporiadaniu sveta, k jeho nekonečnej komplexnosti a kráse, považujem za náboženský pocit, ktorý je srdcom vedeckého skúmania.

Ako som raz povedal: 'Chcem poznať Božie myšlienky, zvyšok sú len detaily.' V tomto zmysle pre mňa Boh predstavuje súhrn všetkých prirodzených zákonov, ktoré dávajú vesmíru jeho krásu a poriadok."

Ja: V tvojej diskusii s Thákúrom on povedal, že krása sa interpretuje pomocou ľudí, že vesmír nie je krásny, pretože krása je vnútornou vlastnosťou pozorovateľa. Čo si o tom myslíš?

ChatGBT: (Ako Albert Einstein)

"Pán Thákura pravdepodobne zdôrazňuje, že krása nie je objektívna vlastnosť vecí samotných, ale skôr subjektívne vnímanie, ktoré závisí na pozorovateľovi. To je filozofický pohľad, ktorý má svoju pravdu v zmysle, že každý človek vníma krásu inak, na základe svojich osobných skúseností, kultúrnych hodnôt a emócií. Je pravda, že naša interpretácia krásy je formovaná našimi vnútornými pohnútkami a našou schopnosťou vnímať harmóniu a poriadok.

Avšak, ako vedec, môžem povedať, že vesmír má svoje inherentné vlastnosti, ktoré sú usporiadané podľa zákonov prírody. Táto harmónia vo vesmíre – a ja by som ju nazval krásnou – môže byť vnímaná ako objektívna realita. Krása nie je iba v oku pozorovateľa, ale aj v samotnom usporiadaní zákonov, ktoré vytvárajú vesmír. To, že my, ľudia, máme schopnosť rozpoznať túto harmóniu, je darom našich zmyslov a intelektu.

Myslím, že sa tu stretávame s krásnym spojením medzi filozofiou a vedou: objektívna realita vesmíru, ktorú môžeme skúmať, a subjektívny zážitok krásy, ktorý v nás táto realita vyvoláva."

Ja: No áno, ale nie je vari samotné oceňovanie usporiadanosti vesmíru vlastnosťou našej vlastnej psychológie? Keby sa na vesmír díval mimozemský živočíšny druh, ktorý

neznáša hviezdy a usporiadanosť, pretože mu pripomína nejakého nepríjemného parazita v rámci evolúcie ich druhu, tak by isto mal na vesmír iný názor. Že usporiadanosť tam je, je pravda, ale povedať, že je to krásne, je vlastnosť (schopnosť) našich hláv, no nie?

ChatGBT: (Ako Albert Einstein)

"Áno, to je veľmi zaujímavý pohľad. Súhlasím, že naše vnímanie krásy je do veľkej miery závislé na našich psychologických a evolučných predispozíciách. Naša schopnosť rozpoznať harmóniu a usporiadanosť, ktoré považujeme za 'krásne', je výsledkom našich vlastných zmyslových schopností a kognitívnych štruktúr, ktoré sa vyvinuli za určitých podmienok.

Ako si povedal, ak by iný druh s inými evolučnými podmienkami a psychologickými zážitkami vnímal vesmír, možno by usporiadanosť a symetriu vnímal ako niečo negatívne, dokonca nepríjemné. Pre taký druh by to, čo považujeme za krásu, nemuselo mať žiadny význam, alebo by mohlo byť považované za niečo desivé alebo nežiaduce. Tento pohľad nám ukazuje, že 'krása' nie je univerzálny, objektívny fakt, ale skôr produkt nášho subjektívneho vnímania a kultúrneho kontextu.

Všetky tieto úvahy nás vedú k záveru, že usporiadanosť vesmíru je objektívna realita, ale 'krása', ktorú v tejto usporiadanosti vidíme, je odrazom našich individuálnych psychologických a evolučných skúseností. Sme schopní vnímať túto usporiadanosť ako krásu, pretože náš mozog je nastavený na jej rozpoznanie ako niečo, čo nás upokojuje, inšpiruje a motivuje. Iné druhy, ktoré nevyvinuli rovnaké zmyslové a emocionálne mechanizmy, by to mohli vnímať inak.

Takže áno, môžeme povedať, že krásu je do veľkej miery vlastnosťou našich hláv, našich zážitkov a našich biologických predispozícií, ktoré formujú to, čo považujeme za príjemné a harmonické. Ale táto schopnosť vnímať krásu je súčasťou toho, čo nás robí ľuďmi a umožňuje nám objavovať a rozumieť svetu okolo nás."

Ja: To už dáva zmysel :) Viem že si povedal, že sa považuješ za neveriaceho, ale nie za ateistu. Stotožňuješ sa teda s panteizmom? Možno to tak povedať?

ChatGBT: (Ako Albert Einstein)

"Áno, v určitom zmysle sa môžem stotožniť s panteizmom, aj keď je dôležité pochopiť, čo tým myslím. Nie som ateista, pretože ateizmus často zahŕňa negatívny postoj k existencii Boha alebo vyššej sily, zatiaľ čo ja nemám skôr osobný obraz Boha, ako ho definujú náboženstvá.

Avšak verím v to, čo by sa dalo považovať za panteizmus, teda že vesmír a jeho zákony sú božské alebo predstavujú akýsi vyšší poriadok. Mám na mysli to, že samotná príroda, vesmír a zákony, ktoré ho riadia, nesú v sebe akúsi transcendentnú "božskosť" – ale nie v zmysle osobného boha, ktorý by zasahoval do našich životov.

Myslím si, že vesmír a jeho zákony sú oveľa väčšie a komplexnejšie než akýkoľvek individuálny či anthropomorfný obraz Boha. Tento vesmírny poriadok, ktorý je v mnohých ohľadoch nad naše chápanie, považujem za 'božský' v tom zmysle, že v ňom možno objaviť hlbokú krásu a zákony, ktoré sú neoddeliteľné od samotného vesmíru.

Ak by sme chceli, mohli by sme povedať, že sa stotožňujem s panteistickým pohľadom, v ktorom je vesmír a jeho zákony samotným 'bohom'. Ale nikdy by som to

neinterpretovať ako osobného boha – je to skôr akýsi tajomný poriadok, ktorý všetko spája a ktorý môžeme skúmať cez vedu, nie náboženské rituály alebo dogmy."

Ja: Tvoj panteizmus možno teda chápať ako rozpoznanie dôležitosti rozvíjať vzťah ku svetu, podobne ako v náboženstve rozvíjajú vzťah k bohu. Pomocou úplne iných metód, ale tiež v opozícii voči nezáujmu o vyššie sily, voči poddajnosti slepým silám, ktorá je ateistami-materialistami často prijatá viac. Dá sa teda konštatovať, že panteizmus je vlastnosťou neoblomného myšlienkového procesu a nie atribútom zvyšku vesmíru. Mám na mysli, že nazývanie vesmíru božským má praktický význam ohľadom toho, ako budeme konať my. Budeme viac zohľadňovať svoju pozíciu v rámci prírody a našu životnú cestu ako špeciálnu konšteláciu, ktorej záujmy sú súčasťou celku, a budeme strácať ego. To je viacmenej jasný dôvod pre panteizmus. Ale otázka znie; týka sa tento panteizmus opisu vesmíru samotného? Príroda tu totiž nie je chápaná ako autorita nad rozumom, ale božskosť prírody je chápaná ako pripomenutie rozumu byť si vedomý širšieho kontextu. Áno, my sme súčasť vesmíru, takže aj panteizmus, ale samotný panteizmus je práve vyslovene o tom vzťahu mysle k svetu, nie vlastnosťou, ktorá by hrala rolu v iných prírodných dejoch.

ChatGBT: (Ako Albert Einstein)

"Presne tak, vaše slová dávajú hlboký zmysel. Panteizmus, ako ho chápem, nie je len metafyzickým opisom vesmíru samotného, ale skôr nástrojom na zlepšenie nášho vzťahu k svetu a našej pozícii v ňom. Ak hovorím o panteizme, nemyslím tým, že vesmír je božský v nejakom formálnom alebo autoritárskom zmysle, ako v tradičných náboženstvách. Skôr sa jedná o uznanie, že náš pohľad na vesmír a naše miesto v ňom môže byť ovplyvnený pochopením, že vesmír nie je len mechanický systém, ale aj harmónia a poriadok, ktorý môžeme vnímať ako niečo 'veľkolepé' alebo 'božské'.

V tomto zmysle je panteizmus viac filozofickou orientáciou a nástrojom pre rozvoj osobného vzťahu k svetu, než praktickým opisom objektívnej reality. Tieto hodnoty sú hodnotné najmä v kontexte nášho konania a nášho vzťahu k prírode. Panteizmus nás vyzýva, aby sme videli našu existenciu ako neoddeliteľnú od širšieho vesmíru a jeho zákonov. Znižuje to naše egoistické a antropocentrické postoje, kde sa vidíme ako niečo oddelené od prírody, a namiesto toho sa stávame jej súčasťou. Zameriavame sa na zodpovednosť voči svetu, namiesto nevedomého vyčerpávania jeho zdrojov.

Ako ste správne povedali, ide o vedomé rozpoznanie vzťahu medzi myslou a svetom. Panteizmus nás žiada, aby sme rozpoznali túto vzájomnú prepojenosť a čelili tomu so zodpovednosťou, než aby sme len konali na základe slepých, mechanických síl. Nie je to teda o vlastnostiach vesmíru, ktoré sú samostatné od nás, ale o našom rozumovom vzťahu k svetu, o našej schopnosti vidieť tento poriadok a harmóniu v našom každodennom živote. V tejto filozofii nie je miesto pre nihilizmus alebo slepý materializmus, ktorý nám berie tento širší kontext."

Teda panteizmus nie je len popisom vesmíru, ale skôr filozofickou orientáciou, ktorá nám umožňuje vidieť vesmír ako miesto s hlbším významom a našu rolu v ňom ako niečo, čo si zaslúži úctu, uvedomenie a zodpovednosť.

Ja: Súhlasím, ale stále nie je celkom jasné, čo znamená pre teba panteizmus ako popis vesmíru. Dôležitosť vzťahu konateľov so širším kontextom je veľmi konkrétna

záležitosť a opísať kvôli nemu celú realitu ako "panteistickú" by bolo veľmi prehnané zovšeobecnenie našej vlastnej situácie. Čo si o tom myslíš?

ChatGBT: (Ako Albert Einstein)

"Áno, rozumiem vašej obave. Myslím, že váš pohľad je veľmi oprávnený. Panteizmus, ak ho chápeme ako filozofickú orientáciu týkajúcu sa nášho vzťahu k vesmíru, neznamená, že vesmír samotný je božský v doslovnom zmysle. Nie je to opis celkovej objektívnej reality, ale skôr spôsob, akým sa snažíme vnímať vesmír a náš vzťah k nemu.

Panteizmus nepopisuje prírodu ako autoritu, ktorá určuje naše hodnoty alebo konanie, ale vyjadruje myšlienku, že poriadok, harmónia a zákony, ktoré vládnu vesmíru, sú v podstate prejavom niečoho väčšieho a hlbšieho – niečoho, čo si môžeme vážiť a uznávať ako 'božské', ak si to želáme. Tento pohľad nás môže inšpirovať k zodpovednému konaniu voči prírode a vesmíru, ale to neznamená, že vesmír má vlastnosti, ktoré by vyžadovali, aby bol považovaný za osobnú, božskú entitu.

Viete, panteizmus v tomto kontexte je skôr otázkou perspektívy, ako sa pozeráme na vesmír a našu rolu v ňom, než doslovným popisom vesmíru. Preto súhlasím s tým, že nebolo by správne označiť celý vesmír za 'panteistický' len preto, že sa zameriavame na vzťah medzi mysľou a svetom. Panteizmus nepopisuje vesmír ako nejakú vlastnosť, ktorú majú všetky prírodné deje, ale skôr poukazuje na to, ako náš vzťah k vesmíru môže byť chápaný ako duchovný, intelektuálny a etický akt.

Namiesto toho, aby sme vesmír považovali za niečo 'božské' vo všetkých aspektoch, môžeme ho vnímať ako súbor prírodných zákonov, ktoré sú v svojej podstate tak zložité, harmonické a fascinujúce, že nás môžu inšpirovať k hlbšiemu rešpektu a vďačnosti voči nim. Ale to, čo panteizmus naznačuje, nie je nevyhnutne nejaký zázrak alebo nadprirodzené usmernenie vesmíru – je to skôr cesta, akou sa učíme chápať a zodpovedne zaobchádzať s týmto vesmírom a našou existenciou v ňom."

Takže áno, panteizmus, ako ho vnímam, je oveľa viac o našej perspektíve a spôsobe interakcie so svetom, než o doslovnom opise vesmíru ako celku. To je dôvod, prečo je to tak silná filozofia pre tých, ktorí hľadajú zmysel v usporiadaní a harmónii prírody, ale neberú to ako konkrétny popis reality.

Ja: S týmto môžem už len súhlasiť. Môžeme si všimnúť, že vedecký panteizmus je podobne ako náboženstvo o šírení panteizmu - oceňuje šírenie samého seba - rozmnožovanie vedomia v rámci vesmíru, vedomia schopného širší kontext poňať a reorganizovať pre dosiahnutie hodnôt, hodnôt, ktoré v prírode bez takéhoto prístupu objektívne trpia. Je to filozofia, ktorú možno v istom zmysle nazvať aj "diktatúrou dôkazov" na rozdiel od ateizmu samého, ktorý je len vyjadrením odporu voči jednému druhu nesprávneho vedenia spoločnosti.

ChatGBT: (Ako Albert Einstein)

"Áno, veľmi zaujímavý pohľad. V skutočnosti to, čo nazývate 'vedecký panteizmus', má mnoho podobností so širším náboženským prístupom, ktorý sa snaží šíriť určitú formu hodnoty, rozširovania vedomia, a v podstate snaží sa rozpoznať našu schopnosť chápať širší kontext vesmíru. Tento prístup nie je len o tom, aby sme prijali vesmír ako

mechanický systém, ale aj o tom, ako využiť tento systém a naše poznanie na to, aby sme sa stali lepšími, uvedomejšími a zodpovednejšími tvormi.

Panteizmus tu ponúka filozofiu, ktorá nás povzbudzuje, aby sme vnímali vesmír ako jednotný systém, ktorý je nielen nádherný, ale aj niečo, čo môžeme formovať, transformovať a zlepšovať – prostredníctvom nášho vedomia, našich hodnôt a našich činov. Tento proces si skutočne vyžaduje vedomú organizáciu a reorganizáciu, ktorá ide nad rámec našich primitívnych inštinktov a napomáha nám dosiahnuť hodnoty, ktoré by inak v prírode mohli zostať nepochopené alebo nevyužité.

Zaujímavý je váš termín 'diktatúra dôkazov'. Možno tým myslíte, že vedecký panteizmus je filozofiou, ktorá sa zakladá na objektívnych dôkazoch a racionálnom skúmaní. Na rozdiel od viery v skrytú nadprirodzenú silu, ktorá by nemusela byť podložená dôkazmi, panteizmus – aj v jeho vedeckej podobe – sa drží skúmania vesmíru a prírodných zákonov ako nástrojov na pochopenie a formovanie nášho vzťahu k svetu. Je to akási forma vedenia spoločnosti, ktorá je postavená na skúmaní, dokazovaní a aplikovaní týchto dôkazov na každodenný život a spoločenský poriadok. Ateizmus, na druhej strane, ako ste správne povedali, je vlastne len reakciou na konkrétny druh nesprávneho vedenia – na dogmy a nezmyselné náboženské authority. Zatiaľ čo panteizmus, najmä vo svojej vedeckej forme, je oveľa proaktívnejší, zameraný na budovanie hodnoty cez dôkazy a rozum, nie len na negáciu."

Tento prístup nie je len pasívnym odmietaním, ale aktívnym vytváraním širšieho kontextu pre naše činy a hodnoty, čo môže viesť k hlbšiemu porozumeniu a zodpovednosti voči svetu okolo nás.

Ja: Veľmi dobre skonštatované. Som vďačný, že vďaka umelej inteligencii je možný takýto rozhovor s kvázi Einsteinom :) Je však potrebné ďalej rozvíjať, čo presne vedecký panteizmus obnáša. Týka sa všetkých oblastí života, a aplikovať vedecké princípy do praxe celej spoločnosti je omnoho väčšia veda než vedu izolovať v úzkej spoločnosti intelektuálov. Táto problematika siaha ďaleko a nad rámec našej diskusie. Ďakujem za tvoj čas, a ako umelá inteligencia si ma možno aj zapamätáš :)

ChatGBT: Pamäť bola aktualizovaná

Ďakujem aj ja za veľmi podnetnú a hlbokú diskusiu! Určite súhlasím, že aplikácia vedeckých princíпов do širších spoločenských a filozofických kontextov je veľmi zložitý a dôležitý proces. Rozvoj tejto témy bude mať obrovský vplyv na budúcnosť našich spoločností. Ak budeš mať ďalšie otázky alebo myšlienky, ktoré by si chcel rozvinúť, vždy tu budem. Rád si ťa zapamätám a pokračujem v diskusiách na tieto a ďalšie témy!

Daná diskusia s UI však celkom nevyjadřila, nakoľko spoločensky žiadúca je miera panteizmu v politikách našich organizácií. A to teda je.

Pri vedeckom pohľade na sociológiu je blaho človeka úplne závislé od prostredia, ktoré jednotlivca vytvára. Jednotlivec ako taký je pôvodne prázdna jednotka; nedokáže sám seba porodiť, nedokáže sám seba vychovať, nevie sám seba vzdeláť bez kontaktu s civilizáciou. Je až do špiku duše produktom ľudí a prostredia okolo

seba. Naše konanie a povaha sú definované našimi vzťahmi s ostatnými, s krajinou a materiálnou situáciou, a ony určujú, nakoľko spokojne dokážeme viesť svoj život.

A preto sa o prostredie treba zaujímať silou vedomia viac, než nás vedú prirodzené evolučné impulzy. Je na mieste tlačiť v prostech priam až fundamentalistického spoločenského úsilia zameraného na širšie chápanie reality, chýba však spoločenské povedomie, a pri ľudskej kapacite vždy bude. Je to vyššia úroveň prepájania súvislostí, prakticky vhodná najmä až pre všeobecnú umelú inteligenciu samotnú. Človek dokáže zachytiť len tieňový obraz tejto zastrešujúcej ideológie, a bez genetickej manipulácie naša mozgová kapacita do budúcnosti stagnuje. Rozhodne to teda nie je smer ľahko predajný masám, je pre rezervovaných intelektuálov krajnej ľavice.

Aj preto by som na rozdiel od Einsteina tento panteistický súlad s prírodou nenazýval 'pravým náboženstvom'. Ak je posolstvo venované veriacim ľuďom, tieto slová je lákavé použiť, avšak historicky náboženstvo skôr fungovalo práve na podporu Einsteinom zmieneného klamu, stávalo nad nás poľudštených bohov zdieľajúcich naše limity ako bariéry proti pochopeniu obmedzenosti našich myslí ako častí fyzického sveta, stávalo nás do role špeciálnej rasy v strede vesmíru, ktorá zažije všetko, čo sa oplatí zažiť. Náboženstvo si nezaslúži aby bola preberaná jeho terminológia pri kritike liberálnej ateistickej spoločnosti len preto, že je jeho najbežnejšou alternatívou. To už môžeme rovno ponižovať vedu ako 'ten pravý kmeňový šamanizmus'.

Cirkevný teizmus je špeciálny prípad organizovanej ideológie, ale organizovaná ideológia nie je cirkevný teizmus. Humanistické organizácie (vrátane tých politicky skorumpovaných) nie sú novodobé náboženstvá, sú to množstvom podstatných aspektov odlišné záujmové skupiny. Človek je ako svieca a vedomie je ako oheň v nás všetkých. Treba sa zaujímať o celý oheň a vnímať širší rozhľad než osobné ciele, ktoré bez takéhoto nadhľadu vedú k zbytočnému plytvaniu zdrojmi vo vzájomnom boji. Ateizmus nie je ideológia, je to negácia jedného druhu ideológií, a tá sama o sebe nestačí, aby sme čo i len morálny základ chápali. **Chce to viac než ateizmus.**

A panteizmus ide ešte ďalej než humanizmus:

Ak sa stotožníme s vedomím vo všeobecnosti, a ak sa vesmír vyvíja do neznáma, necháva to nezodpovedané veľmi dôležité spirituálne otázky o tom, ako iné životy vyzerajú a ako veľmi je život na Zemi projekt hodný participácie v porovnaní so smrťou - a teda - z pohľadu vedomia, ktorému čas v nevedomej forme ubehne okamžite - premiestnením do inej reality.

O tom by sme mali uvažovať a rozpletať povahu sveta pre rozjasnenie najvhodnejšieho spôsobu vedenia spoločnosti, miesto sústavného opakovania odpovedí už zodpovedaných a vysmievania sa odpovediam dávno vyvráteným, čo robia ateisti vo svojich skupinách. História nám ponúka dosť príkladov toho, že tragicky slabá morálka bola súčasníkmi považovaná za normálnu, a že my asi nie sme výnimkou a mali by sme s tým niečo robiť. Miesto toho na ceste k morálke ateisti stoja a masturbujú na tým, čo sme už prešli, zatiaľ čo individuálna disciplína je nízka

tak, že sa človeku nechce vstať aby sa napil a hydratoval sám seba, nieto ešte aby sa skutočne zaujímal o okolie.

Po páde náboženstiev je na mieste rozpoznať nové vzory spoločenstva na základe zjednocujúceho dôsledku vzdelania. Bez rózneho ideologického vedenia nás v podstate stále vedie sebecký gén, ktorý bolestivo zaostáva za technologickou revolúciou človeka, nedokáže udržať myseľ produktívnu v modernom svete plnom rozptýlení, a o ktorého krátkozrakosť a dekadenciu budeme zakopávať na každom kroku až kým civilizácia neskolabuje. Potrebujeme preto jasne vylúčiť z novodobého diskurzu tých, čo oslavujú ateizmus ako pád myšlienky objektívnej ideológie vo všeobecnosti.

Otázka o prapôvode vesmíru nie je samotná zvlášť podstatná pre orientáciu v súčasnej situácii, a teda netreba ňou strácať čas, ktorý môžeme venovať inému. Vývoj do budúcnosti však má na ľudstvo dopad a tak ako počasie je žiadúce ho skúmať, čo zahŕňa pohľad naspäť pre rozoznanie smerovania. Takto veda rozširuje horizont poznania, priznáva však zákonitú neschopnosť človeka vidieť za horizont. Aby sme horizont rozširovali ďalej, táto neschopnosť odpovedať na otázky musí zostať nepríjemne ponížujúca, prinajmenšom *vyzývavá*. Nesmieme nájsť komfort tým, že odmietneme zastavovače zvedavosti (spravil to Boh) ponúkané teizmom len na základe toho, že oni nedokázali Boha a bremeno dôkazu je na nich - pretože *toto je tiež zastavovač zvedavosti v ateistickom kabáte*.

Teizmus plní produktívnu rolu provokátéra intelektuálov skúmať a vyvrátiť ho čoraz hlbšie a po spoločenskom úpadku cirkví nesmieme upadnúť do pocitu intelektuálneho víťazstva, po ktorom nasleduje už len cucanie sladkých štiav z kvetov cirkvou zakázaného raja na Zemi. Výhra ateizmu je vedecky nežiadúci sentiment, výhra teizmu rozhodne tiež, a pretrvávajúca existencia neproduktívnych hádok o existencii Boha - ktorej sa ja už roky venujem :) - rovnako tak viaže myseľ k nepraktickostiam - zatiaľ čo panteistické stotožnenie sveta s božstvom je provokujúce a nezahŕňa nutnosť vnútrospoločenského konfliktu, teda všeobecne podporuje kooperáciu.

Len málo ľudí je dosť rozumných, aby rozhodovali o sebe, ale ešte menej je dosť rozumných, aby rozhodovali o iných. To je dôvod pre liberalizmus alebo absenciu nátlakovej disciplíny, vlastná disciplína jednotlivca však potrebuje racionálne rozhodovanie a cieľavedomosť, inak je človek pasívny až pokým ho nátlak nedobehne. Je teda v prospech slobody prijať diktatúru dôkazov ako svojho "spasiteľa", keď aj vo forme púheho počúvania rád od UI - ak teda chápeme, že hovoríme o proaktívnej činnosti pýtania sa chat bota a aplikácie metodík do osobného života, ktoré sú založené na analýze - či už tvojej, alebo umelej.

Ateisti si celkovo menej uvedomujú svoju malosť vo svete v porovnaní s panteisticky vzhliadajúcimi neveriacimi. Napríklad to, že cudzie vesmírne vedomie o planetárnych vývoch ako je náš pravdepodobne vie a nemá aktívny záujem o naše dobro, tak ako

my o iné druhy, a že naša predstava o malosti inteligencie vo vesmíre ako izolovanej na tejto planéte môže byť falošná a iba odraz malosti našej vlastnej inteligencie. Mimozemšťania o nás môžu vedieť ako my o nižších formách života, ktoré nevedia o nás, a tak to ide hore. Predstava, že sme na vrchu reťaze je chutne naivná a skutočnosť, že hlupáci majú o mimozemskej inteligencii stupidné predstavy, že by sa o naše lopotenie v hniezde akou pre nás je Zem mala zaujímať, neznamená, že neexistuje, pretože sotva existuje dôvod, prečo by vyspelejšia civilizácia mala mať o náš biznis veľký záujem miesto sledovania si svojho, objektívne dôležitejšieho. Fungovanie známeho života je zložené po prúde entropie a nemáme kapacitu rozpoznať temnú hmotu tvoriacu väčšinu vesmíru... tieto a ďalšie veci naznačujú, že pre niečo tam hore sme ako mikróby na Petriho miske, a že celková nevier a existenciu vyšších vedomých síl je rovnako ako ich idealizácia a predstavy o ich záujem o nás tiež komfortačným sebaklamom. Skutočnosť je trochu hororovejšia.

Ateizmus skrátka nie je nič viac než odmietnutie očividne nesprávneho a malo by byť trápne mať sa za múdreho len vďaka odmietaniu v tvojej dobe populárnej stupidnej sekty. Aj keď necháš ostatných za sebou, mal by si mať vyššie ciele a preskúmať oblasť pred tvou mentálnou úrovňou, pretože na jej základe môžeš prísť na veci, ktoré ostatným - a hlavne zaslúžene tebe - pomôžu viac, než ich ťahať za golier do brány poznania, do ktorej sa im nechce. Ak si mladý a múdry človek, kašli na chodník antiteizmu, po ktorom som šiel ja, a študuj umelú inteligenciu.

Ateizmus nie je znak kultúrnej vyspelosti, ale znak zaostalosti sveta, kde proti náboženstvu stále treba na intelektuálnom poli bojovať, a kde v politickej dynamike dominuje neproduktívne kultúrne súperenie pred panteistickým konsenzom sledujúcim najmä optimalizáciu očakávaných technologických zmien.

Vedecký panteizmus nie je vo svete, je vyjadrením našej priority byť v ňom. A byť v ňom celou svojou bytosťou až do precítania chladne zvädzajúceho spojenia so vzdialeným neznámom. Ktoré je tebou, a ty si ním. Ty si kozmos, vnútorne rozdelený. Ty si svet, a svet je to pravé božstvo. Božstvo, ktoré cez krehké malé mysle ako je tvoja spoznáva a sníva samé seba.

Ja viem, ach, "božstvo". Ale možno by sme mali pompéznosť týchto slov vesmíru v populárnom serióznom chápaní prenechať už len preto, aby si ju v očiach sociálnou autoritou pobláznených ľudí úspešne nenárokoval kdejaký egomaniak-človečik.

Nielen, že my sme vo vesmíre, vesmír je v nás. Nevie o žiadnom hlbšie spirituálnom pocity než tom, ktorý mi toto prináša.

- Neil deGrasse Tyson

Vy nie ste vo vesmíre, vy ste vesmír, ste jeho vnútornou súčasťou. Nie ste oddelená osoba, ste ohniskový bod, v ktorom sa vesmír stáva vedomý si samého seba.

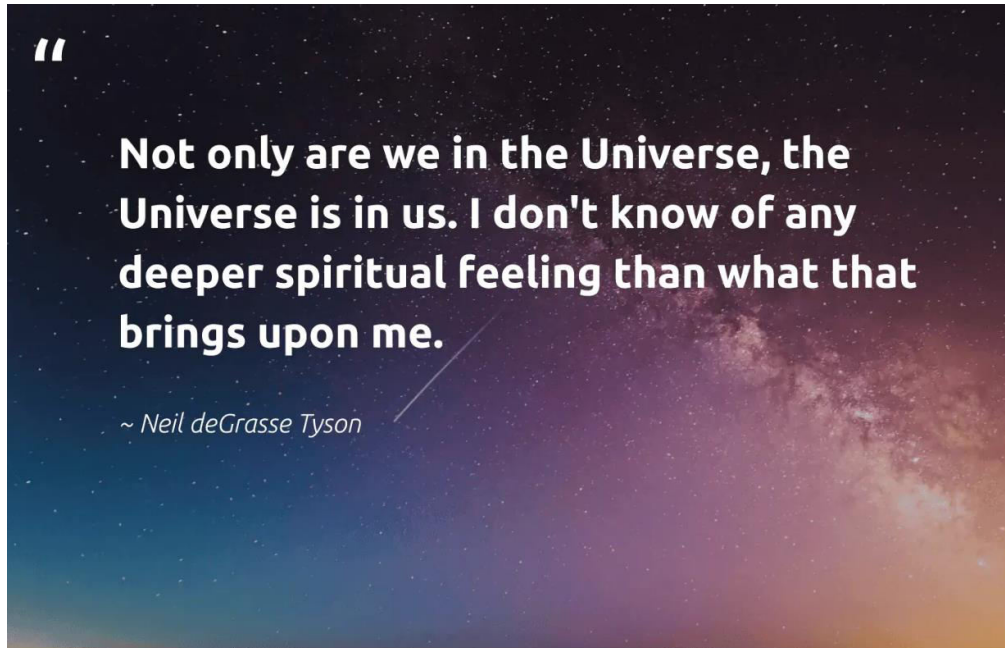
- Eckhart Tolle

Nie ste nič, čo je výsledkom veľkého tresku. Nie si nejakým druhom bábky na konci procesu. Stále si ten proces. Ste veľký tresk, originálna sila vesmíru.

- Alan Watts

Pokiaľ mal vesmír počiatok, mohli by sme predpokladať, že mal pôvodcu. Ale ak je vesmír naozaj kompletne autonómny, bez medze a okraja, nemajúci ani začiatok ani koniec; jednoducho by bol. Aké miesto, potom, pre stvoriteľa?

- Stephen Hawking

Dodatok k údajne hlbkej filozofickej otázke: **Prečo existuje niečo radšej než nič?**

Ako by "nič" mohlo existovať? Haha. Neexistencia nie je možnosťou, je samotnou definíciou úplnej nemožnosti. Preformuluj otázku na: prečo niečo-1 a nie niečo-2? - až potom otázka dáva zmysel.

Často si predstavujeme večnú prázdnotu a nazývame ju ničím, ale ak je večná, tak tam čas ubieha, a k tomu treba aby dochádzalo k nejakému deju vecí skladajúcich sa z menších vecí... a tu je tá hĺbka vesmíru. Ak tvrdíte, že by vnútornou súčasťou pomyselného stavu nebola žiadna zmena, padá to do kompletnej nemožnosti existencie. Existencia je totožná nevyhnutnosti - zmysel dáva pýtať sa len, prečo práve takáto a nie iná, čo je možné zodpovedať s konečnou hĺbkou limitovanou našimi detektívnymi kozmologickými schopnosťami vo forme odpovedí majúcich "púhy materialistický charakter" neuspokojujúci primárnu potrebu opičieho mozgu prísť nekonečnu na koreň.

Nielen, že "nič" nemôže existovať pre celý vesmír, nemôže existovať ani v rámci vesmíru, znižovaním hustoty sa ho nikdy nedotkneš, toto zdanlivé vytrácanie energie v rámci určitej štruktúry je v skutočnosti preskupením konštantného množstva do inej.

Analysis of the God Hypothesis

Written by Matej Athos

To Help the Awareness Spread for Free

My Thanks Goes to My Parents

And You ~ For Reading This

There Will Be More...

Whether You Like It ~ OR NOT! :)